

УДК 378.016:[373.016:7](06)

DOI: [https://doi.org/10.31652/378.016:\[373.016:7\]\(06\)-1-276](https://doi.org/10.31652/378.016:[373.016:7](06)-1-276)

A43

Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (X школа методичного досвіду): матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 21-22 листопада 2024 року. Вінниця, 2024. 276 с.

Назва

Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (X школа методичного досвіду)

Actual Problems of Artistic Training of Future Teachers (X School of Methodological Experience)

Ключові слова

Мистецька підготовка, мистецька освіта, творчість, художньо-творча діяльність, музичне мистецтво, образотворче мистецтво, декоративно-прикладне мистецтво.

Artistic training, art education, creativity, art and creative activity, musical art, fine arts, arts and crafts.

Анотація

У збірнику розміщені матеріали науково-практичної конференції, що відбулася 21-22 листопада 2024 року. Тематика збірника висвітлює питання історичних аспектів становлення та розвитку мистецької підготовки майбутнього вчителя, психологічні засади мистецької підготовки майбутніх фахівців, мистецький підхід до сучасного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, проблеми пошуку нових форм і методів формування національної самосвідомості студентів в умовах модернізації освіти. До збірника ввійшли матеріали доповідей науково-педагогічних, педагогічних працівників, учителів закладів загальної середньої освіти, вихователів закладів дошкільної освіти, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

The collection contains the materials of the scientific and practical conference held on 21-22 November 2024. The topics of the collection cover the issues of historical aspects of the formation and development of artistic training of future teachers, psychological principles of artistic training of future specialists, artistic approach to modern education of preschool and primary school children, problems of finding new forms and methods of forming students' national identity in the context of modernisation of education. The collection includes materials of reports of scientific and pedagogical workers, teachers of general secondary education institutions, educators of preschool education institutions, postgraduate students, and higher education students.

Міністерство освіти і науки України
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Кафедра мистецьких дисциплін дошкільної та початкової освіти

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МИСТЕЦЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ (X школа методичного досвіду)

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

21-22 листопада 2024 року

м. Вінниця
2024

УДК 378.016:[373.016:7](06)

DOI: [https://doi.org/10.31652/378.016:\[373.016:7\]06\)-1-276](https://doi.org/10.31652/378.016:[373.016:7]06)-1-276)

A43

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету дошкільної і початкової освіти імені Валентини Волошиної (протокол від 29 листопада 2024 року № 4)

Відповідальний за випуск:

Старовойт Л.В. кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри мистецьких дисциплін дошкільної та початкової освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Бровчак Л.С. кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та соціальних питань Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Сідлецька Т.І. кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри суспільно-політичних наук Вінницького національного технічного університету

Відповідальність за якість та достовірність матеріалу несуть автори публікацій

Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (X школа методичного досвіду): матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 21-22 листопада 2024 року. Вінниця, 2024. 276 с.

У збірнику розміщені матеріали науково-практичної конференції, що відбулася 21-22 листопада 2024 року. Тематика збірника висвітлює питання історичних аспектів становлення та розвитку мистецької підготовки майбутнього вчителя, психологічні засади мистецької підготовки майбутніх фахівців, мистецький підхід до сучасного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, проблеми пошуку нових форм і методів формування національної самосвідомості студентів в умовах модернізації освіти.

До збірника ввійшли матеріали доповідей науково-педагогічних, педагогічних працівників, учителів закладів загальної середньої освіти, вихователів закладів дошкільної освіти, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

© Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2024 рік

ПОПЕРЕДНЄ СЛОВО

Шановні учасники конференції!

Сучасні інтенсивні темпи перетворень, становлення глобального інформаційного суспільства, формування єдиного європейського освітнього простору висувають перед системою вищої освіти нові вимоги щодо підготовки майбутніх фахівців, у тому числі й у галузі мистецької освіти. Головна увага сучасної освіти звернена на формування всебічно розвиненої особистості, здатної мислити і діяти по-інноваційному. У вирішенні даної проблеми особливу роль відіграє мистецтво як невід’ємна складова культури народу, як спосіб соціального буття, як спосіб образного освоєння оточуючого світу, формування духовно-моральних потенцій людини і суспільства.

Зазначимо, що у структурі професійної компетентності фахівців у галузі освіти педагогічне мистецтво посідає особливе місце, а сам учитель набуває свого справжнього сенсу лише тоді, коли максимально оволодіє мистецтвом всіх напрямків.

Загалом, людина, якій властиве високе мистецтво – це особистість, збагачена духовними скарбами, виявляє відданість своїй справі, віру у загальнолюдських цінностей, безмежну душевну щедрість, вміння творчо вирішувати поставлені завдання, справжній патріотизм та спрямованість у майбутнє. Формування такої особистості передбачає, перш за все, розвиток духовних потреб, прагнення до самопізнання, самовдосконалення, фахового зростання. Сподіваємось, що матеріали конференції, покладені в основу цього збірника, допоможуть у розумінні сутнісної структури мистецької освіти майбутніх учителів та сприятимуть розробці і реалізації нових підходів.

ЗМІСТ

Андрійців О. ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	9
Барановська І., Кислиця О. НАРОДНІ МУЗИЧНІ ТРАДИЦІЇ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДІТЕЙ ДО ІСТОРІЇ ТА КРАСИ РІДНОГО КРАЮ.....	12
Бегас Н. ВОЛЕЛЮБНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ НА ПРИКЛАДАХ КОЗАЦЬКИХ ТА ВІЙСЬКОВИХ ПІСЕНЬ ЯК ОСНОВА ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ.....	15
Бірюкова А., Пахальчук Н. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ЗАХОДІВ ІЗ ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	19
Брилін Б. ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ МИСТЕЦЬКИХ ОРІЄНТИРІВ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....	22
Бровчак Л. ІСТОРИЧНИЙ ШЛЯХ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ: ВІД ТРАДИЦІЙ ДО СУЧАСНОСТІ.....	29
Вакарчук О., Назаренко Д., Барановська І. ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ МИСТЕЦЬКОЇ ІННОВАТИКИ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ.....	32
Василюк А. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ.....	39
Вацьо М. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	43
Волошен О., Старовойт Л. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ХУДОЖНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	49
Гайдучок І., Колеснік К. СТОРИТЕЛІНГ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	53

Годованчук В., Колеснік К. РОЛЬ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ: РОЗВИВАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	56
Гоменюк Т., Комарівська Н. МИСТЕЦТВО ЯК ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	61
Граб О. ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ МУЗИКИ.....	66
Громлюк Ю., Кривошея Т. ФОРМУВАННЯ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ УЯВЛЕНЬ ПРО ФОРМУ ПРЕДМЕТІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	70
Дробаха Л., Тодосієнко Н. РОЗВИТОК ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ЧИТАННЯ.....	74
Дрозд О., Тодосієнко Н. МОВЛЕННЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	79
Євтєєва Т., Василюк А. ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	83
Загородня Т., Тодосієнко Н. ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	86
Замишляєв Д., Мозгальова Н. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	90
Івасик А., Старовойт Л. РЕАЛІЗАЦІЯ ХУДОЖНЬОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПИСУ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	93
Ільчук Т., Старовойт Л. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА.....	96
Кабанюк К. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МИТЦІВ: МОТИВАЦІЯ, КРЕАТИВНІСТЬ ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ.....	100
Капуста Д., Карук І. ІНТЕГРАЦІЯ МИСТЕЦТВ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	105

Качуринець С. УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ХОРЕОГРАФІЯ В МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ XXI СТОЛІТТЯ.....	110
Коваль Т. ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	117
Койчева Т. РОЛЬ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН.....	120
Корж Н., Шикиринська О. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕГРОВАНИХ ЗАНЯТЬ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	126
Куркова О., Мнишенко К. ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ АВТОРСЬКИХ ЕКОЛОГІЧНИХ КАЗОК...	129
Лінкевич А., Тодосієнко Н. ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	136
Ліхіцька Л. КРЕАТИВНІСТЬ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА.....	140
Люта Д., Барановська І. ЕМОЦІЇ ТА ПОЧУТТЯ В МУЗИЧНОМУ ФОЛЬКЛОРІ: РОЛЬ КОЛЕКТИВНОЇ ТВОРЧОСТІ У ФОРМУВАННІ ДИТЯЧОГО СВІТОСПРИЙНЯТТЯ.....	146
Мальов С. ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ В КОНТЕКСТІ НАСТУПНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	150
Мацюк А., Шикиринська О. РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ.....	155
Мельник Ю., Кривошея Т. КРЕАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ.....	161
Новосадов Я., Мозгальова Н. ІНТОНУВАННЯ ЯК ОСНОВНИЙ КОМПОНЕНТ ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	166

Перетяга Л. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ VOOMWHASCKERS У РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО І МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	169
Персюк В., Стахова І. ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ПРОЦЕСІ ЗБАГАЧЕННЯ ЛЕКСИЧНОГО СЛОВНИКА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ...	173
Печуляк А., Старовойт Л. МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ЯК ЗАСІБ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ.....	177
Пірус Т. ОЗНАЙОМЛЕННЯ ТА ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТІВ ВІННИЦЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ВІННИЧЧИНИ.....	181
Притолок О., Колосова О. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	185
Прищепа О. УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ МОЛОДІ.....	192
П'явка К., Щолокова О. ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ МУЗИКАНТІВ.....	195
Розторгуєва О., Мнишенко К. ФОРМУВАННЯ ОСНОВ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	198
Романченко Д., Мнишенко К. ТЕАТРАЛІЗОВАНА ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ УЯВИ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІСІ.....	202
Савчук А., Мнишенко К. ТЕАТРАЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ЯК ЗАСІБ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	207
Сідлецька Т. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ВІННИЦЬКОГО МУЗИЧНОГО УЧИЛИЩА ІМ. М. Д. ЛЕОНТОВИЧА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА КУЛЬТУРНО- МИСТЕЦЬКЕ ЖИТТЯ ВІННИЦІ 60-80-Х РР. ХХ СТ.....	211
Сієнко Д., Колеснік К. ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМІВ МНЕМОТЕХНІКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	215
Старовойт Л. ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	219

Тодосієнко Н. ТВОРЧИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	226
Хмеляр В., Барановська І. АНІМАЦІЯ – ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО- ЕСТЕТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	230
Хромченко А., Колосова О. КРАЄЗНАВСТВО ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗДО.....	236
Черната І., Шикиринська О. ВИХОВАННЯ ЧУЙНОСТІ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ.....	240
Шайденко Т., Перетяга Л. МИСТЕЦЬКА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТЕНДЕНЦІЙ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	244
Шикиринська О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА.....	249
Шокал С., Мнишенко К. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КАЗКИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	252
Якименко Ю. ТРАВМОЧУТЛИВИЙ ПІДХІД В РОБОТІ З ДІТЬМИ ТА ДОРΟΣЛИМИ. СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ПРОСТОРУ.....	256
Якимчук Н., Колеснік К. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК МИСТЕЦЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ: ВІД КЛАСИЧНОЇ ЕСТЕТИКИ ДО СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ.....	261
Яремчук М., Колеснік К. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ «ГРАМАТИКА ФАНТАЗІЇ»	266
Яцюк Д., Мнишенко К. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ В ОБРАЗОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	270

Андрійців Орест,
провідний концертмейстер
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Andriitsiv Orest,
leading concertmaster
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

DEVELOPMENT OF CREATIVE SKILLS OF CHILDREN THROUGH MUSICAL ART

Анотація. У поданій статті розкрито особливості творчого розвитку особистості дітей, що підтверджує актуальність необхідності застосування музичного мистецтва в освітньому процесі закладів мистецької освіти дітей. Автор презентує основні напрями та методичні підходи до застосування музики в навчанні і вихованні дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Ключові слова: творчість, музичне мистецтво, дошкільний вік, молодший шкільний вік, мистецька педагогіка.

Abstract. The article reveals the peculiarities of the creative development of a preschool child's personality, which confirms the need to use the means of musical art in the educational process of preschool education institutions. The author presents trends and approaches to the use of music in the education and upbringing of preschool children.

Key words: creative development, musical art, preschool age, education and upbringing of preschool children.

Постановка проблеми. Музичне мистецтво відіграє важливу роль у розвитку творчих здібностей дітей як дошкільного, так і молодшого шкільного віку, оскільки воно узагальнює та відображає естетично-емоційний досвід і естетичне ставлення людей до життя. Це також розкриває основи формування естетичного відношення дітей до мистецтва під час музично-творчої діяльності. Мистецтво, зокрема, відіграє важливу роль як важлива частина культури народу, оскільки це спосіб засвоєння культурних надбань, а також елемент духовного життя людини. «Важливо також обговорювати питання художньо-естетичного виховання, формування естетичної культури особистості; виховання у молоді національного характеру мислення, патріотизму, моральності, естетичної самосвідомості, духовного розвитку дітей та юнацтва. [4, с. 134].

Проблема актуальна завдяки ґрунтовному аналізу наукових досліджень щодо організації музичної творчості в реальному світі, потреб дітей у музиці та стереотипів щодо того, що музичне мистецтво використовується як засіб

стимулювання творчого розвитку дітей. Таким чином, дослідження творчих здібностей, а також визначення цілей, методів та інструментарію, які сприяють активному розвитку дітей за допомогою музики, є особливо важливими завданнями в сучасному освітньому процесі закладів дошкільної та початкової освіти.

Аналіз останніх публікацій. Багато відомих педагогів і психологів, таких як Н. Бабіч, Т. Дуткевич, Л. Суботіна, О. Пеклун, Л. Ткаченко та Л. Масол, О. Поліщук, О. Рудницька та О. Щолокова, займалися дослідженням наукового феномену творчих здібностей. Так І. Бех, І. Зязюн, О. Кононко, В. Кремень, Л. Лук'янова та Н. Ничкало розробляють психолого-педагогічний аспект творчого розвитку та виявлення творчої активності особистості.

Метою статті є дослідження процесу формування творчих здібностей дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в процесі музичних занять.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України про культуру та «Базового компонента дошкільної освіти», музичне мистецтво трактується як – «творча діяльність у сферах: літератури, поезії, музики, образотворчого мистецтва; активна творча діяльність» [1, с. 145]. Таким чином, творчість дитини стає важливою частиною музичної діяльності. Музична діяльність визначається як «діяльність, яка сприяє розвитку здібностей і творчому відтворенню, самовираженню особистості дитини» [2, с. 84]. Це творчий, образотворчий, музичний вид діяльності, який досить унікальний і самостійний.

Дошкільний вік, особливо «наступність у навчанні та вихованні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку», має вирішальне значення для процесу творчого розвитку дитини [3, с. 349]. Зростаюча роль музичного мистецтва як важливого засобу творчого розвитку та виховання дітей свідчить про те, що музика повинна бути широко застосована в програмах дошкільної освіти. Це формує загальну культуру і залучає дітей до музичної творчості, репертуару пісень і музичного фольклору, музично-пластичної діяльності, танців, рухів. У дітей формується ставлення до навколишнього світу, включаючи традиції та культуру; розвивається любов до мистецтва, творчості та слова, що розвивається в період навчання в початковій школі. «Нова концепція музично-естетичного та духовного виховання повинна опиратися на кращі зразки українського національного фольклору, щоб виховувати любов до народних українських традицій, до рідної землі та історії наших предків». [5, с. 242].

Таким чином, «важливе значення набуває також осмислення питань художньо-естетичного виховання, формування естетичної культури особистості; виховання у молоді національного характеру мислення, патріотизму, моральності, естетичної самосвідомості, духовного розвитку дітей та юнацтва». Розвиток почуттів і моральних якостей супроводжує формування уявлень особистості про світ, стосунки між людьми та себе. Основою моральної спрямованості особистості є те, що визначає її подальші дії [4, с. 134]. «Формування духовно багаті людини, яка глибоко розуміє твори мистецтва, має високо розвинуті естетичні смаки, відчуває красу навколишнього світу та прагне до творчого перетворення дійсності за законами прекрасного. Це типowo

для дошкільного віку, коли відбувається активний розвиток мислення [6, с. 242].

Важливо створити сприятливе середовище для творчої музичної діяльності в освітньому закладі. Це включає «музичну творчість, навчання гри на дитячих музичних інструментах, спів, хорову та ансамблеву діяльність, впровадження інноваційних методів навчання та взаємодії дітей» [5, с. 42]; використання інтерактивних технологій для вихователів і батьків, таких як ажурна пилка, акваріум і мозковий штурм. Під час гри на дитячих музичних інструментах важливо приділяти увагу розвитку почуття ритму, музично-ритмічній діяльності.

Основні напрямки розвитку музичних здібностей включають почуття ритму, розуміння співвідношення різних тривалостей, засвоєння простих ритмічних фігур, розуміння сильних і слабких часток у мелодії, розуміння емоційної суті мелодії та ритму. Розвиток музично-ритмічного почуття дітей дошкільного віку відбувається під час виконання ритмічних акомпанементів до вокально-хорового репертуару та творів для слухання. Використання «живої» музики, тобто доступних інструментальних та пісенних мініатюр, п'єс, творів, які можна слухати з урахуванням особливостей дитячої аудиторії, є основою для активізації ритмічного почуття.

Висновки. Отже, музичне мистецтво є унікальною здатністю дитини розуміти, створювати мистецькі цінності та правильно їх сприймати. Музичне мистецтво має значний вплив на творчий розвиток дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Створення ігрових ситуацій, які включають асоціативні зв'язки між основними ритмічними уявленнями та подіями в житті, активізують музично-естетичні почуття дітей, розвивають почуття прекрасного.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Під. наук. керівн. Піроженко Т. О., авт. кол-в: Байер О. М., Безсонова О. К., Брежнева О. К., Гавриш Н. В., Загородня Л. П. та ін. 2021. 38 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Коваль Т. В. Виховання молодших школярів засобами української народної пісні в умовах Нової української школи. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 27. Том 3. С. 107-112.
3. Кривошея Т. М. Наступність у навчанні та вихованні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку в педагогічній спадщині Я. А. Коменського. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка: збірник наукових праць*. 2009. № 28. С. 349-354.
4. Мальов С. В. Виховання патріотичних почуттів дітей молодшого шкільного віку в процесі формування естетичної компетентності. *Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд* : зб. матер. міжвузівської науково-практичної конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 134-138.
5. Старовойт Л. В. Художньо-творчий розвиток молодших школярів у процесі трудового навчання. *Scientific Journal «ScienceRise» Pedagogical Education*. Kharkiv, 2016. № 3/5(20). Р. 58-63.

6. Годосієнко Н. Л. Педагогічне значення українського фольклору у патріотичному вихованні дітей молодшого шкільного віку. *Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд* : зб. матер. міжвузівської науково-практичної конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 242-247.

Барановська Ірина,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Кислиця Ольга,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

НАРОДНІ МУЗИЧНІ ТРАДИЦІЇ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДІТЕЙ ДО ІСТОРІЇ ТА КРАСИ РІДНОГО КРАЮ

Baranovska Iryna,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Kislytsia Olga,
master's student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

FOLK MUSICAL TRADITIONS AS THE BASIS FOR DEVELOPING CHILDREN'S COGNITIVE INTEREST IN THE HISTORY AND BEAUTY OF THEIR NATIVE LAND

***Анотація.** У статті піднімається важливе питання розвитку допитливості, цікавості, інтересу дітей до історії та краси рідного краю. Народні музичні традиції, до яких долучаються діти, вивчаючи рухливі музичні ігри, народні пісні та мелодії, розкривають перед малечою багатство історії та красу рідної мови, людських взаємин, природи рідного краю.*

***Ключові слова:** пізнавальний інтерес, народні традиції українців, народна пісня, народні мелодії, рухливі музичні ігри, рідний край.*

***Abstract.** The article raises the important issue of developing children's curiosity, interest, and interest in the history and beauty of their native land. Folk musical traditions, which children join in learning mobile musical games, folk songs, and melodies, reveal to the little ones the richness of history and the beauty of their native language, human relationships, and the nature of their native land.*

***Keywords:** cognitive interest, folk traditions of Ukrainians, folk song, folk melodies, mobile musical games, native land.*

Сьогодні, коли рідна країна Україна вже третій рік знаходиться в умовах воєнного стану, особливо важливим є питання збереження та розвитку пізнавального інтересу дітей до народних музичних традицій, що відображають

не тільки етнічну своєрідність, але й естетику, духовні цінності, ментальні особливості та історію українців.

Сучасні педагоги-дослідники (І. Барановська, Т. Коваль, В. Левченко та ін.) підтримують ідею активного використання освітньо-культурного потенціалу народних музичних традицій для культурного розвитку та патріотичного виховання дітей. Вчені розглядають народні традиції як багатовіковий історичний досвід і життєву мудрість, що втілює народні ідеали, кращі національні риси, найкращі духовні цінності. Це процес «позабіологічної передачі від покоління до покоління усталених культурних особливостей життя і побуту», знань та досвіду [1, с. 43; 3, с.108]. Народні традиції – втілюють світовідчуття та світобачення нашого народу. Вони роз'яснюють красу здорових взаємин між людьми, людьми та природою, підносять силу сім'ї та роду, визначають духовну цінність кожної окремої людини та всього народу.

Зазначимо, в своїх дослідженнях ми керуємось думкою, що без відтворення немає традиції, оскільки життєдайність традицій забезпечують механізми акумуляції (накопичення), трансмісії (передачі), асимуляції (реалізації) культурного досвіду [1, с. 43]. Отже, народні традиції, як і рідна мова, об'єднують людей в один народ та забезпечують культурний зв'язок поколінь.

Народна музична творчість – є втіленням ціннісних зразків пісенного мелосу та музичних уподобань українців. Досліджуючи виховний потенціал народних музичних традицій українців, І. Барановська зазначає, що вони «забезпечують гармонійний музичний та художньо-творчий розвиток особистості, сприяють збагаченню емоційно-почуттєвої сфери, розвивають пізнавальну активність та інтерес, допомагають включитися у процес засвоєння та творення культури свого народу» [1, с. 44]. Т. Коваль, розглядаючи українську народну пісню, як складову народних традицій, звертає увагу на її «здатність формувати розуміння краси навколишнього світу». Дослідниця обґрунтовує пізнавальний та естетичний потенціал народної пісні, що «виховує витонченість світосприйняття, розвиває духовні потреби та пізнавальні інтереси, творчі здібності, формує емоційно-естетичне ставлення до дійсності та мистецтва» [4, с.332]. Правомірність висловлювань науковців підсилюють прислів'я, зразки усної народної творчості – «Як музика іскриста, то й душа чиста», «Здоров'я, розум і сопілка – мудра спілка» [2].

Пізнавальний інтерес – мотивована активна виборча спрямованість та емоційне ставлення дитини, звернені до галузі пізнання та самого процесу оволодіння знаннями, у нашому випадку, до пізнання та засвоєння народних музичних традицій.

Пізнавальний інтерес до українських музичних традицій є важливою складовою мотивації до навчання, розумового, морального, емоційного, естетичного розвитку. Він формується в процесі ознайомлення з різноманітними формами календарно-обрядової, пісенної та інструментальної народної музики, через спостереження та активну участь у рухливих іграх та співі. Повага до народних традицій закладається в родинному колі, коли мати співає колискову, заколисує дитину, коли звучить колективний спів та ансамблева музика під час свят, коли в сім'ї звичним є музикування на народних інструментах.

Пізнавальний інтерес до народних музичних традицій виявляється в бажанні дитини слухати народні пісні (колискові, жартівливі, календарно-обрядові та ін.), підспівувати, вивчати їх, грати в рухливі музичні ігри («Подоланочка», «Ягілочка», «Котик мурчик», «Кіт і мишка», «Зима», «Осінь» та ін.), брати участь підготовці до народних свят, знайомитись із звичаями, що містять особливу народну символіку та мають глибоке виховне значення. Кожне питання, кожне зауваження, що ставить дитина в процесі такої музично-просвітницької діяльності вважаємо ознакою її цікавості, бажання дізнатись більше та поглибити знання.

Дорослим важливо усвідомлювати, що активізація цікавості може стати поштовхом для пізнавального інтересу та заглиблення у пізнавальну діяльність; опорою для емоційної пам'яті та запам'ятовування мелодійних інтонацій, гармонійних звучань, ритмічних малюнків, що характерні для народно-пісенної та інструментальної музичної творчості українців; засобом привертання уваги та зосередження вольових зусиль в процесі пізнання. Також зазначимо, що цікавість, зазвичай, викликає в дітей подив. Збудниками пізнавального інтересу, що загострюють розумово-емоційні процеси, такі як: пильніше вслухатись та вдивлятись, здогадуватись, згадувати, пояснювати, знаходити вихід, визначаємо наступні елементи цікавості – новизна, незвичність, несподіванка, невідповідність.

Кожна народна пісня, народна гра чи мелодія несе нову цінну інформацію про історію та красу природи рідного краю, духовні цінності, збагачує внутрішній світ дитини, формує в неї повагу та любов до рідної мови, сімейних цінностей, допомагає краще розуміти навколишній світ та багатогранність та складність внутрішнього світу людини. Кожен вид української пісенної творчості близький та співзвучний із сьогоденням: історичні пісні – втілюють думки про незалежність, свободу, міць українського народу; ліричні – перлини, що оспівують красу природи та стосунків між людьми; колядки та щедрівки – мають віншувальний зміст, побажання успіхів у господарстві, щастя, злагодити, достатку в сім'ї та родині. В красивій мелодійно-поетичній формі в українських народних піснях передається народна мораль, розкривається духовність українського народу. Вони вчать розуміти добро, зло, красу, милосердя, порядність, любов, мужність та силу [2; 3].

Народні пісні та музика, рухливі музичні ігри, що зазвичай супроводжують народні обряди українців, надають можливість дитині глибше пізнати народні традиції та звичаї, познайомитись з народною культурою українців, виховують повагу та пошану до неї. Наприклад, діти із задоволення вивчають та співають пісні зимового циклу. Нескладні, подібні до примовлянь, мелодії колядок та щедрівок приваблюють своєю магічністю та загадковістю, а щирим віншувальним змістом та можливістю отримати винагороду – горішки, цукерки, пиріжки, тощо. Цікавість привертають і символи різдвяних традицій – магічна різдвяна зірка, дідух, традиційні рядження, які звеселяють, дивують та підіймають настрій.

Україна має надзвичайно розмаїтий репертуар народних пісень та мелодій. Вони складають багату скарбницю народного духу та характеру українців. Народні традиції супроводжувати найважливіші події життя піснею та музикою – це характерна риса буття та дозвілля українців. Народні музичні

традиції є спадщиною та символом національної гордості, патріотизму та ментальності, яку потрібно плекати та вивчати аби передавати народну мудрість майбутнім поколінням українців.

Список використаних джерел

1. Барановська І.Г. Вивчення українських народних музичних традицій – важлива складова мистецько-педагогічної освіти. Наукові записки НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008. С. 42- 45. <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2806/Baranovska.pdf?sequence>
2. Барановська І.Г. Мистецтво – джерело полі художньої освіти й виховання особистості. *Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (VII школа методичного досвіду) Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю*, 2018. С.13-19
3. Коваль Т. Виховання молодших школярів засобами української народної пісні в умовах нової української школи. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2020. Вип. 37. Том 3. С.107 - 116
4. Коваль Т. Психолого-педагогічні особливості використання музичного фольклору в навчально-виховній роботі з молодшими школярами. *Молодий вчений : науковий журнал*. №11 (51). Херсон, 2017. С. 329–334

Бегас Ніна,
керівниця народного вокального ансамблю «Оберіг», асистент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ВОЛЕЛЮБНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ НА ПРИКЛАДАХ КОЗАЦЬКИХ ТА ВІЙСЬКОВИХ ПІСЕНЬ ЯК ОСНОВА ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Behas Nina,
leader of the folk vocal ensemble «Oberih», teacher
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

PATRIOTISM OF THE UKRAINIAN PEOPLE USING THE EXAMPLES OF COSSACK AND MILITARY SONGS AS THE BASIS OF PATRIOTIC EDUCATION OF THE YOUTH

Анотація. У статті розкрито та досліджено волелюбність українського менталітету на прикладах козацьких, повстанських, військових пісень, відслідковано особливості ціннісних концептів українського народу, таких як: воля, рід, побратимство, незламність, їхній вплив та розвиток та виховання підростаючого покоління.

Ключові слова: соціально-побутові пісні, козацькі пісні, волелюбність, патріотизм.

Abstract. The article reveals and explores the freedom-loving Ukrainian mentality using the examples of Cossack, rebel, and military songs, traces the peculiarities of the value concepts of the Ukrainian people, such as: will, lineage, brotherhood, indomitability, their influence and development and education of the younger generation.

Key words: social and household songs, cossack songs, love of freedom, patriotism.

Волелюбність українського народу виборена віками. І досі триває страшена боротьба за українську націю як самостійну і соборну державу. В умовах війни ми ще більше вивчаємо історичні події, які відбувались на території нашої країни. Вражає, що сила і незламність, нескореність та сміливість керують нашими воїнами та народом перед будь-яким ворогом. Це все прослідковується крізь збережені пісенні традиції ще з часів Козаччини. Вони складають основу соціально-побутових пісень, серед яких є: і козацькі, і чумацькі та повстанські пісні. Козацькі діляться на: героїчні, похідні, ліричні, маршові, сучасні. У даній статті ми розглянемо кілька видів та їх вплив на виховання молоді.

У козацьких піснях оспівується «воля», «волелюбність» як своєрідне естетичне узагальнення думок і почуттів українців, сформованих протягом тривалого історичного періоду, особливо вартісних для українського народу. Це обумовлено історичними чинниками, що мали вплив на формування духовності нації. В сучасній науці часто ототожнюють українську волю боротьби із символами людини ХХІ століття.

Воля, як і свобода в європейському розумінні, обмежена моральними правилами, має чітке спрямування та ідейне наповнення. Для століттями гнобленої нації воля і свобода – це мета, прагнення, заклик до рішучих дій. «Абсолютизація цього поняття в українському суспільному русі, – вважає В. І. Кононенко, – пов'язана з розумінням волі як компонента політичної боротьби, як вияву «національного духу»; поняття воля за таких умов може одержувати визначення національна, утворюючи стійку сполуку національна воля». Останнє характеризується синкретичністю значеннєвого наповнення, що виявляється у відсутності смислового протиставлення «внутрішнє – зовнішнє», «свобода – влада» [1, с. 94].

Вивчаючи український народний фольклор, козацькі пісні, цікаво що етимологія слова «Україна» за своїм походженням також є народним, що широко відбилося в народних історичних піснях і думках ХІІ століття.

В. Мороз вважає, що термін «Україна», ймовірно, виник ще в до новітню добу, і в нашому історичному фольклорі слово «Україна» асоціюється з поняттям волі. У козацьких піснях ХV-ХVІІІ ст., слово «Україна», засвідчуючи високу національну свідомість, вживається в одному контексті зі словом «воля». Козак-лицар, який любив волю понад усе, ототожнював її з Україною.

Явище українського козацтва та Запорізької Січі має надзвичайно глибокі корені. Відомий дослідник українського етносу Олексій Братко-Кутинський у книзі «Феномен України», аргументовано доводить, що слово «козак» походить від дуже давнього слова (кос)-меч і косак-козак – це мечник, людина, озброєна мечем, воїн.

Військова культура наших предків славилась на весь світ, недаремно різні народи намагались перейняти її. Як свідчить посол німецького імператора Е. Лясота, козаки з молодих років вправляються у військовому мистецтві. Те саме свідчить і венеціанський священник ХVІІ ст., А. Ваміні, що козаки мають найкращу військову науку у світі і вчать цьому мистецтву іноземців [2, с. 15].

На прикладах козацьких пісень сучасне покоління має змогу відчутти та сприйняти непереможний і сильний волелюбний дух:

*Гей, ви, козаченьки, – вітер в чистім полі,
Научіть нащадків так любити волю.
Гей, ви, козаченьки, – спомин з м'яти-рути,
Научіть минулу славу повернути.
Круточола наша доля,
Не вода в ній – кров тече.
Козаку найперше – воля,
Козаку найперше – честь.*

Козацтво – це дух української нації. Саме завдяки йому протягом останнього тисячоліття український етнос не розчинився поміж іншими, а українська культура продовжує домінувати в світі [3, с. 12].

Яскравим прикладом національно-патріотичного виховання молоді є народні пісні з часів козацтва, де бойове мистецтво було на дуже високому рівні. Посол Франції Ф. Де. Гарле Барон в 1620-х рр., зазначив, що ці люди впевнено почувають себе і на воді, і на суші, і в повітрі, вміють дати собі раду скрізь і взяти гору в усіх стихіях:

*Лине спів, розливається по полю,
Вчить синів шанувати вольну волю.
Не змовка дума, що до серця близька,
Про Сірка та його хоробре військо, гей, гей! [4, с.18].*

Слід відзначити, що не лише загартування духу та волелюбність прослідковується у козацьких піснях, а й також у народно-пісенній творчості героїко-повстанської тематики: повстанські пісні, зокрема – в революційні та воєнні роки (середина ХХ століття). Саме в цих піснях оспівується воля, бажання відродження української нації як держави. В цьому виді пісень, як і в козацьких, звучать мотиви протесту проти існуючого ладу. Ці пісні є своєрідними історичними документами про визвольні часи, де оспівуються улюблені українські національні герої – Кармалюк, Довбуш, козацькі отамани та полководці України та Вінниччини зокрема – Д. Нечай, І. Богун, І. Трейко, Й. Позичинюк та інші.

На прикладі багатьох козацьких пісень виховується підрастаюче покоління. Однією із відомих є: «Їхав, їхав, козак містом», в якому оспівуються почуття козака до дівчини, що свідчить не лише про боротьбу, але й і про лірику:

*Їхав, їхав козак містом,
Під копитом камінь тріснув,
Та раз, два.
Під копитом камінь тріснув -
Соловейко в гаю свиснув.
Та раз, два.
Соловейку, рідний брате,
Виклич мені дівча з хати.*

Серед козацьких ліричних також слід згадати пісню, яка актуальна і на сьогодні: «Ой, чого ти дубе», написана Спиридоном Черкасенком на початку 1990-х рр.

*Ой, чого ти, дубе, на яр похилився,
Ой, чого, Козаче, не спиши зажурився.
Вже мене чарують зорі серед ночі,
Не дають заснути серцю карі очі.
Ти, лети мій коню, степом і ярами,
Розбий мою тугу в бою з ворогами!*

Нині молодь сприймає минувшину крізь призму інноваційних та сучасних манер виконання, наслідуючи відомі українські музичні гурти такі як «Kozak Sistem» або «Jerry Heil», «Тінь Сонця» та інш., в репертуарі яких є козацькі пісні, наприклад: «Їхали козаки», «Козацькому роду, нема переводу», «Їхав, їхав козак містом» та інш.

Важливим елементом у вихованні підростаючого покоління відіграє роль сім'ї, родини. Саме через сімейне виховання відбувається передача з покоління в покоління національних традицій, поглядів, норм поведінки. На прикладі козацького виховання ми створили кілька проєктів, де молодь має змогу зануритись у справжній світ Козаччини, взяти участь та побувати у самій Січі, а саме: Всеукраїнський фестиваль: «Батозька битва», дитячо-юнацький табір: «Хоминська Січ», різдвяна казка: «Козацька коляда» та інш. Такі заходи виховують гідного та свідомого громадянина, адже козацтво – це феноменальне явище світового значення і в першу чергу козак – це лицар світла, високорозвинений і духовно і фізично. І на сьогодні, ураховуючи нові суспільно-політичні реалії в Україні, обставини, що пов'язані з російською агресією, війною, усе більше актуальності набуває виховання в молодого покоління почуття патріотизму. І саме козацтво є прикладом, адже це вільний український народ, які вважали своїм обов'язком бути захисниками своєї землі, поважали своїх предків, які сформували наші традиції, цінності та педагогічну думку.

Таким чином, ми розглянули та дослідили важливий елемент менталітету української нації: волелюбність – поняття, у якому закладено розуміння дії, боротьби. Це випечена народом мрія про достойне вільне життя людини і складає основу визвольних змагань у всі часи українського народу.

У сучасній боротьбі за справжню волю, ми героїчно боронимо нашу країну з надією до перемоги та розбудови вільної, незалежної держави - Україна. Слід розвивати та примножувати історичну спадщину, що дісталась нам від наших предків та передавати підростаючому поколінню.

Список використаних джерел

1. Яцкевич О. О. Лінгвокультурний концепт «Воля»: динаміка смислоутворення. Мова і культура. Вип. 10. Том II (102). К., 2008. С. 92 – 96.
2. Каляндрок. Т. Б. Дітям про козаків. Львів. 2018. 85с.
3. Козацьке самоврядування та спосіб життя. Матеріали Науково-практичної конференції-семінару. Київ, 2000.
4. Бегас Н. О. Козацькі, повстанські, патріотичні пісні. Вінниця. 2019, 47 с.

Бірюкова Антоніна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Пахальчук Наталія,
кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ЗАХОДІВ ІЗ ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Biriukova Antonina,
master's student
Pakhalchuk Nataliia,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR ORGANIZING PHYSICAL EDUCATION AND HEALTH-IMPROVING ACTIVITIES WITH OLDER PRESCHOOL CHILDREN

***Анотація.** У статті розкриваються теоретичні та практичні аспекти реалізації педагогічних умов використання фізкультурно-оздоровчих заходів із дітьми старшого дошкільного віку. Автор детально аналізує педагогічні підходи до організації фізичної активності, підкреслюючи важливість системного підходу та врахування вікових особливостей дітей.*

***Ключові слова:** фізкультурна активність, педагогічні умови, старший дошкільний вік.*

***Abstract.** The article reveals the theoretical and practical aspects of implementing pedagogical conditions for the use of physical fitness and wellness activities with older preschool children. The author provides a detailed analysis of pedagogical approaches to organizing physical activity, emphasizing the importance of a systematic approach and considering the age-specific characteristics of children.*

***Key words:** physical activity, pedagogical conditions, senior preschool age.*

У дошкільному віці закладаються основи здорового способу життя, формуються фізичні уміння та навички, що впливають здоров'я та загальний розвиток дитини. Регулярні фізкультурно-оздоровчі заходи допомагають не тільки зміцнити організм, а й сприяють розвитку моторики, координації, а також позитивно впливають на емоційний стан дошкільників.

На основі аналізу науково-методичної літератури [1; 2; 3; 4; 5 та ін.] нами визначені такі педагогічні умови: взаємодія ЗДО та родин у формуванні здорового способу життя дошкільників; застосування індивідуально-диференційованого підходу в роботі з дітьми; використання інноваційних методів в процесі організації фізкультурно-оздоровчої діяльності дітей дошкільного віку. Реалізація педагогічних умов дозволяє виявити ефективні

методи і технології, які сприяють покращенню фізичного стану, емоційного благополуччя та соціальної адаптації дітей старшого дошкільного віку.

Так, на слушну думку науковців, «навіть сама найкраща фізкультурно-оздоровча програма не зможе дати повноцінних результатів, якщо вона не реалізується спільно з сім'єю та якщо в закладі дошкільної освіти не створено дитячо-доросле суспільство (дітей–батьків–педагогів), для якого характерне сприяння один одному, облік можливостей та інтересів кожного, його прав і обов'язків» [1, с. 45]. Таким чином, у процесі реалізації першої педагогічної умови нами була розроблена система спортивних заходів у взаємодії ЗДО та батьків.

Зокрема, метою спортивного заходу «Мандрівка до джерела сили та краси» була: підвищення фізичної активності дітей, зміцнення родинних зв'язків та популяризація здорового способу життя. Наведемо зміст основної частини спортивного заходу, який включав у себе 5 естафет та 2 рухливі гри.

1. Естафета «Веселі стрибки». Учасники (дитина, член родини) стрибають через обручі, розкладені на підлозі. Перемагає команда, яка швидше завершить естафету.

2. Естафета «Перенеси м'яч». Учасники (дитина, член родини) передають м'яч один одному, проходячи через перешкоди (конуси). Перемагає команда, яка швидше перенесе м'яч до фінішу.

3. Естафета «Спритні скакалки». Учасники (дитина, член родини) стрибають на скакалці до певної, відзначеної вихователем, точки і повертаються назад. Перемагає команда, яка швидше завершить естафету.

4. Естафета «Тунель». Учасники (дитина, член родини) проповзають через дитячий ігровий тунель. Перемагає команда, яка швидше завершить естафету.

5. Естафета «Збір врожаю». Учасники збирають маленькі м'ячики (імітація фруктів) у кошики. Перемагає команда, яка збере більше м'ячиків за 1 хвилину.

Під час проведення естафет, особлива увага приділялася використанню фонові музики, яка сприяла створенню піднесеної атмосфери та емоційної наснаги для учасників. Музика не тільки додавала динаміки заходу, але й гармонійно поєднувала фізичну активність з естетичними елементами мистецтва. Вона допомагала дітям та їхнім родинам краще налаштуватися на командну роботу, підвищувала настрій і робила змагання більш захоплюючими. Використання музичних елементів також сприяло розвитку художньо-естетичних смаків у дітей, гармонізуючи процес їх фізичного та культурного розвитку.

Наведемо приклади рухливих ігор, які були використані в основній частині спортивного заходу.

1. Гра «Мисливці і качки». Батьки – «мисливці», діти – «качки». «Качки» бігають, «мисливці» намагаються їх спіймати.

2. Гра «Захопи прапорець». Учасники (дитина, член родини) намагаються захопити прапорець, розміщений на протилежному кінці майданчика, і повернутися з ним до своєї команди. Перемагає та команда, яка більше разів захопить прапорець.

Для реалізації другої педагогічної умови нами було підібрані фізичні вправи згідно з рівнем фізичної активності дошкільників. Так, до першої підгрупи входять діти першої групи здоров'я, які мають середній і високий рівень фізичної підготовки. Другу підгрупу складають діти другої та третьої груп здоров'я з низьким рівнем рухової активності та слабкої фізичної підготовки. Встановлення таких підгруп дає можливість педагогу здійснювати диференційований підхід і проводити заняття, що розрізняються за змістом, методами та прийомами роботи.

Наведемо приклад вправи «Переправа», адаптованої під кожну підгрупу дітей.

Обладнання: обручі або килимки (імітація каменів через річку), м'ячі різного розміру (за потребою), канати або стрічки для позначення старту та фінішу.

Завдання для першої підгрупи дітей (зелений колір) полягає в тому, щоб переправитися через «річку», стрибаючи з одного обруча (каменю) на інший, не торкаючись підлоги.

Завдання для другої підгрупи дітей (жовтий колір) полягає в тому, щоб переправитися через «річку», переходячи з одного обруча (каменю) на інший, не торкаючись підлоги.

Також у межах визначеної педагогічної умови нами був використаний щоденник рухової активності. Щоденник заповнюється вихователем та використовується з метою систематичного контролю фізичного стану та активності дітей, що дозволяє вчасно вносити корективи у навчально-виховний процес та забезпечувати індивідуальний підхід до кожної дитини [2, с. 137]. Ведення щоденника спостереження за фізичною активністю дитини в межах ЗДО є важливим інструментом для контролю та коригування фізичного розвитку кожної дитини.

У межах третьої педагогічної умови нами був використаний метод інтерактивної фітнес-гімнастика з елементами доповненої реальності. Так, метод поєднує фізичну активність з інтерактивними завданнями, що виконуються з використанням елементів доповненої реальності. Діти за допомогою спеціальних програм (на планшетах, інтерактивних дошках або інших пристроях) бачать і взаємодіють з віртуальними об'єктами, які підсилюють їхню мотивацію до виконання фізичних вправ. Наведемо хід вправи «Садівник»: діти повинні нахилитися і стрибати, щоб збирати віртуальні фрукти з дерев, тренуючи при цьому координацію та рівновагу. Таким чином, цей метод дозволить дітям не лише активно рухатися, але й розвивати увагу, увагу та комунікативні навички.

Основними перевагами даного методу є те, що інтерактивні елементи та ігрова форма занять залучають дітей до активної участі. В процесі гри задіяні не тільки фізичні, але й когнітивні та емоційні аспекти розвитку [5, с. 108].

Отже, сучасні діти, які зростають у світі високих технологій і швидких змін, потребують інноваційних підходів до фізкультурно-оздоровчої діяльності. Використання інтерактивних методів, таких як доповнена реальність (AR), не лише підвищує зацікавленість дітей у фізичній активності, але й сприяє їхньому всебічному розвитку. Інтеграція технологій у фізкультурні заняття дозволяє поєднати традиційні вправи з ігровими та навчальними елементами, що

створює захоплююче і корисне середовище для розвитку. Такий підхід відповідає потребам сучасних дітей, мотивує їх до активного способу життя і формує позитивне ставлення до здоров'я з раннього віку.

Список використаних джерел

1. Вільчковський Е. С., Вольчинський А. Я., Швардовська О. О. Фізичний розвиток та зміцнення здоров'я дітей дошкільного віку: методичні рекомендації. Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2023. 56 с.
2. Курчак Т. В. Сучасні технології та інновації фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми старшого дошкільного віку. Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти. Кам'янець-Подільський; Київ: Міленіум, 2020. С. 136-138.
3. Пахальчук Н. Використання мультимедійних технологій у підготовці студентів до фізичного виховання дошкільників. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи* / ред. кол.: Побірченко Н.С. (гол. ред.), Коберник О.М. та ін.; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т ім. П.Тичини. Умань, 2014. №8. С. 132-137.
4. Пахальчук Н.О. Виховання почуття ритму в дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку засобами ботмерівської гімнастики. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : наук. журнал. Суми: СумДПУ, 2015. № 7 (51). С. 260–268.
5. Тігаренко С., Бабачук. Ю. Підвищення рухової активності дітей старшого дошкільного віку засобом ігор з елементами спорту. *Спортивні ігри*, 2024. Вип. 2(32). С. 106–118.

Брилін Борис,

доктор педагогічних наук, професор
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ МИСТЕЦЬКИХ ОРІЄНТИРІВ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Brylin Borys,

doctor of pedagogical sciences, Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

FORMATION OF VALUABLE ART ORIENTATIONS OF FUTURE TEACHERS

Анотація. У статті розглядаються аспекти формування ціннісних мистецьких орієнтирів майбутніх вчителів, їхнього загального та естетичного розвитку в процесі навчально-виховної та творчої діяльності. Автор презентує значення мистецтва як засобу музично-естетичного виховання дітей та молоді, шляхи оволодіння національною рідною культурою молодим поколінням та основами культури народів світу, що стає запорукою повноцінного громадського життя, виховання любові та поваги до народних видів мистецтва, історичної культурної спадщини, формування основних компонентів духовного світу у дітей та юнацтва

Ключові слова: мистецтво, мистецькі орієнтири, естетичне виховання, естетичний інтелект, творчий розвиток, національна культура.

Abstract. *The article considers aspects of the formation of valuable artistic guidelines of future teachers, their general and aesthetic development in the process of educational and creative activity. The author presents the importance of art as a means of musical and aesthetic education of children and youth, ways of mastering the national native culture by the younger generation and the foundations of the culture of the peoples of the world, which becomes a guarantee of a full-fledged public life, the education of love and respect for folk arts, historical cultural heritage, the formation of the main components spiritual world in children and youth.*

Key words: *art, artistic orientations, aesthetic education, creative development, national culture.*

Постановка проблеми. В Концепції загальної середньої освіти зазначається, що головною її метою є створення сприятливих умов для розвитку творчого потенціалу, індивідуальних здібностей особистості, які забезпечують досягнення життєвих успіхів. Забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення, формування інтелектуального та культурного потенціалу особистості. В Державній Національній програмі «Освіта» Україна ХХІ століття визначено одним з пріоритетних напрямків реформування основ національного виховання. Сучасна концепція естетичного виховання опирається на найкращі зразки української народної педагогіки, що містять у собі виховання любові та поваги до народних видів мистецтва, історичної культурної спадщини. Формування таких основних компонентів духовного світу у молоді як національна самосвідомість, патріотичні почуття, пов'язане з всебічним використанням кращих зразків української та світової класики та музичного фольклору. Кожен народ, нація, етнічна група мають свої культурно-освітні традиції, на яких будується національна мистецька школа. В наш час одним із найважливіших завдань мистецтва постає національне відродження української культурної творчої спадщини, виховання духовно багатой та національно свідомої особистості. Естетичне виховання розглядається як невід'ємна частина національного виховання, визначальним чинником якого є успадкування молодим поколінням багатства духовної скарбниці народу – його культурної спадщини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Майбутнім вчителям слід усвідомлювати, що мистецтво є основою всієї української культури, неоціненної класичної спадщини, яку слід дбайливо зберігати і розвивати. Українській народній творчості властиве багатство слова, мелодики, емоційності, забарвлення, історичної достовірності, у яких розкривається характер, естетичні смаки, моральні переконання і ставлення до об'єктивної дійсності і суспільних явищ.

Багатство творчої народної спадщини, фольклорні джерела дали творче натхнення цілій плеяді видатних українських композиторів-класиків: С. Гулаку-Артемівському, М. Лисенку, М. Леонтовичу, К. Стеценку, С. Людкевичу, Л. Ревуцькому, Б. Лятошинському, А. Штогаренку. Їхня творчість збагатили національну скарбницю, поповнила педагогічний досвід, залишила роздуми над важливими мистецькими проблемами, дала оцінку подіям музичного життя, визначила його місце і роль у загальному культурному процесі.

М.Вериківський, К. Данькевич, Д. Клебанов, Ф. Колесса, А. Кос-Анатольський, Б. Лятошинський – неповний перелік митців, що належать до генерації тих українських композиторів, діяльність яких немалою мірою визначає сучасний стан української музичної культури. Відтворюючи життєво важливі сторони суспільного буття в музичному мистецтві, сучасні українські композитори О.Білаш, Л. Грабовський, Л. Дичко, В. Кирейко, Л. Колодуб, Г. Ляшенко, Ж.Колодуб, М. Скорик, Е. Станкович, В.Чубаренко й багато інших оновлюють принципи роботи з музичним фольклором та реалізують новаторські ідеї.

Мета статті полягає у розгляді аспектів ціннісних мистецьких орієнтирів майбутніх вчителів, де визначальним чинником є успадкування молодим поколінням багатства духовної скарбниці народу, як невід’ємної частини національного виховання.

Виклад основного матеріалу. Тенденції розвитку сучасного суспільства зумовили потребу у пошуку нових шляхів удосконалення процесу навчання і виховання молоді, що потребує уваги педагогічної науки та практики, особливо, коли йдеться про майбутніх вчителів, оскільки саме їм незабаром доведеться перебрати на себе відповідальність за гідне місце українців в культурному середовищі цивілізованих народів світу та створювати надійні підмури для творчих здобутків у сфері професійної діяльності. «Наголосимо, – стверджує І. Бех, – що стан сучасної цивілізації характеризується тим, що культура дистанціюється від практики і розвивається за своїм внутрішнім іманентним законом. Культура все більше стає автономною. Практика в результаті цього втрачає свої ідеальні моменти – вищу гуманістичну мотивацію і ґрунтується на нижчих вітальних потребах: непомірного збагачення, властолюбства, славолюбства, гордині і таке інше. Таким чином, все багатство культури виявляється не сповна затребуваним. Звідси – світові конфлікти різного масштабу, прояву і значущості» [2, с. 3].

Отже, для дослідження творчості та духовного розвитку майбутньому педагогу в процесі своєї професійної діяльності важливо вміти використовувати ситуації, в яких знання і дії поєднуються, створюють і фіксують позитивну динаміку у розвитку їхньої культурної компетентності, суть якого полягає у її вмінні переважно самостійно, а іноді за допомогою педагога, реалізувати й розвинути власні творчі здібності у практичній освітній діяльності. «В умовах євроінтеграції, – підкреслює Н. Лазаренко, – педагог має бути не традиційним транслятором знань, а фасилітатором, тренером, порадиником, другом» [4, с. 105]. Розглядаючи дане питання, Л. Бровчак у наукових працях відзначає: «Процеси розвитку української нації, нагромадження її економічного, соціально-політичного й інтелектуального потенціалу стали важливим фактором, що сприяє піднесенню національної культури і всіх духовних запитів. Культура виконувала роль не тільки духовного, але і матеріального стимулу у збереженні і зміцненні стійкості національних особливостей, психологічного складу, традицій і обрядів, підсилюючи вплив культури на національну самосвідомість українців» [1, с. 87].

В нашому дослідженні розкривається науково-педагогічний підхід у викладанні мистецьких дисциплін у професійній підготовці майбутнього вчителя, формування його творчої самостійності у процесі вивчення дисциплін мистецтва. Визначені загально-педагогічні принципи навчання у фаховій

мистецько-педагогічній підготовці, яка повинна організовуватися: на пріоритетності розвитку суб'єктності студента, створення умов для його творчого самовираження, що безпосередньо пов'язано з його готовністю до творчої самостійності. «Творча самостійність майбутнього вчителя передбачає усвідомлення власної відповідальності за процес фахового самовдосконалення, наявність умінь його проектувати і регулювати, бажання і спроможність підтримувати і коректувати своє професійне зростання» [3, с. 87].

Оновлення та розбудова нової системи мистецької педагогіки та музично-естетичного виховання в сучасних закладах освіти потребує поглибленого вивчення і впровадження творчої та педагогічної спадщини українських композиторів-класиків, які в своїй творчості спирались на національні основи фольклорної музичної скарбниці. «Народна українська пісня, що пройшла через горен величної душі, – писав М. Лисенко, зігріває серце людям старим, розпалює вогнем серце й молодим, дітям» [5, с. 24]. В історично створених народних піснях із покоління в покоління передаються героїчні подвиги, поетична краса рідного краю, картини трудового життя і гуманістичні, моральні, естетичні ідеї сприйняття світу. Отже, «національні стильові властивості української музики базується на комплексі мелодичних, ладових, ритмо-гармонічних та поліфонічних засобів виразності, особливо на характеристиках інтонування, тому що воно сприяє перетворенню звукових образів на чуттєву реальність, яка віддзеркалює національні традиції» [6, с. 134]. Звертаючись до невичерпних джерел народнопісенної творчості українські композитори досягли високого рівня майстерності і їх музичні твори зберігають стилістичні ознаки народного мелосу – як «основи музичного стилю, якому притаманні: широкий мелодизм, орнаментований мелізматичними прикрасами, домінуванням контрастних переходів мажору і мінору» [8, с.242].

Основними психолого-педагогічними передумовами, які спрямовані на формування творчої самостійності – є стимулювання активності майбутнього вчителя щодо систематизації фахових знань з різних видів мистецтва; організація навчання студента; сприяння самовираженню студента у пошуково-творчих діях та їх прояву у самостійній практичній діяльності. Змістове наповнення етапів формування впровадження інтегрованого підходу у викладанні мистецьких дисциплін у професійній підготовці майбутнього вчителя, його творчої самостійності підпорядковується поставленій меті, яка відповідає кожному з них, що відповідно, підтягує конкретні форми та методи роботи: 1) підготовчого (організація сприятливого освітнього середовища, підбір наукового інструментарію щодо впровадження інтегрованого підходу у викладанні мистецьких дисциплін у професійній підготовці майбутнього вчителя); 2) мотиваційно-пізнавального (мотивація та стимулювання мистецько-творчої діяльності шляхом урізноманітнення інтегрованих форм і методів викладання мистецьких дисциплін); 3) аналітично-інтерпретаційного (використання ефекту синергетики і міждисциплінарної взаємодії); 4) діяльнісно-творчого (активізація художньо-образного мислення з метою пошуку інтегративних зв'язків між різними видами мистецької творчості). Систематизують мистецько-теоретичну обізнаність, на нашу думку, наступні методи: заохочення і стимулювання, словесно-вербальний, метод зацікавлення,

слуховий, аналітичний, метод порівняння, музична ілюстрація, метод аналізу та синтезу та інші.

На нашу думку, передумовами формування ціннісних мистецьких орієнтирів майбутніх вчителів, їхнього загального та естетичного розвитку в процесі навчально-виховної та творчої діяльності є впровадження інтегрованого підходу у викладання мистецьких дисциплін у професійній підготовці майбутнього вчителя можуть бути, зокрема:

1. Забезпечення теоретико-методологічної підготовки педагогів вищої школи до використання інтегрованого підходу у викладанні мистецьких дисциплін в професійній підготовці майбутнього вчителя.

2. Мотивація та стимулювання мистецько-творчої діяльності майбутніх вчителів шляхом урізноманітнення інтегрованих форм і методів викладання мистецьких дисциплін.

3. Створення сприятливого освітнього середовища для залучення майбутніх вчителів до інтегрованої мистецької творчості як різновиду проблемного навчання з урахуванням індивідуальних художніх здібностей та диференційованого підходу до розвитку професійно значущих якостей студентів, творчої інтерпретації надбань мистецтва, естетичного сприймання дійсності.

Серед передумов реалізації основних завдань впровадження інтегрованого підходу у викладання мистецьких дисциплін у професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи та художньо-естетичного розвитку його особистості потрібні такі *напрями*: 1) мотиваційний; 2) пізнавально-діяльнісний; 3) сприймання та оцінювання; 4) художньо-творчий; 5) інтерпретаційний.

Так, перший, мотиваційний напрям, передбачає формування у професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи мотиваційної основи для вивчення мистецьких дисциплін. Другий, пізнавально-діяльнісний напрям передбачає систематизацію і послідовне поглиблення знань та уявлень майбутнього вчителя початкової школи у царині мистецтва; формування та удосконалення практичних умінь і навичок в різних видах творчої діяльності; розвиток спостережливості, зорової та слухової музичної пам'яті, просторових уявлень, тактильних і кінестетичних відчуттів, колірною зору, композиційних навичок. Третій, художньо-творчий напрям пов'язаний з формуванням творчих здібностей та прагненням до самостійності й творчої самореалізації, розвитком художньої уяви і творчої активності. Четвертий напрям художньо-естетичного виховання, пов'язаний зі сприйманням та оцінюванням, покликаний забезпечити у майбутнього вчителя початкової школи формування естетичного досвіду, навичок сприймання та оціночної діяльності, розвиток образного мислення, естетичного ставлення до явищ мистецтва та дійсності, естетичних почуттів, смаків, оцінок, потреб, емоційної сприйнятливості та чутливості, формування естетичної культури. Останній, п'ятий напрям – передбачає творчу та художню інтерпретацію у процесі сприймання та мистецькій діяльності [10].

Таким чином, серед різноманітних передумов та чинників впровадження інтегрованого підходу у викладання мистецьких дисциплін у професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи нами виділено такі зв'язки: 1) зв'язок набутого естетичного досвіду із соціальною практикою, сферою

життєдіяльності, тим середовищем, у якому відбувається їх навчання, праця, відпочинок, дозвілля, творчість; 2) зв'язки естетичних смаків із культуротворчими процесами, пов'язаними з розвитком окремих видів мистецтва, етнокультури, організацією художньо-творчої діяльності, естетизацією природничого, предметного, соціального оточення; 3) зв'язки естетичних поглядів та ідеалів із їх особистісним розвитком, формуванням системи духовних цінностей (світоглядних, моральних, валеологічних), способами творчої самореалізації. Кожен із виділених зв'язків має об'єктивний характер і тому передбачає їх врахування під час прийняття педагогічних рішень, пов'язаних із впровадженням інтегрованого підходу у викладання мистецьких дисциплін у професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи.

На шляхах педагогічного пошуку ефективних засобів виховання український фольклор має велику цінність в теперішній час. Для розгляду аспектів естетичного виховання молодших школярів, повноцінного усвідомлення змісту музичного фольклору учнями необхідно чітко визначати класифікацію жанрових різновидів, показати характерні відмінності, глибоко розкрити їх зміст. Реалізація даних завдань потребує використання музичного матеріалу, який є посиленням для сприймання відповідно вікової групи школярів. При цьому слід визначити те, що в своїй основі народна пісня органічно пов'язана з поєднанням засобів художньої виразності поезії, танцю, пантоміми, драматичного театрального дійства. Важливим етапом є «підбір пісенного репертуару до інсценізації – найголовніше і складне завдання: знайти пісню, яка була б співзвучна настрою дітей, відображала їх інтереси та уявлення про навколишній світ, духовно збагачувала та розвивала їх, була доступна для виконання» [11, с. 98].

Активізує формування естетично-оцінного ставлення до дійсності також музично-театральна діяльність і впливає на розвиток особистості, що досягає своєї естетичної обізнаності тільки в тому випадку, коли те, що пропонує театр стає для нього внутрішньо важливим, якщо життя, яке відтворюється у виставі, хвилює його, якщо питання, які піднімаються на сцені, мають пряме або опосередковане значення для духовного розвитку суспільства. Отже, в процесі залучення молоді до творчої діяльності в системі музичного виховання найчастіше використовується імпровізація – вокальна, інструментальна, ритмічна, рухо-пластична і театральна. «Театралізована народна пісня, – підкреслює В. Черкасов, допомагає сприймати світ музики, слова й театралізовані дії як єдиний творчий процес, що дає виконавцям і слухачам радість, наснагу і естетичну насолоду» [9, с. 240].

У процесі дослідження українського музичного фольклору доцільно використовувати предмети прикладного мистецтва, побуту, та етнографічного матеріалу, розвивати творчі здібності самостійно інтерпретувати художній образ. Все це закладає основи розвитку акторської майстерності. Виготовлення декорацій і костюмів для театральних персонажів також сприяє розвитку творчих здібностей дітей, накопиченню творчого досвіду; використання різного матеріалу та обладнання спонукає до формування естетичного смаку, відчуття форми та її образного відображення. Музична творчість є доступною формою світосприйняття молоді; відтворення жанрових різновидів, осягнення сутності

потреб у красі та творчому самовираженні. Високохудожні мистецькі твори минулого і сьогодення формують і поглиблюють свідомість, слугують засобом збереження соціальної пам'яті нації, виконують функції причетності молодого покоління до історії свого народу. «Музика традиційно розглядається як своєрідний засіб пізнання та вираження емоційного світу людини, а молоде покоління найбільш придатним для музично-естетичного виховання» [12, с. 98].

Висновки. Таким чином, вирішенню завдань з формування ціннісних мистецьких орієнтирів у майбутніх вчителів мистецьких спеціальностей, їхнього естетичного відношення до мистецтва у процесі мистецької діяльності, розуміння прекрасного сприяє чітко визначена система формування загальної культури молоді. Слід визначити те, що в своїй основі використання інших видів мистецтва органічно пов'язано з поєднанням засобів художньої виразності поезії, танцю, пантоміми, драматичного театрального дійства. Подальшого наукового дослідження потребують питання загальнокультурного розвитку і формування естетичної культури майбутніх вчителів, їхнього естетичного інтелекту; розгляд аспектів творчого розвитку та формування духовних цінностей засобами різних видів мистецтва, театралізованого дійства в процесі навчально-творчої діяльності. Синкретизм народної культури та класичного мистецтва генетично споріднених з фольклорними традиціями – яскравий і неперевершений зразок природної інтеграції поетичного слова, музики, рухів, танцю, елементів театральної дії, педагогічна ефективність якої доведена багатовіковим існуванням етнопедагогіки. Саме цей напрямок мистецької та музично-художньої освіти слід доцільно активно впроваджувати у практику викладання мистецьких дисциплін, активно розвиваючи художньо-естетичний інтелект та творчість молодого покоління української нації.

Список використаних джерел

1. Бровчак Л. С. Національні особливості української культурної спадщини. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя» (VI школа методичного досвіду): Вінниця: ФОП Корзун Д. Ю., 2016. 312 с.
2. Бех І. Д. Особистість у діапазоні розвивально-творчого потенціалу Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2012. № 29. С. 3-5.
3. Брилін Е. Б. Теорія і практика музично-творчого розвитку студентів мистецьких спеціальностей: навч.-методичний посібник. Вінниця: Нова книга, 2019. 168 с.
4. Лазаренко Н. І. Нові вимоги до професіоналізму вчителя з урахуванням процесів Євроінтеграції. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2018. Вип. 54. С. 100–106.
5. Лисенко М. В. Характеристика музичних особливостей українських дум и пісень у виконанні кобзаря Вересая. Київ: «Київська старина», 1974. С. 24-25.
6. Мальов С. В. Виховання патріотичних почуттів дітей молодшого шкільного віку в процесі формування естетичної компетентності. *Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд*: зб. матер. міжвузівської науково-практичної конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 134-138.
7. Коваль Т. В. Виховання молодших школярів засобами української народної пісні в умовах Нової української школи. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* [редактори-упорядники М. Пантюк, А.

Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 27. Том 3. С. 107-112.

8. Тодосієнко Н. Л. Педагогічне значення українського фольклору у патріотичному вихованні дітей молодшого шкільного віку. *Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд* : зб. матер. міжвузівської науково-практичної конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 242-247.

9. Черкасов В. Ф. Теорія і методика музичної освіти: навч. посіб. Київ:ВЦ «Академія». 2016. 240 с.

10. Хрестоматія для сольного співу: пісні, романси, арії українських композиторів. У трьох частинах. Частина III / Укладачі: Бриліна В. Л., Ставінська Л. М. Київ: «Освіта України», 2006. 297 с.

11. Starovoit L. Psychological and pedagogical aspects of preschoolers creative development in the process of creative labor training. Zbior artykułow naukowych. Konferencji Miedzynarodowej Naukowo-Praktycznej «Pedagogika.Wspolczesne tendencje w nauce i edukacji». Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2016. P. 84-87.

12. Brovchak L. S., Likhitska L. M., Starovoit L.V., Todosiyenko N. L. (2020). Pedagogical potential of the arts complex in the process of formation of aesthetic perception of junior pupils. *Rezeknes Tehnologiji Akademija*. (Web of Science). Rezekne. Latvijas. Republika. С. 98–108. URL: <http://journas.rta.lv/index.php/SIE/article/view/4876/4535>.

13. Lazarenko N., Kolomiets A., Palamarchuk O. (2020). Communication in the internet space: psychological aspect. *Information Technologies and Learning Tools* (Web of Science). Vol. 65, № 3. P. 249–261. <https://journal.iitta.gov.ua/mindex.php/itlt/article/view/2036>.

14. Moskvichova, Y., Mozgalova, N., Shcholokova, O., & Baranovska, I. (2020). Historical Prerequisites for the Formation, Worldview, and Aesthetics of Romanticism: Specificity of the Ukrainian Model. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(4), 300-312. doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v8i4.2314>.

Бровчак Людмила,

кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ІСТОРИЧНИЙ ШЛЯХ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ: ВІД ТРАДИЦІЙ ДО СУЧАСНОСТІ

Brovchak Liudmyla,

Candidate of Pedagogy, Associate Professor

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

THE HISTORICAL PATH OF ART EDUCATION: FROM TRADITION TO MODERNITY

Анотація. У статті досліджено історичну еволюцію мистецької освіти, починаючи від її традиційних форм до сучасних інноваційних підходів. Автор аналізує ключові етапи розвитку мистецької освіти в різних культурних контекстах, підкреслюючи вплив соціальних, економічних і технологічних змін. Стаття підкреслює значення збереження культурної спадщини та її адаптації до викликів сучасності, що забезпечує гармонійний розвиток мистецької освіти в глобалізованому світі.

Ключові слова: мистецька освіта, історія, традиції, інновації.

Abstract. *The article explores the historical evolution of art education, from its traditional forms to modern innovative approaches. The author analyses the key stages of development of art education in different cultural contexts, emphasising the impact of social, economic and technological changes. The article emphasises the importance of preserving cultural heritage and adapting it to the challenges of our time, which ensures the harmonious development of art education in a globalised world.*

Key words: *art education, history, traditions, innovations.*

Постановка проблеми. Мистецька освіта має багатовікову історію, яка свідчить про тісний зв'язок між культурними, соціальними та технологічними змінами в суспільстві. Від стародавніх академій до сучасних цифрових платформ, мистецтво постійно еволюціонує, формуючи покоління митців, які впливають на наш світогляд і культурний розвиток.

Мистецька освіта відіграє важливу роль у культурному розвитку суспільства, але її еволюція, попри тривалий історичний шлях, досі має певні невирішені питання. Зміна епох, художніх стилів і методів навчання породила як нові можливості, так і труднощі в адаптації традиційних підходів до сучасних умов. Основна проблема полягає в збереженні балансу між традиційними методами викладання, що забезпечують глибоке розуміння класичних основ мистецтва, та впровадженням інноваційних підходів, які відповідають потребам цифрової епохи. Крім того, культурна та соціальна значущість мистецтва нерідко недооцінюється, що впливає на рівень фінансування, уваги з боку суспільства та статусу мистецької освіти в сучасному світі.

Аналіз останніх наукових джерел. В Україні низка науковців активно досліджує розвиток мистецької освіти, зокрема в контексті культурних, педагогічних і технологічних змін. Г.Падалка досліджує проблеми мистецької освіти, зокрема впровадження національних аспектів у навчальні програми та особистісно орієнтований підхід у педагогіці мистецтва. В.Шульгін акцентує увагу на важливості цифрових інструментів і програм для розвитку творчих здібностей особистості, а також на необхідності адаптації до нових реалій глобалізованого світу. О. Петренко досліджує освітні моделі у сфері мистецької освіти в Україні та за кордоном, зокрема в контексті порівняльних досліджень і міжнародних освітніх програм, які сприяють розвитку міжкультурного діалогу через мистецтво. О. Бельська вивчає процеси розвитку художньо-педагогічних методик вищої мистецької освіти, наголошуючи на необхідності створення умов для творчої самореалізації особистості у сучасному навчальному середовищі.

Мета статті – простежити еволюцію мистецької освіти від її зародження в античні часи до сьогодення, акцентуючи увагу на ключових етапах, змінних методах навчання та їх впливі на культуру та суспільство.

Виклад основного матеріалу. Перші кроки мистецької освіти можна простежити ще в античних цивілізаціях. У Стародавньому Єгипті, Греції та Римі мистецтво було частиною релігійного культу та суспільного життя.

Навчання відбувалося через майстерність ремесла: учні працювали під керівництвом майстрів, переймаючи їхні знання.

В епоху Середньовіччя розвиток мистецької освіти перейшов до монастирів і соборів, де створювалися мозаїки, фрески та ілюміновані рукописи. Мистецтво тісно перепліталось з духовністю, а його вивчення вимагало великої майстерності та терпіння. Ренесанс став переломним моментом у мистецькій освіті. У XV–XVI століттях з'явилися перші академії мистецтв, як-от Флорентійська академія дизайну (Accademia del Disegno). Навчання набуло систематичного характеру: учні вивчали анатомію, перспективу, колористику, працювали над створенням реалістичних зображень. Видатні майстри, такі як Леонардо да Вінчі, Мікеланджело та Рафаель, не лише створювали шедеври, але й виступали педагогами, формуючи нові покоління митців [1].

У XVIII–XIX століттях мистецька освіта досягла нових висот із заснуванням академій у багатьох європейських столицях. Академізм, як головний стиль навчання, орієнтувався на класичні ідеали краси, історичний живопис і скульптуру. Проте наприкінці XIX століття академізм зазнав критики з боку імпресіоністів та інших авангардних напрямів. Митці почали шукати свободу самовираження, що вплинуло на зміни у викладанні мистецтва.

XX століття стало епохою експериментів і нових форм. У мистецьких школах почали викладати нові стилі: кубізм, сюрреалізм, абстракціонізм. Заснування школи Баухаус у Німеччині дало поштовх до інтеграції мистецтва, дизайну та архітектури. Розвиток технологій також вплинув на освіту: фотографія, кінематограф і графічний дизайн стали новими дисциплінами. Мистецькі школи перетворилися на майданчики для інновацій і пошуку нових форм вираження.

Сьогодні мистецька освіта поєднує традиційні методи та сучасні технології. Комп'ютерна графіка, анімація, VR і AR стали невід'ємною частиною навчальних програм. Онлайн-курси та цифрові платформи відкривають доступ до знань для мільйонів людей у всьому світі. Попри це, важливість традиційних методів, таких як малювання, живопис і скульптура, залишається незмінною. Вони слугують фундаментом для творчості, навіть у цифровому середовищі [3].

Сучасна мистецька освіта є багатогранною і динамічною, відображаючи вплив глобалізації, технологічного прогресу та змін у культурному середовищі. Вона має на меті не лише розвиток технічних навичок, але й формування творчого мислення, що дозволяє студентам адаптуватися до нових умов і досягати успіху у різних сферах мистецтва.

Мистецька освіта сьогодні все більше орієнтована на міждисциплінарність, поєднуючи мистецтво з іншими сферами, такими як наука, технології, інженерія та математика (STEM). Це дозволяє учням працювати в міждисциплінарних командах, розвиваючи нові проєкти на перетині різних знань і навичок. Такий підхід сприяє розвитку інноваційного мислення та готовності до вирішення складних задач у реальному світі [2].

Сучасна мистецька освіта не лише готує фахівців у галузі мистецтва, але й активно сприяє культурному розвитку та збереженню традицій. Важливим аспектом є розвиток креативності як важливої складової соціальних і

економічних процесів. Вивчення мистецтва сьогодні стимулює інноваційність та сприяє розвитку критичного мислення, що є надзвичайно важливим для розвитку сучасних суспільств. Сучасна мистецька освіта орієнтується на створення інклюзивних умов для учнів з різними можливостями. Цей підхід сприяє розвитку освіти, доступної для широких верств населення, включаючи інклюзивні програми для людей з обмеженими можливостями.

Мистецька освіта сьогодні є динамічною і інтегрованою в глобальний контекст, з акцентом на творчість, інновації та культурну інтеграцію, що дозволяє її учасникам бути готовими до викликів сучасного світу.

Висновки. Історичний шлях мистецької освіти демонструє її здатність адаптуватися до змін у суспільстві та технологіях. Від ремісничих майстерень до сучасних віртуальних студій – мистецтво залишається джерелом натхнення, засобом самовираження та способом змінювати світ. У майбутньому, об'єднуючи традиції та інновації, мистецька освіта продовжуватиме розвиватися, виховуючи нові покоління креативних особистостей.

Список використаних джерел

1. Бровчак Л.С. Педагогіка мистецько-виховної діяльності. навчально-методичний посібник. Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2018. 180с.
2. Бровчак Л., Старовойт Л., Ліхницька Л. Інноваційні тенденції фахової підготовки викладачів мистецьких дисциплін. *Психолого-педагогічні засади впровадження сучасних інформаційних технологій і методик*. Випуск 50, 2018. С.233-239
3. Brovchak Liudmyla, Starovoit Lesia, Likhitska Larysa, Todosienko Nataliia. Pedagogical potential of the arts complex in the process of the formation of aesthetic perception of junior pupils. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION Proceedings of the International Scientific Conference*. Volume III, May 22th-23th, 2020. 97-108

Вакарчук Олександра,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Назаренко Дарія

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Барановська Ірина,

кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ МИСТЕЦЬКОЇ ІННОВАТИКИ ПІД ЧАС ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Vakarchuk Oleksandra,

bachelor's student

Nazarenko Daria,

bachelor's student

Baranovska Iryna,

Candidate of Pedagogy, Associate Professor

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

IMPLEMENTATION OF ART INNOVATIVE TECHNOLOGIES DURING TEACHING PRACTICE IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Анотація. Стаття присвячена опису впровадження технологій мистецької інноватики під час педагогічної практики в закладах освіти. Розглядається значення цієї практики, її особливості, реакції учнів на нові методи викладання та приклади завдань, що сприяли розвитку творчих навичок. Досліджено ефективність використання цифрових технологій для підвищення інтересу учнів до мистецьких дисциплін і розширення їх творчого потенціалу.

Ключові слова: педагогічна практика, мистецька інноватика, цифрові технології, учні, творчі завдання, інтерактивні інструменти, освіта.

Annotation. The article is devoted to the description of the implementation of artistic innovation technologies during pedagogical practice in educational institutions. The importance of this practice, its features, students' reactions to new teaching methods and examples of tasks that contributed to the development of creative skills are considered. The effectiveness of using digital technologies to increase students' interest in artistic disciplines and expand their creative potential was investigated.

Keywords: pedagogical practice, artistic innovation, digital technologies, students, creative tasks, interactive tools, education.

Постановка проблеми. Сучасна державна освіта потребує оновлених підходів до викладання мистецьких дисциплін, які відповідають викликам інформаційного суспільства та потребам нової генерації школярів. Стрімкий розвиток технологій робить впровадження інновацій у мистецькій освіті важливим інструментом для покращення навчального процесу та сприяння творчому самовираженню учнів. Інтерактивні платформи, цифрові інструменти для створення мистецьких проєктів і засоби віртуальної взаємодії, можуть відігравати роль потужних мотиваторів, що залучають учнів до активної участі в навчанні та допомагають їм інтегрувати мистецькі знання в контекст сучасного життя, формують у них здатність до критичного осмислення, естетичної оцінки та самовираження через творчість.

Майбутнім учителям музичного мистецтва потрібно володіти здатністю гармонійно поєднувати традиційні та інноваційні методи навчання, які взаємодоповнюють один одного та забезпечують більш комплексний підхід до освіти. Традиційні методи, засновані на досвіді та перевірених практиках, залишаються важливими елементами навчання мистецтву, адже забезпечують стабільність і основи для засвоєння матеріалу. Однак, для збереження зацікавленості учнів і підвищення ефективності навчання, необхідним стає впровадження інноваційних технологій, зокрема цифрових інструментів, інтерактивних занять і творчих підходів.

Використання інноваційних технологій відкриває нові можливості для розвитку естетичних навичок і творчих здібностей. Проте для ефективної реалізації інноваційних підходів учитель мистецтва повинен володіти

широкими знаннями та методичними компетенціями, щоб інтегрувати нові технології на уроках мистецтва.

До розгляду проблеми інноваційної діяльності вчителя мистецьких дисциплін звертається багато сучасних науковців, зокрема, Т. Захарчук, О. Бордюк, Д. Барановський, Т. Кривошея, О. Шикиринська тощо. Актуальні проблеми мистецької освіти у своїх наукових працях висвітлюють Л. Аристова, І. Барановська, О. Гумінська, М. Демчишин, Т. Коваль, О. Лобова, Л. Масол, Г. Падалка, А. Растригіна, О. Рудницька, Л. Старовойт, Л. Хлебнікова, О. Щолокова та інші. Педагоги переконані, що підготовка майбутнього вчителя початкових класів неможлива без використання інноваційних технологій та методів навчання. Впровадження технологій мистецької інноватики в освітній процес сприяє підвищенню якості засвоєння знань, мотивує до пізнання, сприяє розвитку допитливості, підвищує активність, робить процес навчання сучасним, насиченим, цікавим [1; 2; 3; 5; 6; 7]

Виклад основного матеріалу. Акцентуємо увагу на важливості організації педагогічної практики під час навчання майбутніх учителів мистецтва, оскільки вона відкриває можливості для набуття досвіду застосування нових методик на уроках мистецтва. Використання застосунків, інтерактивних дошок, відеоматеріалів і майстер-класів допомагає залучити учнів до активної роботи та робить уроки більш захоплюючими. Завдання на створення анімацій, мультфільмів, цифрових колажів та інтерактивних мозаїк сприяють розвитку творчого мислення, креативності та навичок командної роботи серед учнів.

Сучасні інноваційні методики в мистецькій освіті першочергово орієнтовані на активне залучення учнів у творчий процес. Інноваційні методи на уроках мистецтва відкривають перед учнями можливості для самовираження та розвитку творчих здібностей у нових формах. Ці методи включають використання цифрових інструментів, таких як планшети та додатки для створення графіки або музики, інтерактивні дошки, VR-технології, які дозволяють «зануритися» в чарівний світ мистецтва. Групові мистецькі проекти створюють умови для навчання разом. Наприклад, ми залучали учнів до створення віртуальних виставок, де кожен мав можливість демонструвати свої роботи, до колективного створення анімацій, досліджуючи процеси мультиплікації та візуальних мистецтв.

Під час практики ми мали можливість переконатись, як інноваційні методи дозволяють поєднувати мистецтво з іншими предметами. Так, інтеграція природознавства з мистецтвом може включати створення екоарт-проектів, де діти досліджують природу і відображають її в малюнках або фотографіях, а поєднання мистецтва з математикою може навчити їх основам симетрії та пропорцій через творчі завдання. Такий підхід допомагає учням розвивати критичне мислення, зорову пам'ять, навички спостереження і аналізу, що є важливими не лише в мистецтві, а й у житті загалом.

Таким чином, інноваційні методи не тільки сприяють розвитку пізнавального інтересу дітей до мистецтва, а й допомагають їм відкривати нові способи застосування здобутих знань та навичок у різних сферах життєдіяльності.

Під час практики ми організували інтегровані заняття, де малювання поєднувалось з вивченням природи, музики, літератури, математики. Наприклад, на уроці математики ми використовували твори мистецтва для вивчення геометричних фігур та симетрії. В творчо-практичній частині уроку діти створювали малюнки з геометричних форм, де кожна фігура стає частиною зображення.

Рис 1. Інтеграція мистецтва з математикою

Це могли бути малюнки тварин чи абстрактні композиції, які допомогли дітям засвоїти основи геометрії. Такий підхід сприяв кращому розумінню форми, пропорцій та симетрії, а також розвивав просторове мислення. Педагогічна практика в закладах освіти стала гарним досвідом з підготовки та проведення інтегрованих уроків мистецтва. Такі уроки не тільки підвищують інтерес до навчання, але й розширюють кругозір дітей, допомагаючи їм зв'язувати різні знання в єдину систему, усвідомити невидимий взаємозв'язок між різними поняттями.

Розглянемо ще один інноваційний метод, який був застосований нами під час практики – це колективні мистецькі проекти. Спільна робота над мистецьким проектом забезпечує творчу взаємодію учнів в процесі дослідження та вивчення цікавої мистецької теми. Головна мета колективних мистецьких проектів – навчати учнів виражати свої ідеї, об'єднувати зусилля, щоб досліджувати, вивчати, створювати твори мистецтва. Це дозволяє не тільки вдосконалювати художні навички, а й розвивати емпатію, здатність домовлятися, працювати в команді, допомагати один одному, підтримувати та надихати. У процесі колективної роботи учні навчаються обговорювати свої ідеї, підтримувати думки однолітків, а також шукати спільні рішення у випадках розбіжностей. Це робить навчання більш захоплюючим, та результативним.

Представимо різні формати реалізації спільних мистецьких проектів у школі:

- **колективні настінні розписи або мозаїки.** Наприклад, учні разом створюють художню композицію на стіні або спеціальному полотні. Кожен учасник вносить свою частину, що допомагає формувати відчуття особистого внеску та приналежності до результату;

- **проекти з 3D-моделювання та друку.** Учні можуть розробити ідеї для скульптур або інсталяцій, які згодом можна втілити за допомогою 3D-принтера. Такий проект дозволяє вивчити основи дизайну та роботи з новітніми технологіями;

- **арт-проекти на екологічну тематику.** Це можуть бути інсталяції або колажі, виконані з перероблених матеріалів. Такі проекти не тільки розвивають художні здібності, але й формують екологічну свідомість учнів;

- **відео та мультимедійні проекти.** Створення коротких фільмів, анімацій або документальних роликів на різні теми, що дозволяє учням вивчати основи відеомонтажу, роботи з камерою та комп'ютером;

- **театральні постановки.** Учні можуть працювати над театральним проектом, де кожен відповідає за різні аспекти: декорації, костюми, освітлення або навіть сценарій і постановку. Це дозволяє кожному знайти свою роль у творчому процесі.

Під час роботи над проектами нами було застосовано наступні інноваційні технології:

- **інтерактивна дошка.** Інтерактивні дошки стали одним із потужних інструментів для викладання мистецтва, завдяки якому уроки стають більш цікавими, інтерактивними та ефективними. Ця технологія дозволяє поєднувати цифровий контент, мультимедіа та візуальні інструменти, надаючи учням нові можливості для творчості та співпраці. Інтерактивні дошки допомагають інтегрувати навчальний матеріал із технологіями, що особливо цінно на уроках мистецтва, де візуальна складова грає ключову роль. На уроках мистецтва ми малювати прямо на екрані інтерактивної дошки за допомогою спеціальних стилусів (олівець, пензель, маркер), це дозволило нам продемонструвати різні техніки малювання, відтінки кольорів, вивчати принципи композиції тощо; відображали на дошці відео, фотографії, анімації та інші візуальні матеріали, що дозволило зробити урок більш динамічним та різноманітним; детально розглядали твори мистецтва, збільшуючи окремі частини зображення, які на друкованих репродукціях були непомітні; за допомогою інтерактивної дошки досліджували історію мистецтва в різних країнах, спостерігали за змінами стилів та напрямків у мистецтві в різні часи, що дозволило нам доступніше простежити зміни мистецтва у різні часи тощо.

- **онлайн-платформи для творчої співпраці.** Для проведення у доступній формі уроків мистецтва, були використані сучасні платформи для творчої співпраці, які стали незамінними інструментами у викладанні матеріалу в початковій школі. Вони дозволяють учням спільно створювати проекти, малювати, обмінюватися ідеями та вчитися мистецтву в інтерактивному форматі. А саме: Canva – це платформа для графічного дизайну, що пропонує велику кількість шаблонів, інструментів і графічних елементів. Учні можуть створювати колажі, плакати, обкладинки, а також працювати над спільними проектами, маючи доступ до різноманітних інструментів і бібліотеки зображень. Canva дозволяє легко налаштувати доступ до спільних робіт, тому учні можуть співпрацювати у реальному часі групово, індивідуально чи парно. Google Arts & Culture для дітей — це інтерактивна платформа, яка відкриває перед дітьми світ мистецтва, культури та історії у цікавому, доступному форматі. Завдяки Google Arts & Culture учні можуть досліджувати знамениті музеї, розглядати художні твори, вивчати культурні артефакти різних епох та країн, не виходячи з дому чи класу. PowerPoint — це інструмент для організації цікавих, візуально насичених уроків мистецтва. Він допомагає вчителям структурувати матеріал, робить заняття більш доступним,

дозволяючи додавати різні види контенту: зображення, відео, музику, анімації, інтерактивні елементи та навіть завдання для дітей.

Залучення цифрових технологій допомагає школярам розвивати творчі навички, через експерименти з новими формами мистецтва та дизайном, працювати в команді на спільних цифрових платформах, створюючи проекти та обговорюючи ідеї, здобувати навички медійної грамотності, що є важливими в умовах цифрового суспільства, оволодівати новітніми технологіями для майбутніх професій, розвиваючи здатність швидко адаптуватися до інновацій.

Використання мистецьких інновацій у школі, хоч і відкриває нові можливості для навчання, але може супроводжуватися певними труднощами, а саме:

- **недостатнє технічне забезпечення.** У багатьох школах може не вистачати необхідного обладнання, як-от планшети, комп'ютери, проектори або доступ до Інтернету;
- **низький рівень технічної підготовки вчителів.** Не всі вчителі мають достатні технічні знання та навички для роботи з новими технологіями;
- **висока вартість програмного забезпечення та ресурсів.** Багато мистецьких інструментів та програм є платними або мають високі ліцензійні збори, що може бути недоступним для шкіл;
- **обмеження в часі.** У стандартній програмі шкільних занять уроки мистецтва зазвичай мають обмежену тривалість. Це може стати проблемою для повноцінного використання технологій, адже робота з цифровими інструментами часто вимагає більше часу для підготовки та виконання завдань;
- **складність адаптації для різного віку.** Не всі технології легко адаптуються для використання молодшими школярами. Деякі інноваційні платформи або програми можуть бути занадто складними для учнів початкових класів.;
- **спротив батьків та адміністрації.** Деякі батьки або адміністрація школи можуть скептично ставитися до використання технологій у мистецтві, вважаючи, що традиційні методи навчання є кращими для розвитку дітей;
- **складність інтеграції в навчальну програму.** Інноваційні методи не завжди легко вписуються в навчальні програми, особливо якщо програма не передбачає інтеграції технологій у мистецькі заняття;
- **відсутність індивідуального підходу.** Деякі цифрові платформи та інструменти не забезпечують можливості індивідуального підходу до навчання, що важливо для розвитку творчих здібностей учнів [1; 2; 5; 6].

Під час педагогічної практики ми реалізували мистецький проєкт на тему «Театралізація та анімація – засоби цікавого навчання молодших школярів». Театралізація та анімація є ефективними методами в організації виховних заходів у школі, оскільки вони здатні оживити навчальний процес, зробити його насиченим, інтерактивним і близьким до учнів. У межах педагогічної практики ці методи допомогли нам оволодіти навичками залучення учнів до освітнього процесу через гру, сприяли розвитку їхньої креативності та соціальних умінь. Використання театралізації та анімації у виховній роботі стимулює активну участь учнів, знижує бар'єри спілкування, підвищує інтерес до навчання та сприяє формуванню позитивного ставлення до школи.

Театралізований вистава під назвою «Пригода лікарських рослин» – це виховний захід, який має на меті ознайомити учнів із світом лікарських рослин, їхніми корисними властивостями та значенням для здоров'я людини. За допомогою казкових героїв і захопливого сюжету захід дає можливість не лише дізнатися більше про рослини, але й розвиває у дітей екологічну свідомість, відповідне ставлення до природи та навички здорового способу життя.

Рис 2. Фрагмент з театралізованого заходу «Пригода лікарських рослин»

У ході підготовки до вистави разом із дітьми було розроблено сценарій, продумано сюжетні лінії, підбрано жести і міміку, музичні супроводи, матеріали, які є необхідними складовими для постановки виховних заходів. Завдяки цій колективно-груповій роботі ми розвинули у дітей дружелюбність, вміння співпрацювати, допомагати та домовлятися одне з одним. Також виховали в них екологічну свідомість та соціальні навички.

Ще один мистецький проєкт, реалізований нами під час педагогічної практики – це створення анімаційна вистава під назвою «Ведмідь». Це коротка історія для дітей за віршем Михайла Стельмаха «Чим ведмедю пособити?» перетворилась в анімаційну виставу в процесі спільної колективної роботи, де учні познайомились із складним процесом створення мультфільмів. Діти вчилися співвідносити реальне і казкове, бути спостережливими та, уважними, запам'ятовували текст, логічно мислити, працювати в групі

Сучасна мистецька освіта все частіше базується на використанні цифрових технологій, які значно розширюють можливості для викладання та творчої діяльності. Інноваційні цифрові інструменти дозволяють учням опанувати нові техніки, виражати свої ідеї в інтерактивній формі та створювати проєкти, які відповідають сучасним технологічним тенденціям. Окрім того що цифрові інновації допомагають дітям краще засвоїти матеріал вони й допомагають учителям доступніше та цікавіше подати інформацію, що робить урок більш ефективним для дітей молодшого шкільного віку.

Висновки. Технології мистецької інновації на педагогічній практиці відкривають широкі можливості для розвитку креативності, естетичного смаку та особистісного зростання учнів. Вони дозволяють зробити навчання більш захопливим, сприяють активному залученню дітей у творчий процес і розширюють межі традиційного мистецького навчання. Інтеграція сучасних технологій, таких як інтерактивні платформи, цифрові інструменти для малювання, віртуальні тури музеями та мультимедійні проєкти, інтеграція предметів дозволяє дітям отримувати новий досвід і відкрити для себе мистецтво з нових ракурсів.

Однак, ефективне впровадження технологій потребує належної технічної підготовки вчителів, доступу до обладнання та підтримки від адміністрації й батьків. Подолання цих викликів можливе завдяки професійному навчанню, розвитку технічної інфраструктури школи та розробці навчальних програм, які враховують особливості цифрового мистецького середовища. Успішне застосування інноваційних технологій у мистецтві допоможе створити у школах простір для творчого розвитку, що стане важливою основою для формування творчої, відкритої до нової особистості

Список використаних джерел

1. Барановська І., Мозгальова Н. Поліхудожня освіта майбутніх вчителів мистецьких дисциплін: проблеми і перспективи. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*, 2019. Вип.26. С. 9-15.
2. Барановська І.Г., Мозгальова Н.Г., Барановський Д.М., Бордюк О.М. Використання засобів ІКТ у процесі дистанційного навчання майбутніх учителів музичного мистецтва. *Наукові записки : збірник наукових статей Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова*, 2021. Випуск СЛ (150). 226 с. (Серія педагогічні науки). С. 21-37 <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/35295>
3. Демченко О.П., Лазаренко Н.І., Любчак Л.В. Інформаційно-комунікативні технології у підготовці майбутніх педагогів до роботи з обдарованими дітьми. Інформаційні технології і засоби навчання. 2021. Том 86. С.123-143.
4. Демчишин М. Про викладання дисциплін художньо-естетичного циклу. *Освіта України*. Серпень, 2001. С. 15–20.
5. Коваль Тетяна. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів у контексті парадигмального оновлення сучасної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. СДПУ ім.А.Макаренка. 2016. №3. С. 390-398
6. Ліхичька Л, Старовойт Л. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до інтегрованого викладання мистецьких дисциплін. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2021. Випуск 67. С.85-93 [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39877/1/192-243-PB%20\(1\).pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39877/1/192-243-PB%20(1).pdf)
7. Масол Л. М., Гайдамака О. В., Белкіна Е. В., Калініченко О. В., Руденко І. В. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посіб. для вчителів. Харків: Веста: Ранок, 2006. 256 с.
8. Типові освітні програми (наказ МОН України від 21.03.2018 № 268). URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovih-osvitnih-ta-navchalnih-program-dlya-1-2-h-klasiv-zakladivzagalnoyi-serednoyiosviti>.
9. Рудницька О. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посібник. Київ: Вища школа, 2002. 270 с.

Василюк Алла,

доктор педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ

Vasylyuk Alla,

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS BEFORE USING ART THERAPY

Анотація. У статті подано аналіз змістовних характеристик поняття «арт-терапія». Вказано особливості організації та змісту арт-терапевтичної підготовки майбутніх вчителів. Проаналізовано умови успішності арт-терапевтичної роботи.

Ключові слова: професійна підготовка, арт-терапія, арт-терапевтична технологія.

Abstract. The article presents an analysis of the meaningful characteristics of the concept of "art therapy". Features of the organization and content of art therapy training for future teachers are indicated. The conditions for the success of art therapy work have been analyzed.

Key words: professional training, art therapy, art therapy technology.

Прискорення темпу сучасного життя, більша інформаційна насиченість, техногенність, погіршення екологічного та соціального клімату – усе це негативно впливає на емоційний стан людей. Зростає їхня тривожність, напруга й дратівливість. Також надмірна інтенсифікація навчання негативно впливає на здоров'я учнів та вчителів. Спостерігається ігнорування природних, вікових та індивідуальних особливостей учнів, що знижує рівень їх психічних та фізіологічних функцій, погіршує самопочуття; низький рівень психологічної, педагогічної та валеологічної культури педагогів, їх функціональна неграмотність у питаннях охорони та зміцнення здоров'я. Вирішення перелічених вище проблем можливе через включення основ арт-терапії до змісту психолого-педагогічної освіти студентів, а також систему підвищення кваліфікації вчителів.

Поняття «арт-терапія» у науково-педагогічній літературі інтерпретується як турбота про емоційне самопочуття та психологічне здоров'я особистості, групи та колективу засобами художньої діяльності.

Послуговуючись науковою мовою, зазначимо, що арт-терапія в освіті інтерпретується як певна системна інновація, що характеризується:

- 1) комплексом теоретичних та практичних ідей, нових технологій;
- 2) різноманіттям зв'язків із соціальними, психологічними та педагогічними явищами;
- 3) відносною відособленістю щодо інших складників педагогічної дійсності;
- 4) здатністю до інтеграції й трансформації.

Утім, слід зауважити, що феномен арт-терапії досліджується вченими у різноманітних контекстах. Зокрема, у технологічному контексті арт-терапія вирішує важливі терапевтичні, розвивальні, корекційні, реабілітаційні та виховні завдання, тобто. може цілеспрямовано транслюватися як у процесі професійної підготовки вчителя, так і вбудовуватися у систему позакласної виховної роботи у школі.

Основними компонентами технологічного рівня арт-терапії можна вважати, зокрема;

- аксіологічний (введення людини у світ цінностей, супровід та допомогу у виборі особистісно значущої системи ціннісних орієнтацій);
- діяльнісно-творчий (розвиток різноманітних способів художньої діяльності, творчих та комунікативних здібностей);
- особистісний (самопізнання, саморегуляція, особистісне зростання, прагнення самоактуалізації, розвиток рефлексії);
- когнітивний (отримання знань зі сфери образотворчого мистецтва, способів творчої діяльності, відомостей про людину, її емоції, темперамент, стилі взаємодії, способи реагування).

Щодо організації арт-терапевтичної підготовки майбутніх вчителів, то педагогічні заклади вищої освіти розробляють та затверджують різні навчальні програми. Зокрема, допускається викладання дисциплін у вигляді авторських лекційних (напр. «Педагогічні основи арт-терапії», «Арт-терапія: теорія та практика») та практичних курсів (напр. «Технологія арт-терапії у роботі з дітьми», «Система арт-терапевтичної роботи у школі та сфері додаткової освіти», «Арт-терапевтичні технології в початковій школі» та ін.). Навчання студентів основам арт-терапії також може здійснюватися за допомогою факультативів; майстер-класів; волонтерської практики на рівні поглибленого вивчення теорії та оволодіння основними техніками; як спеціалізація арт-терапевта (в рамках основної професії) для роботи в системі формальної та неформальної освіти.

На теоретичних заняттях вивчаються та аналізуються такі питання, як: феномен арт-терапії; історичні джерела її виникнення; теоретико-методичні та практичні аспекти компонентів структури сучасних арт-терапевтичних розробок; механізми та особливості проведення арт-терапевтичного процесу; чинники психотерапевтичного впливу в арт-терапії; специфіка проведення індивідуальної та групової арт-терапії; причини шкільної дезадаптації та шляхи її діагностики засобами арт-терапії; питання теорії та методики проведення терапевтичних технік (методи арт-терапії у корекції емоційних станів). Важливим є ознайомлення майбутніх вчителів зі схемами аналізу групової динаміки та міжособистісних відносин, які можуть застосовуватися у їхній майбутній педагогічній діяльності.

Високий рівень підготовки студентів досягається за умови, якщо теоретичний курс гармонійно пов'язаний із системою практичних занять, що моделюють арт-терапевтичний процес. Студенти вчать відбирати види та форми арт-терапії адекватної ситуації (ізотерапії, фототерапії, музикотерапії, пісочної терапії, казкотерапії, лялькотерапії, драматерапії, ігротерапії, кольоротерапії та ін.), використовувати корекційно-терапевтичний вплив методів арт-терапії. Набуті знання та вміння стають опорними у розвиток професійно значущих компетентностей під час проходження різних педагогічних практик.

Істотна перевага включення арт-терапії до системи педагогічної освіти полягає ще й у тому, що на час спеціального навчання студентська група набуває статусу терапевтичної. Це дозволяє поєднувати заняття та власне сам терапевтичний процес. У творчій атмосфері арт-терапевтичної роботи спонтанно та природно проявляється індивідуальність кожного студента.

Важливим і цінним є те, що майбутні вчителі не лише можуть отримувати необхідні знання та засвоювати інноваційну технологію роботи з дітьми, а й глибше пізнавати власний внутрішній світ, а також вчитися краще сприймати і розуміти себе та інших. У результаті отриманий позитивний досвід стає джерелом для особистісного та професійного зростання, взірцем для вибудовування гуманних відносин із дорослими та дітьми.

Отже, комплексний підхід у підготовці майбутніх вчителів до використання арт-терапії сприяє формуванню у них необхідних компетентностей як складової їхньої професійної майстерності.

Слід зазначити, що для отримання спеціалізації арт-терапевта найбільше підходить спеціальність «Початкова освіта», оскільки саме до змісту освіти вчителів початкових класів включено природничі та психолого-педагогічні дисципліни, а також курси художнього циклу та основ медичних знань. Їхня сукупність найкраще створює інтердисциплінарну основу для підготовки до арт-терапевтичної роботи. Доцільність такої спеціалізації визначається наявними в освітній системі проблемами. Зокрема, потребою застосування корекційної, реабілітаційної та психотерапевтичної технологій позакласної роботи у початковій школі, інклюзивних класах та групах продовженого дня. Арт-терапевтична робота застосовна з метою адаптації дітей до школи, для подолання конфліктів у класах, а також через дедалі більшу потребу шкіл та позашкільних установ у спеціальній роботі з дітьми з різними нозологіями, а також малолітніми злочинцями, наркоманами, дітьми біженців, переселенців тощо.

Важливим є і той факт, що параметри кваліфікаційної характеристики вчителя початкових класів та арт-терапевта багато в чому збігаються. Зокрема, їм потрібно бути чутливими до інших, особливо до учнів з особливими освітніми потребами; психічно стабільним, терпимими та терплячими; вміти підтримувати бесіду та вибудовувати стосунки; гумор та гнучкість; вміння адаптуватися до обставин, що змінюються, фрустрацій; готовність працювати з представниками різних культур тощо. А також – вміння працювати з образотворчими засобами та матеріалами, розуміти образотворчу продукцію, мати здатність до адекватних інтерпретацій. Наголошуються пріоритети гуманістичних цінностей, відповідальності за здоров'я дітей або дорослих, прийняття та поваги до їхньої гідності.

Необхідною умовою успішності арт-терапевтичної роботи є власне особистісне зростання, самовдосконалення через самопізнання та самоприйняття своїх особливостей та почуттів. Переживши на досвіді труднощі зміни своєї особистості, педагог стає більш толерантним і мудрим у відносинах з іншими людьми.

Список використаних джерел

1. Сердюк Н. Підготовка майбутніх педагогів до використання арт-терапевтичних технологій при роботі з молодшими школярами. Підготовка майбутніх педагогів у контексті стандартизації початкової освіти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (14 вересня, 2017 р.). Бердянський державний педагогічний університет. Бердянськ : БДПУ, 2017. С. 129-135.

2. Сорока О. Арт-терапія як фактор збагачення творчості вчителя початкової школи. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2012. Вип. 64. С. 145-151.

3. Сорока О. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання арт-терапевтичних технологій. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2015. № 7. С. 156-165.

Вацьо Михайло,

доцент

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Mykhailo Vatsso,

Associate Professor

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

FORMING THE PROFESSIONAL READINESS OF FUTURE EDUCATORS TO PRESERVE THE MENTAL HEALTH OF OLDER PRESCHOOL-AGE CHILDREN THROUGH MUSICAL ACTIVITIES

***Анотація.** У статті досліджуються педагогічні умови, необхідні для формування професійної готовності майбутніх вихователів до збереження психічного здоров'я дітей старшого дошкільного віку через музичну діяльність. Автор аналізує сучасні методи музичної терапії та розглядає вплив засобів музичної діяльності на емоційне благополуччя дітей. Запропоновано приклади інноваційних підходів до підготовки майбутніх педагогів дошкільних закладів щодо збереження психічного здоров'я старших дошкільників засобами музичної діяльності*

***Ключові слова:** майбутні педагоги, психічне здоров'я, діти старшого дошкільного віку, музична діяльність.*

***Abstract.** The article examines the pedagogical conditions necessary for the formation of professional readiness of future educators to maintain the mental health of older preschool children through musical activities. The author analyzes modern methods of music therapy and considers the influence of musical activities on the emotional well-being of children. Examples of innovative approaches to the training of future preschool teachers to maintain the mental health of older preschool children through musical activities are offered.*

***Key words:** future teachers, mental health, older preschool children, musical activities.*

Сьогодні, в умовах війни в Україні, питання збереження психічного здоров'я дітей набуває критичного значення. Діти дошкільного віку є однією з найбільш вразливих категорій, які гостро реагують на нестабільну ситуацію, що впливає на їхню емоційну та психологічну стійкість. Постійна загроза, страх, невпевненість у завтрашньому дні та розлука з близькими негативно впливають на психічний стан дітей, викликаючи підвищену тривожність, порушення сну та поведінкові проблеми. У зв'язку з цим, завдання збереження психічного здоров'я дітей стає життєво важливим аспектом роботи з дітьми в умовах сьогодення.

Формування професійної готовності майбутніх педагогів до роботи з дітьми, які зазнали впливу стресових факторів, є невід'ємною частиною сучасної педагогічної підготовки. Педагоги мають володіти методиками, які сприяють створенню стабільного емоційного фону та підтримці позитивного психоемоційного стану дітей, і саме музична діяльність є потужним засобом для досягнення цієї мети. Музика дозволяє не лише відволікати дітей від негативних емоцій, а й сприяє їхньому емоційному розвантаженню, релаксації та розвитку почуття безпеки через колективну музичну взаємодію.

Сучасні тенденції у сфері дошкільної освіти вимагають перегляду підходів до підготовки майбутніх педагогів, які працюватимуть із дітьми старшого дошкільного віку. Збереження психічного здоров'я дітей цього віку є пріоритетним завданням, оскільки психічне благополуччя дитини впливає на її соціальний, емоційний та інтелектуальний розвиток. Відповідно, педагогам необхідно володіти спеціальними знаннями та навичками для підтримки позитивного психоемоційного стану дітей засобами музичної діяльності, що є ефективним інструментом розвитку емоційної сфери та внутрішнього спокою.

Однак підготовка педагогів часто зосереджується на загальнопедагогічних аспектах, залишаючи осторонь питання професійної готовності до збереження психічного здоров'я дітей, особливо через музичні активності. Це створює проблему недостатньої професійної компетентності, яка ускладнює здатність педагогів закладів дошкільної освіти запроваджувати музику як інструмент для зниження стресу та підвищення емоційної стабільності дітей.

Отже, ключовим завданням статті є обґрунтування важливості підготовки майбутніх педагогів до роботи із засобами музичної діяльності як ефективного інструменту для збереження психічного здоров'я дітей в умовах кризової ситуації в країні. Актуальним є завдання формування такої професійної готовності, яка враховувала б методи музичної діяльності для збереження психічного здоров'я дошкільників.

Дослідники пов'язують психічне здоров'я з розвитком інтелектуально-емоційної сфери (О. Богінч, Н. Денисенко), задоволенням основних потреб (Н. Бачерніков, В. Петленко, Є. Щербина), гармонійною взаємодією з навколишнім світом (М. Андрос), високим рівнем саморегуляції поведінки та емоцій (А. Ребер), адекватністю реакцій на зовнішні чинники (Б. Петраков, А. Петракова) та динамічною рівновагою з середовищем (В. Семке). Підготовка майбутніх спеціалістів з дошкільної освіти спрямована на створення умов для збереження психічного здоров'я дітей дошкільного віку (Н. Денисенко, Л. Зданевич, Т. Книш, Н. Кот, Н. Маковецька, В. Нестеренко та ін.).

Аналіз останніх наукових публікацій демонструє зростаючу зацікавленість у використанні музики як інструменту підтримки та покращення психоемоційного стану дітей. Основні напрями досліджень включають такі аспекти:

1. Роль музичної діяльності у збереженні психічного здоров'я дітей. Останні дослідження підкреслюють, що музика сприяє зменшенню тривожності, розвитку емоційного інтелекту та стабілізації настрою у дітей дошкільного віку. Наприклад, праці таких науковців, як О. Корнеєва та інших, відзначають позитивний вплив музики на розвиток комунікативних навичок та емоційного самовираження, що є важливими компонентами психічного здоров'я.

2. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів. Науковці, як-от І. Малашевська та С. Демидова, вивчають, як ефективно інтегрувати курси з музикотерапії та музичної педагогіки у програми підготовки педагогів [4]. Це допомагає майбутнім фахівцям розуміти значення музичних методів у підтримці емоційного благополуччя дітей. Викладання таких дисциплін націлене на розвиток компетенцій, необхідних для організації музичних занять, які сприяють гармонізації психоемоційного стану дітей.

3. Психолого-педагогічні умови ефективного використання музичної діяльності. Наукові дослідження О. Кулешова, К. Машталер акцентують увагу на створенні умов, що сприяють розвитку в педагогів таких якостей, як емпатія, емоційна чутливість та гнучкість [3]. Ці якості дозволяють педагогам належно оцінювати та реагувати на емоційні потреби дітей, використовувати музику як терапевтичний засіб для розслаблення і зняття стресу.

3. Експериментальні дослідження впливу музики на психічний стан дітей. У працях Н. Яновської та І. Малашевської подаються результати експериментальних програм, які демонструють, що регулярні музичні заняття допомагають дітям краще справлятися зі стресом, знижують рівень агресії та підвищують соціальну адаптацію. Висновки цих досліджень підтверджують ефективність музичної діяльності як інструменту для покращення психічного здоров'я.

4. Актуальність проблеми в умовах соціальних потрясінь. З огляду на сучасні виклики в Україні, дослідники (наприклад, Н. Гречко, Л. Коваль) наголошують на необхідності спеціальної підготовки педагогів для роботи з дітьми, які пережили травматичні події. Вони підкреслюють важливість формування навичок створення безпечного середовища через використання музики, що допомагає дітям справлятися з емоційними потрясіннями.

Загалом, науковці сходяться на думці, що важливим завданням педагогічної підготовки є формування професійної готовності до забезпечення психічного здоров'я дітей, а музична діяльність виступає ефективним інструментом у цьому процесі.

Мета статті – обґрунтувати теоретичні та практичні підходи до формування професійної готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти у сфері збереження психічного здоров'я дітей старшого дошкільного віку засобами музичної діяльності. Метою є розробка рекомендацій для ефективної інтеграції музичних методів в освітньому процесі, що дозволить

покращити психоемоційний стан дошкільників, сприяти розвитку їхньої емоційної стійкості.

Протягом століть музика привертала увагу науковців завдяки своєму впливу на людську психіку, особливо у сфері психічного здоров'я. Дослідники з різних країн та галузей науки вивчають, як музична діяльність може підтримувати емоційний стан, зменшувати стрес і позитивно впливати на загальне психічне здоров'я. Багато видатних педагогів відзначали потужний вплив мистецтва на дитину. Я.А. Коменський говорив: «Більш ніж науками, потрібно займатися (з дітьми) мистецтвами». І.Г. Песталоцці зазначав: «Дорога до мистецтва є в той же час дорогою до людяності» [6, с.119].

Варто зазначити, що у процесі підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти важливо забезпечити розвиток у фахівців емоційної компетентності, що дозволяє їм зберігати внутрішню стійкість, розуміти емоції дітей і ефективно їх підтримувати. Доцільно використовувати тренінги з емоційного інтелекту та стресостійкості.

Необхідною педагогічною умовою ефективної професійної підготовки майбутніх педагогів до збереження психічного здоров'я дітей старшого дошкільного віку засобами музичної діяльності є залучення майбутніх педагогів до музикотерапевтичних практик. «На сьогоднішній день музична терапія існує як самостійна та незалежна наука в багатьох країнах Європи та Америки. – відмічає М. Вацьо – Інтерес до цієї галузі став виникати передусім завдяки більш високому рівню можливостей вивчення фізіологічних та біохімічних реакцій, що виникають в організмі людини у відповідь на музично-терапевтичний вплив» [2, с. 55]. Введення курсів з музикотерапії та ознайомлення з методами музичного впливу на психоемоційний стан дітей допомагають студентам усвідомити практичні переваги музичного мистецтва. Це може включати засоби музичної діяльності, де студенти навчаються створювати заспокійливі музичні фони, розробляти музично-ігрові вправи для зниження напруження та тривожності.

Підготовка педагогів має орієнтуватися на вміння адаптувати види музичної діяльності відповідно до індивідуальних потреб дітей, зокрема, враховуючи їхню емоційну сприйнятливність та рівень розвитку. Це підвищує ефективність музичного впливу та сприяє гармонізації психологічного стану дитини.

Види музичної діяльності, що включають спів, гру на інструментах, слухання спокійної музики, сприяють зниженню рівня тривожності у дітей. Дослідження показують, що навіть короткі музичні паузи допомагають дітям розслабитися та відволіктися від негативних емоцій.

Останнім часом зростає інтерес до музично-педагогічної концепції австрійського композитора Карла Орфа, яка ґрунтується на вихованні дітей через творчий підхід до музичних занять. Ключовою особливістю підходу Орфа є використання синтетичних форм музикування, що об'єднують спів, рухи, ритмічне декламування та гру на інструментах. Важливим аспектом його методики стало також звернення до дитячого фольклору, де поєднуються народні пісеньки, лічилки, дражнилки, які є яскравими та легкими для сприйняття дітьми. «Збереження національного колориту музичного матеріалу підсилює роботу дитячого уявлення, активізує творче сприйняття, потребує

власного трактування, смислової інтерпретації пісень та п'ес, які виконуються. – відмічає М. Вацьо – Дослідники педагогічної спадщини К. Орфа підкреслюють, що партитури «Шульверка» часто створюють мальовничі сценки-картинки з використанням різноманітних зображальних прийомів в інструментальних партіях, що захоплюють дітей дотепним наслідуванням природі» [1, с.59]. Методика К. Орфа підтримує емоційний розвиток дітей завдяки їхній активній залученості в музичну діяльність. Виконання пісень, ритмічні рухи та гра на інструментах надають дітям можливість виражати свої почуття, знижувати рівень стресу і тривожності. Такий емоційний самовираз через музику допомагає дітям краще опанувати свої емоції, що позитивно впливає на їхнє психічне здоров'я.

Регулярні заняття музичною діяльністю дозволяють дітям розвивати емоційні навички самоконтролю, вираження емоцій, що є запорукою психічного здоров'я. Важливим є навчання педагогів використовувати музику для формування у дітей здатності до адаптації та стійкості до стресу.

Варто зазначити, що однією з педагогічних умов ефективної підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти є інноваційні музичні підходи у професійній підготовці. Використання інтерактивних музичних технологій, таких як аудіовізуальні інструменти, дає можливість майбутнім педагогам краще зрозуміти та ефективніше використовувати музику в роботі з дітьми. Включення інтерактивних методів у навчальний процес розвиває їхню здатність застосовувати музику як метод профілактики емоційного виснаження у дітей.

Наведемо кілька прикладів інноваційних підходів до підготовки майбутніх педагогів дошкільних закладів для збереження психічного здоров'я старших дошкільників засобами музичної діяльності:

1. Практичні заняття з музично-психологічних ігор.

Заняття з музично-психологічних ігор дозволяють майбутнім педагогам відпрацювати навички впровадження музичної діяльності в освітній процес в ЗДО, які сприяють розвитку емоційного інтелекту та навичок комунікації у старших дошкільників. Важливою частиною є навчання того, як правильно обирати музику та адаптувати її під вік і психоемоційні потреби дітей.

2. Використання інтерактивних музичних технологій

Сучасні інтерактивні музичні технології, наприклад, музичні додатки та сенсорні інструменти, дозволяють дітям активно взаємодіяти з музикою. Вони розвивають увагу, координацію та емоційну стабільність, водночас сприяючи зняттю психічної напруги. Майбутніх педагогів навчають, як ефективно використовувати ці технології для стимуляції емоційного розвитку.

3. Практичні заняття з креативного музичного підходу

Цей підхід передбачає навчання педагогів використовувати творчі музичні методи для підтримки емоційного розвитку дітей. На заняттях вивчаються методи створення музичних казок, проведення імпровізаційних ігор, танців, співу, де діти можуть вільно виражати свої емоції, що зменшує стрес і покращує психоемоційний стан.

4. Методика «Музичні емоційні паузи»

Дана методика вчить майбутніх педагогів, як впроваджувати короткі музичні паузи під час занять для заспокоєння дітей. Вона допомагає вчасно

розпізнавати підвищений рівень збудження у дітей та заспокоювати їх за допомогою спокійної музики або звуків природи.

Отже, підготовка майбутніх педагогів до збереження психічного здоров'я дітей старшого дошкільного віку засобами музичної діяльності вимагає створення специфічних педагогічних умов, які сприяють розвитку емоційної компетентності, навичок музикотерапевтичного впливу та індивідуалізації підходів. Використання музичного мистецтва як інструменту профілактики психічних розладів у дітей має велике значення для дошкільної освіти, оскільки допомагає підтримувати емоційний комфорт і психологічну рівновагу дітей, що стає актуальним у сучасному суспільстві.

Можливими напрямками подальших досліджень є розробка і впровадження конкретних програм для розвитку професійної готовності педагогів через інноваційні методи музичного виховання. У зв'язку з сучасними викликами, дослідження можуть спрямовуватися на аналіз того, наскільки музична діяльність допомагає дітям справлятися зі стресом у кризових ситуаціях. Це особливо важливо для формування в педагогів навичок роботи з дітьми у складних умовах.

Список використаних джерел

1. Вацьо М. Вплив музичного мистецтва на становлення особистості дошкільника. *Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (VIII школа методичного досвіду) : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 24-25 листопада 2020 року* / ред. кол.: Л. С. Бровчак, Л. В. Старовойт; рец.: Т. П. Зузяк, Т. І. Сідлецька; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2020. С. 55-60
2. Деркач О.О., Вацьо М. В. Впровадження елементів музичної терапії в навчальний процес підготовки майбутніх вчителів початкових класів. *Рідна школа*. № 12. 2005, Київ. С. 54-56
3. Кулешова О., Машталер К. Деякі аспекти проблеми розвитку емпатії у вчителів в умовах війни. *Формування особистості сучасного фахівця як суб'єкта самотворення в умовах освітнього простору: матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 30 листопада 2023 р.)*. Хмельницький. С. 201-204
4. Малашевська І.А. Демидова С.К. Програма оздоровчо-освітньої роботи з дітьми старшого дошкільного віку «Веселкова музикотерапія» : парціальна програма та методичні рекомендації. Тернопіль : Мандрівець, 2015. 44 с.
5. Мельник О. Шляхи використання мистецтва в освітній роботі старшого дошкільного віку. *Наукові записки : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв. Серія «Мистецтво» / відпов. Л. В. Старовойт; Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського*. Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2020. С. 120-124
6. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: «Академ-видав», 2006. 456 с

Волошен Оксана,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Старовойт Леся,
кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ХУДОЖНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Voloshen Oksana,
master's student
Starovoit Lesia,
Candidate of Pedagogy, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF YOUNGER PUPILS' CREATIVE ACTIVITY IN THE PROCESS OF ART ACTIVITIES

***Анотація.** У статті розглядаються педагогічні умови, що сприяють розвитку творчої активності молодших школярів у процесі художньої діяльності. Акцентовано увагу на важливості індивідуалізації навчання, застосуванні різноманітних методів і технік художньої діяльності, а також створенні емоційно підтримуючого середовища, що стимулює креативність дітей. Розкрито, що сприятливі педагогічні умови є основою для формування творчої, самостійної особистості, здатної до самовираження через мистецтво.*

***Ключові слова:** творча активність, художня діяльність, педагогічні умови.*

***Abstract.** The article deals with the pedagogical conditions that contribute to the development of junior schoolchildren's creative activity in the process of artistic activity. Attention is focused on the importance of individualisation of learning, application of various methods and techniques of artistic activity, as well as creation of an emotionally supportive environment that stimulates children's creativity. It is revealed that favourable pedagogical conditions are the basis for the formation of a creative, independent personality capable of self-expression through art.*

***Key words:** creative activity, artistic activity, pedagogical conditions.*

Постановка проблеми. Художня діяльність у сучасному світі стикається з низкою викликів, зумовлених технологічним розвитком, соціальними змінами та глобальними кризами. Розвиток цифрових технологій і засобів віртуальної реальності змінив способи створення, сприйняття та поширення мистецтва. Хоча цифрові інструменти відкривають нові можливості, вони можуть призвести до втрати інтересу до традиційних форм мистецтва, таких як живопис, скульптура та музичні інструменти. Сьогодні суспільство зазнає

інформаційного перевантаження через соціальні медіа, інтернет-контент та інші засоби масової інформації. Це призводить до того, що художні роботи можуть залишитися непоміченими або сприйматися поверхнево, без глибокого занурення в суть і сенс.

На жаль, сьогодні можемо спостерігати, що художня діяльність не має належної підтримки з боку держави чи суспільства, а культурні програми скорочуються. Це обмежує можливості для творчих людей реалізовувати свої ідеї, особливо на початкових етапах. Через глобалізацію місцеве мистецтво часто втрачає свою унікальність і може бути витіснене масовою культурою, що ускладнює збереження традиційної ідентичності [4]. Ці виклики не тільки підштовхують митців до пошуку нових шляхів вираження, але й змушують суспільство переосмислити значення та роль мистецтва в сучасному світі.

Аналіз останніх наукових публікацій. Науковці активно досліджують значення художньої діяльності для суспільства та особистості, приділяючи особливу увагу розвитку творчих здібностей, культурній ідентичності та соціалізації. Українські психологи й педагоги, зокрема Л.Лужанська, О.Кононко, підкреслюють важливість художньої діяльності для розвитку творчого мислення, креативності та емоційної грамотності у дітей. Вони вказують, що мистецтво стимулює самовираження та формує особистість, допомагаючи дітям зрозуміти власні почуття і думки.

Питання формування національної ідентичності та культурної самосвідомості висвітлено у працях М.Вацьо, Т.Коваль, О.Пономаренко, де досліджується вплив народного мистецтва на формування національної ідентичності українців. Науковці наголошують, що художня діяльність допомагає зберегти культурну спадщину та передати її молодому поколінню.

Дослідники Л.Артюхова, Л.Бровчак аналізують вплив художньої діяльності на соціалізацію, вони доводять, що мистецтво допомагає створити середовище, де люди можуть спілкуватися, обмінюватися ідеями та будувати міжособистісні зв'язки. Н.Кузнєцова, Л.Старовойт досліджують інтеграцію художньої діяльності в освітній діяльності, що сприяє комплексному розвитку особистості. Вони вказують, що мистецька освіта є не тільки засобом навчання мистецтву, але й способом формування емоційної грамотності та соціальних навичок.

Наукові дослідження вказують, що мистецтво не лише естетично збагачує, а й має важливий вплив на психологічний, соціальний і культурний розвиток людини. Мистецтво розглядається як необхідний елемент освітнього процесу і як дієвий інструмент для збереження національної самобутності в умовах глобалізації.

Мета статті – розкрити педагогічні умови розвитку творчої активності молодших школярів у процесі художньої діяльності

Виклад основного матеріалу. Художня діяльність відіграє надзвичайно важливу роль у розвитку дитини, оскільки стимулює її емоційний, інтелектуальний та соціальний розвиток. Малювання, ліплення, музика чи драматичні ігри розвивають уяву та здатність до творчого мислення. Дитина вчиться мислити поза рамками, пропонувати нові ідеї та варіанти рішень [6]. Художня діяльність, як малювання, вирізання або ліплення, сприяє розвитку моторики, координації рухів та точності. Через творчість дитина може виразити

свої почуття та переживання, навіть якщо не може їх усвідомити чи озвучити. Це допомагає розвивати емоційну грамотність та саморегуляцію.

Художня діяльність сприяє розвитку когнітивних процесів: мислення, пам'яті, уваги та спостережливості. Вона допомагає дитині розвивати здатність бачити світ в деталях та аналізувати його. Створюючи щось власноруч, діти здобувають впевненість у своїх здібностях, що важливо для їхньої позитивної самооцінки. Спільна участь у творчих проєктах вчить дитину співпрацювати, домовлятися та ділитися ідеями, що важливо для розвитку соціальних навичок [2].

Розвиток творчої активності молодших школярів у процесі художньої діяльності вимагає створення спеціальних педагогічних умов, які стимулюють інтерес до творчості, допомагають формувати навички самовираження та забезпечують емоційно комфортне середовище для навчання.

Розглянемо виокремлені нами педагогічні умови:

- стимулювання пізнавального інтересу дітей у процесі художньої діяльності. Вчитель може використовувати методи, які пробуджують цікавість дітей до мистецтва, зокрема через інтерактивні бесіди, ігри, запитання, демонстрацію робіт відомих художників та залучення елементів казки або історії. Це створює емоційний зв'язок між дитиною та творчим процесом, а також допомагає підтримувати інтерес до художньої діяльності [1].

- забезпечення індивідуального підходу у процесі художньої діяльності. Усі діти мають різний рівень здібностей і зацікавленості до мистецтва, тому важливо враховувати їхні індивідуальні особливості. Вчитель може надавати дітям завдання різної складності, дозволяючи їм проявляти себе у власному темпі. Такий підхід дозволяє уникнути порівняння та конкурентності, підтримуючи кожного учня у його творчому розвитку [5].

- використання різноманітних художніх завдань та технік. Використання різних видів діяльності (малювання, ліплення, аплікації, колаж) і матеріалів (фарби, папір, природні матеріали) розширює уявлення дітей про мистецтво та надає більше можливостей для експериментів. Це розвиває креативність, формує уяву та підвищує інтерес до творчості [8].

- створення сприятливої атмосфери для самовираження дітей у процесі художньої діяльності. Важливо, щоб учні відчували себе вільно у процесі створення. Вчитель повинен підтримувати їхні ідеї, уникати критики та натомість надавати позитивний зворотний зв'язок. Похвала за унікальні ідеї та самобутність сприяє розвитку впевненості та бажання далі займатися творчістю [7].

- інтеграція художньої діяльності з іншими предметами. Використання мистецтва як інструменту для вивчення інших дисциплін допомагає дітям краще розуміти матеріал. Наприклад, малювання персонажів із казок, створення аплікацій на природничу тематику або складання віршів допомагає зв'язати творчість із навчальним процесом, що робить навчання більш цікавим та зрозумілим [3].

- створення передумов для колективної художньої творчості. Спільна діяльність допомагає дітям розвивати навички спілкування, взаємопідтримки та толерантності. Вчитель може організовувати групові завдання, де діти

створюють спільний проєкт, обговорюють ідеї, обирають роль і працюють разом. Це розвиває соціальні навички та вчить працювати у команді.

Усі ці педагогічні умови сприяють формуванню у дітей позитивного ставлення до мистецтва, активізують їхню творчість та допомагають розвивати почуття впевненості у власних силах, що є важливим для їхнього загального розвитку та навчання.

Висновки. Творча активність молодших школярів є важливим аспектом їхнього загального розвитку, адже художня діяльність сприяє формуванню у дітей креативного мислення, емоційної виразності та самовираження. Художня діяльність стимулює розвиток моторики, уяви та спостережливості, що є основою для подальшого навчання і пізнання світу через різні творчі форми. Індивідуалізація підходу до кожної дитини є необхідною умовою для успішного розвитку творчої активності, адже кожен учень має власні інтереси, темп розвитку і рівень творчих здібностей. Використання різноманітних видів художньої діяльності (малювання, ліплення, аплікації, музика, танці) дозволяє дітям виявляти свої здібності в різних сферах і розвивати багатогранну творчість. Емоційна підтримка та позитивне підкріплення з боку педагогів сприяють розвитку впевненості дітей у своїх силах, створюючи атмосферу, в якій вони можуть вільно експериментувати та самовиражатися. Роль рефлексії в процесі творчості допомагає дітям оцінювати свої досягнення, розвивати критичне мислення та формувати власну оцінку творчих результатів.

Таким чином, розвиток творчої активності молодших школярів у процесі художньої діяльності сприяє всебічному розвитку особистості, формуючи в них не тільки художні, а й соціальні, емоційні та інтелектуальні навички, необхідні для успішного навчання та життя в суспільстві.

Список використаних джерел

4. Бровчак Л.С. Педагогіка мистецько-виховної діяльності. навчально-методичний посібник. Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2018. 180с.
5. Бровчак Л., Старовойт Л., Ліхіцька Л. Інноваційні тенденції фахової підготовки викладачів мистецьких дисциплін. *Психолого-педагогічні засади впровадження сучасних інформаційних технологій і методик*. Випуск 50, 2018. С.233-239
6. Ліхіцька Л.М. Інтегративні технології підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва: теорія та практика К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. 205 с
7. Ліхіцька Л., Старовойт Л. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до інтегрованого викладання мистецьких дисциплін. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2021. Випуск 67. С.85-93
8. Старовойт Л.В. Методика творчого розвитку молодших школярів у процесі трудового навчання та художньої праці: Дис... канд. наук: 13.00.02 - 2009.
9. Тодосієнко Н.Л. Методика формування естетичного сприймання у молодших школярів засобами комплексу мистецтв у позакласній виховній роботі: методичні рекомендації. Вінниця, 2019. 86 с.
10. Brovchak Liudmyla, Starovoit Lesia, Likhitska Larysa, Todosienko Nataliia. Pedagogical potential of the arts complex in the process of the formation of aesthetic perception of junior pupils. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION Proceedings of the International Scientific Conference*. Volume III, May 22th-23th, 2020. 97-108
11. Starovoit, L. V. Khudozhnye konstruyuvannya z paperu ta kartonu [The artistic design of paper and paperboard]. Vinnytsya: FOP Korzyn D. Ju., 2015. 168p.

Гайдучок Ірина,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Колеснік Катерина,
доктор філософії, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

СТОРИТЕЛІНГ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Haiduchok Iryna,
master's student
Kolesnik Kateryna,
Doctor of Philosophy, Ph.D, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

STORYTELLING AS A TOOL FOR THE DEVELOPMENT OF MONOLOGICAL SPEECH OF SENIOR PRESCHOOL STUDENTS

***Анотація.** Стаття присвячена сторітелінгу як засобу розвитку монологічного мовлення дітей старшого дошкільного віку. Проаналізовано основні завдання, мету та особливості використання даного засобу.*

***Ключові слова:** мовлення, монологічне мовлення, діти старшого дошкільного віку, сторітелінг.*

***Abstract.** The article is devoted to storytelling as a means of developing monologue speech of senior preschool children. The main tasks, purpose and peculiarities of using this tool are analyzed.*

***Key words:** speech, monologue speech, children of older preschool age, storytelling.*

Розвиток монологічного мовлення в дітей дошкільного віку є важливим аспектом сучасної дошкільної лінгводидактики, що зумовлено рядом ключових факторів та нормативних документів. Згідно з Національною доктриною розвитку освіти України в ХХІ столітті, дошкільна освіта займає важливе місце в загальній системі освіти, а розвиток монологічного мовлення є однією з її основних складових. Закони України «Про освіту» та «Про дошкільну освіту», а також Базовий компонент дошкільної освіти визначають правові засади організації дошкільної освіти в країні, наголошуючи на значущості розвитку зв'язного мовлення в дошкільному віці та забезпеченні дітей можливістю освоювати українську мову.

Проблематику розвитку мовленнєвої діяльності можна переглянути в працях В. Бадер, А. Богуш, М. Вашуленка, К. Крутій, М. Пентилюк та ін. Науковці підтверджують той факт, що мова є засобом спілкування й розвитку особистості. Тому досить актуальним є пошук новітніх технологій, які будуть дозволяти не просто говорити, але й слухати, складати історії, які впливатимуть на слухача та допоможуть педагогу результативно

організовувати мовленнєву діяльність старших дошкільників та впроваджувати у свою роботу методи, які дозволяють «говорити й слухати». Одним з таких методів є Storytelling, який одразу привернув до себе увагу як ефективний риторичний засіб у розвитку мовлення, зокрема й розвитку монологічного мовлення дітей старшого дошкільного віку.

Storytelling («story» з англійської – історія, «telling» – розповідати) почали використовувати в педагогіці в кінці ХХ століття. Storytelling – це мистецтво розповідання історій [5, с. 369]. Основоположником даної технології є Д. Армстронг – директор корпорації Armstrong International (США).

Storytelling – майстерна, захоплива розповідь та передача важливої інформації з метою впливу на емоції, мотивацію та когнітивні процеси слухача. Д. Армстронг зазначив, що історії краще запам'ятовуються тоді, коли асоціювати їх з власним життєвим досвідом та досвідом аудиторії. Він уважав, що історії, які розповідають від власного імені, легше сприймаються слухачами, навіть є більш захоплюючими та цікавішими, ніж читання книги. Проте, якщо говорити про сторітелінг у призмі історичної перспективи, можна помітити, що він існував завжди. Люди здавна передавали досвід і знання з покоління в покоління за допомогою коротких історій, билин, легенд, казок тощо. Вони брали за основу реальні факти із свого життя, що створювало індивідуальний стиль розповідей.

В Україні даний метод вважається сучасною технологією в освіті, особливо в дошкільній. На підтвердження цьому, педагогиня Н. Бондаренко трактує метод сторітелінгу як ефективний метод донесення інформації в результаті розповіді кумедних, зворушливих та повчальних історій [1], а Г. Гич виокремлює сторітелінг як прийом, головна ідея якого полягає в представленні своєї промови перед аудиторією у формі цікавої сюжетної розповіді [3, с. 189]. Наукові дослідження Н. Гущиної, М. Васишиної, Л. Зданевич, А. Карнаухової та ін. свідчать про те, що сторітелінг є чудовим засобом формування та покращення усного мовлення дітей за допомогою емоційності, впливу на мотивацію, дитячу уяву та можливості організувати колективну взаємодію під час групової діяльності [5, с. 370]. Дана технологія містить у собі найкращі досягнення дидактики, психології, акторської майстерності, мотивуючи дітей до вигадування історій. Отже, сторітелінг досліджується науковцями з різних напрямків, аспектів та галузей.

Основне завдання сторітелінгу – захоплення уваги й так званого «контролю над аудиторією» за допомогою історії. Це досить потужний інструмент, який можна використовувати для передачі інформації та переконання. Існує чимало методів створення ефективного сторітелінгу, наприклад:

1. Подорож головного героя. Класична історія з дитинства: в історії головний герой та проблемна ситуація, що вимагає його втручання та вирішення. Автор розповідає про шлях героя, але наприкінці описано щасливий кінець. Важливим елементом є кульмінація та чіткість викладу.

2. «Sparklines» або контраст. Створено дві історії: перша-реальна, друга-вигадана. Дана техніка побудована на контрастах – співставлення реального й того, що могло б трапитись.

3. Початок з кінця. Спочатку знайомимось з невідомим та незрозумілим фактом чи ситуацією. Для того, щоб дізнатись пояснення, варто прослухати всю історію.

Мистецтво розповідання історій доречно застосовувати на першому етапі заняття з дітьми старшого дошкільного віку – етапі мотивації, спілкування та пояснення теми. Найголовніше – сюрпризні моменти, несподіваний сюжет, підказки та зупинка у незвичайній діяльності, що доповнює ситуацію загадковості. Незвичайна історія допомагає зосередити увагу дітей на завданні, таким чином створюється нова освітня ситуація: зміна в раніше відомому матеріалі чи сюжеті [4, с. 5]. Далі необхідно з'ясувати, які питання виникли в дітей та визначити тему заняття. Не менш важливим є допомога дошкільникам визначити мету заняття та його результат для себе, тому необхідно враховувати різні психологічні та організаційні моменти. Це допоможе донести до вихованців історію, яка буде мотивувати їх до дій, вчити аналізувати ситуації та визначати мораль історії. Правильно подана історія впливає на дітей та їх вчинки в подальшому.

Для досягнення позитивних результатів під час впровадження технології сторітелінгу, необхідно виділити правила для його успішного використання:

- сюрпризний момент на початку заняття не більше 2-3 хв. На початку має бути непростий або кумедний випадок з життя головного героя, який забезпечить завдання: донести до вихованців важливу інформацію;

- усі герої повинні бути яскраві та вже раніше знайомі для дітей;

- основним є питання, на якому зосереджено увагу аудиторії та на яке потрібно дати відповідь у кінці історії;

- важливо забезпечити оптимальний, жвавий ритм історії для підтримки уваги дітей;

- достатня емоційність наповнення оповідки, яке має проводити паралель з реальним власним досвідом слухачів. Діти мають співчувати героям, хотіти допомогти;

- оратору/оповідачу необхідно корегувати свій тон, ритм, тембр і гучність голосу. Емоційна розповідь різним голосом допомагає слухачам краще сприйняти сюжет, злитися з ним та перенестись в історію;

- краще, коли розповідь супроводжується відповідно підібраними мелодіями й звуками;

- розповідь немає бути перевантажена зайвими деталями та наочністю. Історію слід розвивати за заздалегідь підготовленим планом. Особлива увага на правильно пов'язані елементи, які створюють єдине враження [2, с. 56].

Отже, сторітелінг – інноваційна технологія, яка є важливою та ефективною в роботі для розвитку мовлення старших дошкільників, допомагає донести інформацію у формі цікавої історії, сприяє кращому запам'ятовуванню, допомагає утримувати увагу дітей, отримувати новий досвід, розвивати емоційно-вольову сферу, висловлювати думки та співвідносити ситуації з власним досвідом.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Н. В. Storytelling як комунікаційний тренд і всепредметний метод навчання. *Молодь і ринок*. 2019. Вип. 7. С. 130–135

2. Вільгоцька, Н. Нетрадиційні засоби розвитку мовлення та творчості малюків: ігри із сухим басейном. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013. № 6. С. 54-60.
3. Гич Г. М. Сторітелінг як інноваційна методика формування мовної компетентності учнів ЗНЗ. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*. 2015. Вип. 4. С. 188-191.
4. Крутій К., Зданевич Л. Сторітелінг: мистецтво розповідання, або Як зацікавити й мотивувати дітей. *Дошкільне виховання*. №7. 2017. С.2-6
5. Полєвікова О.Б., Левик І.О. Методичні основи розвитку мотивації дошкільників до вивчення рідної мови через сторітелінг. *ADVANCES OF SCIENCE: Proceeding of articles the international scientific conference*. Czech Republic, Karlovy Vary: Skleněný Mlýnský náhon – Ukraine, Kyiv: MCNIP, 2019. С.369-381.

Годованчук Вікторія,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Колеснік Катрина,
доктор філософії, доцент
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

РОЛЬ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ: РОЗВИВАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Hodovanchuk Viktoria,
master's student
Kolesnik Kateryna,
Doctor of Philosophy, Ph.D, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

THE ROLE OF ART EDUCATION IN THE EDUCATION OF CHILDREN OF PRESCHOOL AND PRIMARY SCHOOL AGE: DEVELOPMENTAL ASPECT

***Анотація.** У статті досліджується роль мистецької освіти у вихованні дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з акцентом на її розвивальний вплив. Розглядаються аспекти впливу мистецької освіти на розвиток креативності, емоційного інтелекту та комунікативних навичок у дітей молодшого віку.*

***Ключові слова:** мистецька освіта, креативність, емоційний інтелект, комунікативні навички, молодший вік.*

***Abstract.** The article explores the role of art education in the upbringing of preschool and early school-aged children, focusing on its developmental impact. The study examines how art education influences the development of creativity, emotional intelligence, and communication skills in young children.*

***Key words:** art education, creativity, emotional intelligence, communication skills, young age.*

Формування уяви та образного мислення в межах мистецької освіти є фундаментальним аспектом розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. У цьому контексті уява виступає не просто як інструмент, а як базова когнітивна функція, що дозволяє дітям інтерпретувати навколишній світ через призму власних емоцій, досвіду і культурних кодів. На відміну від традиційних форм навчання, де акцент ставиться на вивченні чітко структурованих концепцій та фактів, мистецька освіта надає дітям можливість використовувати візуальні та абстрактні елементи для створення образів, що відображають їхнє бачення світу. Завдяки такому підходу діти вчаться формувати унікальні ідеї, що, у свою чергу, закладає основу для креативного мислення.

Заняття образотворчим мистецтвом, такими як малювання, ліплення, робота з тканинами або папером, дозволяють дітям інтегрувати різні сенсорні та моторні навички в один процес, що сприяє комплексному розвитку їхнього мислення. Використовуючи форми, кольори, текстури та інші візуальні елементи, діти навчаються створювати певні асоціації, символічні образи, виявляти приховані можливості різних матеріалів, і навіть переосмислювати звичні форми й речі у нових значеннях. У цей момент відбувається унікальний процес: дитина починає розвивати образне мислення, яке лежить в основі її здатності до абстрактного аналізу і концептуалізації.

Мистецька освіта також відіграє провідну роль у розвитку здатності до творчого самовираження. Коли дитина отримує можливість відображати свої ідеї та почуття у мистецьких роботах, вона не тільки розвиває унікальний творчий стиль, але й формує власну ідентичність. Завдяки цьому процесу діти можуть вільно виявляти свої емоції та знаходити способи їх висловлення, не боячись критики чи оцінювання. Вільне самовираження дозволяє дітям розкрити приховані аспекти своєї особистості, досліджувати власні вподобання та потреби, і навіть краще зрозуміти свої взаємини з іншими людьми. Коли дитина створює щось нове, вона отримує відчуття досягнення та задоволення від результату, що має позитивний вплив на її самооцінку та впевненість у власних силах [2, с. 102].

У контексті розвитку гнучкості мислення мистецька діяльність заохочує дітей до експериментів та пошуку нестандартних рішень, що є особливо значущим для креативного мислення. Мистецтво дозволяє дітям виходити за межі традиційного мислення, випробовуючи різні матеріали, техніки, а також комбінації кольорів, форм і текстур. Коли дитина стикається з новими можливостями або має вирішити певну задачу у творчому процесі, вона змушена застосовувати нові підходи та розвивати навички, пов'язані з адаптацією та інноваціями. Таким чином, мистецька освіта вчить дітей не боятися невдач і використовувати кожен досвід як можливість для розвитку та відкриття нових горизонтів.

Важливим аспектом розвитку креативності у дітей через мистецьку освіту є також її вплив на їхні емоційні та соціальні навички. Мистецтво як форма вираження допомагає дітям навчитися розпізнавати і контролювати свої емоції, розвиваючи тим самим емоційний інтелект. Коли дитина займається мистецтвом, вона відчуває емоційний зв'язок із тим, що вона створює, що сприяє розвитку емпатії та розумінню емоцій інших людей. Крім того, заняття

мистецтвом часто проходять у груповій формі, що сприяє розвитку комунікаційних навичок, вмінню співпрацювати та виявляти взаємоповагу. Наприклад, діти вчаться ділитися матеріалами, обговорювати ідеї та підтримувати одне одного у творчому процесі, що є важливим аспектом для їх соціального розвитку.

Мистецька освіта є однією з базових складових формування емоційного інтелекту у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, що має глибокий вплив на їхню здатність до емоційного сприйняття, саморегуляції та розвитку емпатії. Дослідження у галузі психології розвитку доводять, що емоційний інтелект, визначений як здатність усвідомлювати власні емоції та розуміти почуття інших, є ключовою характеристикою, яка впливає на міжособистісні стосунки, адаптацію до стресових ситуацій та загальний психологічний добробут. Мистецтво, як засіб самовираження, є ефективним інструментом, за допомогою якого діти можуть вільно проявляти свої почуття, що особливо цінно в контексті розвитку самосвідомості та соціальних навичок.

Одним із основних аспектів впливу мистецької освіти на емоційний інтелект є розвиток емпатії через мистецтво. Під час мистецьких занять діти залучаються до процесу створення образів, які відображають різні емоції, ситуації та настрої, що допомагає їм розширити свій емоційний спектр і навчитися співпереживати. Спостерігаючи за творами своїх однолітків та обговорюючи різні емоційні теми, діти отримують можливість усвідомити, що інші люди також мають почуття, іноді схожі або відмінні від їхніх власних. Це сприяє формуванню здатності до емпатії – здатності розуміти та відчувати емоційний стан іншої людини. Вміння бачити ситуацію очима іншої особи є важливим аспектом соціальної компетентності, і саме мистецька діяльність, заохочуючи дітей до створення емоційно насичених образів, розвиває цю навичку на ранніх етапах [3, с. 15].

Крім того, мистецька освіта надає можливість для розвитку саморегуляції та вираження емоцій. Важливим аспектом цього процесу є те, що мистецтво пропонує дітям безпечний простір для дослідження та вираження своїх емоцій. Малювання, ліплення, театральна діяльність або музика допомагають дітям навчитися розпізнавати, називати та управляти власними емоціями. Наприклад, якщо дитина відчуває злість або смуток, вона може вивільнити ці почуття через творчий процес, що є ефективним способом емоційного розвантаження та саморегуляції. Під час творчої діяльності діти отримують можливість відчути контроль над своїми емоціями, зрозуміти природу своїх почуттів та навчитися знаходити здорові способи для їх вираження. Така практика стає основою для розвитку зрілих емоційних навичок та стійкості в майбутньому, адже здатність керувати власними почуттями є критичною для психічного здоров'я та соціальної адаптації.

Окрім того, мистецтво сприяє розвитку самопізнання у дітей. Через створення художніх образів вони отримують можливість пізнати себе, відкрити власні інтереси та сильні сторони. Дитина може не лише відображати у своїй творчості те, що вона бачить, але й те, що вона відчуває, тим самим досліджуючи свої внутрішні переживання. Такий процес дозволяє дитині глибше розуміти свою унікальність і навчитися розрізняти особисті емоції та бажання, що є одним із ключових компонентів емоційного інтелекту. Діти, які

розвивають самосвідомість через мистецьку діяльність, краще розуміють свої потреби та прагнення, що робить їх більш упевненими у собі та допомагає будувати здорові стосунки з іншими.

Мистецька освіта також допомагає у формуванні навичок соціальної інтеграції, оскільки багато видів мистецької діяльності вимагають взаємодії з іншими дітьми. Наприклад, заняття у творчих гуртках, спільне створення проєктів чи групове виконання пісень стимулюють розвиток соціальної емпатії та співчуття. Через спільну мистецьку діяльність діти вчаться працювати в команді, проявляти підтримку, висловлювати конструктивну критику та приймати думку інших. Крім того, такі заняття допомагають дітям розвивати вміння знаходити спільну мову з однолітками, адаптуватися до нових соціальних ролей, а також розвивати лідерські якості. Це формує у дітей розуміння того, що спільна творчість є результатом колективної роботи, де кожен учасник вносить свій унікальний вклад.

Мистецька освіта відіграє важливу роль у формуванні комунікативних навичок у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, адже саме на ранньому етапі життя розпочинається активний розвиток здатності до спілкування, яка має безпосередній вплив на всі аспекти соціального функціонування людини. Дитина, беручи участь у мистецьких заходах, вчиться використовувати різноманітні форми комунікації – від вербальної до невербальної, а також опановує складні навички взаємодії з іншими людьми. Саме через художнє вираження діти вчаться передавати емоції, думки, ідеї, тим самим розвиваючи здатність до ефективного спілкування. Здатність виражати свої думки невербально або у художній формі є однією з базових складових комунікативного процесу, що дозволяє дітям навчитися розуміти оточуючих і бути зрозумілими для них.

Одним із важливих аспектів впливу мистецької освіти на розвиток комунікації є формування невербальної комунікації. Невербальна комунікація – це спосіб передачі інформації, який використовує мову жестів, міміку, рухи тіла, вираз обличчя і погляди, замість слів. Мистецька діяльність, особливо така, що включає створення візуальних зображень, танець або театральні виступи, сприяє розвитку невербальної комунікації у дітей, дозволяючи їм виражати свої думки, емоції та ідеї без слів. Через використання кольорів, форм та текстур у малюнках або через певні жести у танці діти вчаться інтуїтивно передавати емоції, що значно розширює їхнє сприйняття світу і дозволяє краще розуміти невербальні сигнали інших людей. Наприклад, у театральних заняттях діти вчаться виражати різні емоції за допомогою міміки і жестів, що формує здатність до невербального спілкування, яке залишається актуальним і в дорослому житті.

Важливою складовою мистецької освіти є також розвиток навичок співпраці та роботи в команді. Більшість мистецьких проєктів, особливо у дошкільних та молодших шкільних навчальних закладах, виконуються у групах, що вимагає від дітей комунікації та взаємодії з однолітками. Співпраця над творчим проєктом допомагає дітям навчитися розподіляти обов'язки, обговорювати ідеї, висловлювати власну думку і вислуховувати думку інших. У процесі такої діяльності розвивається здатність до обговорення і пошуку компромісів, що є надзвичайно цінним досвідом для подальшої соціальної

адаптації. Вміння працювати в команді дозволяє дітям опанувати навички конструктивного діалогу, а також розвивати терпимість до різноманітних точок зору, що є важливим аспектом для успішної міжособистісної комунікації. Через участь у колективних художніх заходах діти вчаться підтримувати своїх товаришів, виражати подяку, проявляти емпатію та відповідальність, що створює умови для розвитку здорового соціального середовища і формує базу для успішної комунікації у майбутньому.

Крім невербальної комунікації та співпраці, мистецька освіта також має безпосередній вплив на збагачення словникового запасу і розвиток мовної виразності. Коли діти беруть участь у мистецьких проєктах, вони часто мають можливість обговорювати свої твори, висловлювати власні враження та пояснювати ідеї, що розвиває їхню мовну компетенцію. Це є особливо корисним для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, оскільки саме на цьому етапі формується основа для вербальної комунікації. Наприклад, під час обговорення своїх робіт або робіт інших дітей дитина може навчитися правильно використовувати емоційно насичені слова, а також засвоювати нові поняття, що сприяє розширенню її словникового запасу. Мистецька діяльність вчить дітей не тільки використовувати різноманітні слова, але й експериментувати з інтонацією, ритмом, тембром голосу, що сприяє розвитку виразності мовлення. Таким чином, мистецтво допомагає дітям краще структурувати свої думки і висловлювати їх у чіткій, зрозумілій формі, що є надзвичайно важливим для формування мовної компетенції [1, с. 45].

Ще одним аспектом впливу мистецької освіти на комунікативні навички є розвиток здатності до рефлексії та самовираження через діалог. Під час обговорення мистецьких робіт діти навчаються аналізувати свої емоції та думки, а також знаходити способи вираження своїх відчуттів у мовній формі. Наприклад, дитина може описувати, чому вона обрала певний колір або що вона хотіла передати через свій малюнок, що формує здатність до самоаналізу та розвиває навичку артикуляції внутрішніх переживань. Крім того, діалогічна форма обговорення творчих робіт дозволяє дітям обмінюватися думками і краще розуміти точку зору інших, що підсилює їхню здатність до активного слухання і конструктивної комунікації. Рефлексія є також ключовою навичкою для розвитку критичного мислення, оскільки діти вчаться оцінювати як свої роботи, так і роботи однолітків, що стимулює їхнє інтелектуальне зростання.

Мистецька освіта сприяє формуванню в дітей толерантності та поваги до різноманіття. Коли діти мають змогу створювати роботи, що відображають різні культури, емоції та ситуації, вони вчаться розуміти та цінувати культурне і емоційне багатство оточуючого світу. Це сприяє формуванню відкритості та позитивного ставлення до людей з різними культурними та соціальними поглядами, а також розвиває здатність до міжкультурної комунікації. Діти, що беруть участь у творчих проєктах, які відображають культурні традиції та різні світогляди, мають більше шансів розвинути толерантне ставлення та готовність до співпраці з іншими, що є значущим фактором у розвитку інтеркультурної комунікативної компетентності.

Таким чином, мистецька освіта стає одним із ключових елементів розвитку комунікативних навичок у дітей, сприяючи формуванню невербальної і вербальної комунікації, навичок співпраці, словникового запасу, а також

здатності до самовираження і рефлексії. Мистецтво створює унікальний простір для того, щоб діти вчилися передавати свої емоції та думки у різних формах, розвиваючи при цьому емоційне сприйняття, мовні та соціальні компетенції. Через мистецьку діяльність діти отримують можливість не тільки розкрити власний потенціал, але й краще розуміти оточуючий світ, що є цінним фундаментом для подальшого соціального та емоційного розвитку.

Список використаних джерел

1. Висоцька О. Є. Розвиток життєвих компетентностей особистості засобами діяльнісної педагогіки. Формування ціннісно-змістовної сфери дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: матеріали обласної науково-практичної конференції, 28 березня 2018 р. Дніпро. 2018. 531 с.
2. Розвиток художньо-творчої особистості засобами різних видів мистецтва: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції / упор. Шалапа С. В. Київ 16-17 квітня 2021: НАКККіМ. 216 с.
3. Рома О. Ю. Діяльнісний підхід в освіті: переосмислення концепту. Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи», м. Запоріжжя, 12–18.05.2020. Запоріжжя. 2020. URL: <https://drive.google.com/file/d/1AFbbnC6xv30yyQHQ9SqoUG86HmmMd5pT>. (дата звернення: 20.10.2024).

Гоменюк Тетяна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Комарівська Надія,
кандидат філологічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

МИСТЕЦТВО ЯК ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Tatyana Homenyuk,
bachelor's student
Komarivska Nadiia,
Candidate of Philological sciences, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

ART AS AN IMPORTANT ASPECT OF THE DEVELOPMENT OF CREATIVITY OF YOUNGER SCHOOL STUDENTS

Анотація. У статті розкривається мистецтво як важливий аспект розвитку творчості молодших школярів. Автор розглядає вплив видів мистецтва на творчість та особистість учнів початкових класів.

Ключові слова: творчість, мистецтво, творчі здібності, молодші школярі.

Annotation. *The article reveals art as an important aspect of the development of creativity of younger schoolchildren. The author examines the influence of art forms on the creativity and personality of elementary school students.*

Key words: *creativity, art, creative abilities, younger schoolchildren.*

Одним із першочергових завдань сучасної педагогіки є творчий розвиток дітей, оскільки положення чинних документів у сфері освіти (Закон України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Нова концепція української школи та ін.) підкреслюють важливість формування самостійної, вільної та творчої особистості. У цьому контексті особливого значення набуває творчий розвиток дітей молодшого шкільного віку, сензитивних до розвитку творчої особистості [8].

При цьому вчителі повинні приділяти належну увагу різним засобам розвитку дитячої творчості. Широка участь дітей у мистецькій діяльності є найважливішим чинником формування важливих культурних компетентностей у дітей молодшого шкільного віку [7]. Це комплексне особистісне утворення, що інтегрує знання, переконання, ціннісні пріоритети, уміння та навички у сфері національної та світової культури, здатність розуміти, аналізувати й оцінювати культурні явища на доступному рівні, а також застосовувати здобутий досвід культурної діяльності в повсякденному житті.

Проблема розвитку творчої особистості була започаткована та отримала подальший розвиток видатними вченими минулого. Її психологічні аспекти розглядали вітчизняні та зарубіжні вчені: Дж. Гілфорд, К. Роджерс, Е. Гуцало, М. Заброцький, Г. Костюк, В. Моляко та ін. Досліджували також і педагогічні сторони творчого розвитку дітей молодшого шкільного віку: В. Бабій, Н. Бібік, І. Біла, М. Вашуленко, І. Волошук, О. Грушко, О. Савченко та ін.

Естетика розглядає мистецтво як прояв духовних здібностей людини у творчому перетворенні світу навколо та самого себе, згідно з принципами гармонійного красивого сприйняття реальності за допомогою розвинутих почуттів.

У психологічній науці мистецтво визнають як процес духовно-практичної діяльності, який сприяє розвитку загальних людських здібностей, нових форм взаємодій і спілкування. Його можна розглядати як засіб удосконалення мовної комунікації.

З погляду педагогіки, мистецтво відіграє важливу роль у вихованні та розвитку особистості через залучення до культурних і суспільних цінностей під час взаємодії з ним. Крім того, мистецтво зумовлює соціалізацію та індивідуалізацію особистості одночасно.

Попри різні погляди на мистецтво існує спільність у розумінні його сутності та важливості в житті людини. Мистецтво сприймають як цілком культурне явище з багатогранним впливом на формування в людини уявлень про світ та її ставлення до нього.

Мистецтво стимулює не тільки розумові, але й креативні вміння, підтримуючи самовираження та пізнання себе. Його головна роль пов'язана з емоційними відчуттями, які є важливими для творчого розвитку. Мистецтво має особливу «вразливість» до подій навколо, а емоційно забарвлена художня інформація надає більшого сприйняття, поглиблюючи знання світу.

Під впливом художніх образів почуття змінюються в естетичні та моральні уявлення, які стають ціннісною формою розуміння світу й пізнання власної натури. У цьому є природа естетичного сприйняття, що розвиває світогляд людини [3]. Коли мистецтво торкається нашої особистості, ми відчуваємо зв'язок зі світом і одночасно відкриваємо себе в ньому, що дозволяє нам глибше зрозуміти внутрішній та зовнішній зміст твору. Мистецтво немов підноситься над людиною, але водночас людина відкривається до художнього світу, роблячи його частиною своєї духовної скарбниці.

Поняття «розвиток» трактується як процес переходу від простого до складного, від нижчого до вищого, унаслідок якого відбувається перетворення фізичних, психічних та особистісних якостей.

Термін «творчість» пов'язаний з об'єктивно чи суб'єктивно новими явищами продуктивної діяльності людини та її результатів. Основною рисою творчих особистостей науковці (Г. Костюк, В. Моляко та ін.) розглядають винахідницькі якості людини, зокрема творчі можливості, творчий потенціал, творчі здібності тощо. З огляду на це, творчий розвиток трактується як спеціально організований процес, який цілеспрямовано позитивно впливає на навчання, мотивацію, кількісний і якісний розвиток творчих рис особистості.

Учені визначають творчу діяльність як нестандартне вирішення проблеми, як процес, пов'язаний із самореалізацією та розвитком особистості, і як новий і раніше невідомий процес створення чогось. Хоча даний процес має свої особливості, у ньому можна виділити загальні етапи: пошук, формування задуму, його реалізацію, обґрунтування та перевірку.

Творчість дітей молодших класів вважається цілеспрямованою та активною діяльністю, спрямованою на пізнання та зміну дійсності, створення нових та оригінальних об'єктів, творів тощо. Це пояснюється тим, що молодший шкільний вік є сензитивним до творчого розвитку, оскільки діти більш креативні, ніж дорослі, менше піддаються впливу різноманітних стереотипів; вони відрізняються емоційністю, фантазією, чутливістю до зорових вражень, допитливістю, відкритістю до навколишнього світу, вони схильні до творчої уяви, імпровізації, активно долучаються до різноманітної творчої діяльності.

Варто відзначити, що результати дитячої творчості учнів початкових класів характеризуються насамперед суб'єктивною новизною, і цінність дитячої творчості слід шукати в самому процесі продуктивної творчої діяльності, а не в її плодах (результатах) [7].

Новітні нормативні документи пропонують широкі можливості для творчого розвитку учнів. Так, діючий Державний стандарт початкової освіти визначає розвиток креативності як одну з цілей початкової освіти [5]. Цілі та завдання мистецької освіти в сучасних Типових освітніх програмах напряму пов'язані з творчою діяльністю, причому перша змістова лінія має відношення до художньо-творчої діяльності, тим самим наголошує вчителям на розвитку творчих здібностей учнів молодшого шкільного віку. Творча діяльність безпосередньо пов'язана з цілями і завданнями мистецького виховання в сучасних Типових освітніх програмах, а перша лінія змісту – про художньо-творчу діяльність, яка зацікавлює вчителя молодших школярів, веде до розвитку творчості.

Дітям природно тягнутися до казок, поезії, музики, живопису, загалом до мистецтва. Однією з властивих рис учнів молодшого шкільного віку є їхнє естетичне почуття та прагнення до прекрасного. Від народження дітей захоплюють ритмічні рухи, звуки музики, яскраві фарби, виразна міміка, дорослий і дитячий голоси. У них поступово формується естетичне сприйняття, яке служить основою для її творчості. Важливо пам'ятати, що мистецький світ безмежний. Знайомство з ним – це не один день, не рік, а ціле життя.

Види мистецтва не тільки стимулюють активність дитини, а й спонукають спочатку до відтворення і потім до творчості, що веде до формування вмінь і навичок [1]. О. Лобова та А. Сидорська зазначають, що одним із видів мистецтва, який відіграють важливу роль у процесі розвитку креативності є образотворча діяльність. Вона надає багато можливостей для розвитку дитячої фантазії, асоціативних навичок, емоційного сприймання, образного мислення дітей, впливає на розвиток особистості й допомагає юним творцям розкрити свою індивідуальність [7]. Саме тому розвиток творчого потенціалу дитини має відбуватися протягом усього періоду навчання в початковій школі.

Малювання є різнобічним видом заняття для дітей. Воно містить у собі ігри, творчу діяльність і вчить чогось нового. Окрім цього, дитина навчиться терпінню та уважності, що неодмінно допоможе в подальшому житті.

Існує чимало різних видів технік малювання, як традиційних, так і нетрадиційних, які можуть захоплювати дітей будь-якого віку, починаючи із традиційних технік малювання олівцями, фарбами, гуашшю та фломастерами. Для цього знадобляться лише папір, матеріали та інструменти. Дитина з порадами дорослих може намалювати маму і тата, будинки, квіти, дерева і т.д. Вона починає з простих, нескладних форм і поступово переходить до більш складних малюнків.

Дуже цікавими дітям є нетрадиційні методи малювання, які допомагають виявити нахили до певних видів діяльності: малювання пальчиками, листям, долонями і ступнями, нитками, поролоном, а також набризкування, кляксографія, монотипія. Згадані прийоми забезпечують розвиток творчої уяви й світогляду дитини. Необхідним є надання максимальної свободи учням у виборі предметів відтворення та стилів, які підкреслять їхню індивідуальність і неповторність. Ось це і є творчими здібностями, які вчителі та батьки повинні знати, урахувати та розвивати.

У роботі з дітьми необхідно активно використовувати музичне мистецтво, щоб воно проникло в життя дітей і захопило їхній інтерес. Г. Гаркуль стверджує, що у процесі слухання музики потрібно враховувати психологічні особливості учнів, надзвичайну емоційну чутливість і здібності до сприйняття [1]. Завдання сучасної музичної освіти полягає в розпізнаванні творчого потенціалу дітей, заснованого на хороших музичних враженнях і досвіді. Адже вміння дітей придумувати власні мелодії та комбінації рухів на музичному матеріалі, творчо і вільно конструювати їх має великі можливості з розвитку творчих здібностей школярів. Музика має великий вплив на особистість, тому важливо створити середовище, у якому учні молодшого шкільного віку могли б сформувати основу музичної культури.

Ефективним засобом розвитку музичної творчості є інструментальна імпровізація. Діти повинні бути творчими та чуйними, щоб створити музику досягненням власного досвіду, їм необхідно «спробувати» її, ніби перебувати в ній – співати, танцювати, грати на інструментах, імпровізувати, винаходити та змінювати. Навіть мерехтливе світло світлячків виривається зі звичайного металофону, дзвіночки «розмовляють» між собою про дружбу, а коробка з крупами передає сумне шелестіння осіннього листа під ногами. Коли постукаєш олівцем по столу, то чути безтурботну пісню дощу, а серед шелесту паперу – казку. Усе, що потрібно зробити, це прислухатись. На таких уроках музики діти змінюються, відкривають свої серця, стають чарівниками, які бачать музику.

Багатий світ літературного мистецтва допомагає дитині пізнати свої емоції і контролювати їх, учить нормам поведінки та формує систему цінностей. Казки та оповідання пробуджують у дітей бажання пізнавати світ, учать розумінню, розвивають мовні навички та уяву. Позитивний кінець казки сформує в дитини оптимістичне ставлення до життя та допоможе приборкати або повністю позбутися страхів.

Художня література традиційно вважається важливим засобом виховного впливу на особистість. І це не дивно, адже вона вважається скарбницею культури, джерелом справжніх знань і сильних вражень, знайомства з незвичайними, чудовими речами.

Одним із найважливіших засобів розвитку мовних навичок учнів початкової школи є знайомство з творами художньої літератури та фольклору: переказ казок та оповідань, виразне читати віршів і байок, розвиток образного мислення і виразної мови. Усе це є необхідними складовими естетичного виховання дитини і грає важливу роль у вирішенні спільного завдання морального розвитку та формування особистості учнів.

Оволодіння художньою літературою розширює кругозір дитини, насичує емоційно-пізнавальну діяльність, розвиває вміння реагувати на яскраву образну мову. Мова творів художньої літератури та фольклору характеризується образністю та виразністю, що впливає не лише на свідомість, а й на емоції слухача.

Отже, літературне мистецтво відіграє важливу роль в естетичному вихованні молодших школярів. Воно поглиблює знання про дійсність, розширює життєвий досвід дітей, виходить за межі особистих спостережень, збагачує дітей новими уявленнями. Художня література в образно-емоційній формі дає початкові уроки патріотизму, розвиває естетичну свідомість, естетичні уявлення та почуття, заохочує дітей до активної художньо-мовної діяльності та розвиває її творчі здібності, виховує естетичний смак.

Інтеграція – головний принцип розвитку сучасного світу. Інтеграційний процес широко поширений і в освітній реальності. Особливо важливо в школі застосовувати інтеграцію видів мистецтва. Такий підхід дозволяє дітям глибше розуміти взаємозв'язки між різними сферами культури та розвиває здатність мислити багатомірно.

Л. Масол зазначає, що до завдань мистецької інтеграції входить:

– формування уявлень про специфіку художньої мови;

- розвиток художнього-перцептивного мислення на основі зіставлення елементів естетичної інформації;
- розкриття творчого потенціалу молодших школярів;
- розвиток емоційної сфери особистості;
- накопичення естетичних (музичних, художніх та ін.) вражень через спілкування з мистецтвом і розвиток здатності всебічно сприймати художні образи;
- пізнання світу дитиною через свою творчу діяльність;
- формування пізнавального інтересу до творчої активності та до мистецтва в цілому [9].

Уплив різноманітних мистецтв в органічному взаємозв'язку забезпечує розвиток творчих здібностей особистості. При цьому виявляються такі творчі задатки та можливості, як естетичне сприйняття, фантазія, художньо-естетичне бачення, уява тощо. У цей час дитина ніби в ролі дослідника світу, мистецтва, себе.

Отже, мистецтво є універсальним засобом творчого розвитку молодших школярів, що забезпечує гармонійне формування їхньої особистості. Його вплив охоплює розвиток уяви, естетичного смаку та культурної свідомості, сприяючи формуванню ключових здібностей дітей та самовираженню. Ураховуючи індивідуальні здібності та потреби учнів, педагоги зможуть забезпечити гармонійний розвиток особистості через мистецтво. Інтеграція мистецьких предметів у навчально-виховний процес створює унікальні можливості для розвитку творчості, соціалізації та індивідуальності, які є основою виховання самостійної та творчої особистості.

Список використаних джерел

1. [Гаркуль Г. В. Розвиток творчих здібностей засобами мистецтва. Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/rozvitok-tvorcich-zdibnostej-zasobami-mistectva-255296.html> \(дата звернення: 11.11.2024\)](https://vseosvita.ua/library/rozvitok-tvorcich-zdibnostej-zasobami-mistectva-255296.html)
2. Дабіжа Л., Комарівська Н., Любчак Л. Інтегровані уроки читання та мистецтва як засіб розвитку творчих здібностей молодших школярів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія*: збірник наукових праць. Вип. 66. 2021. С. 7-12. [URL: <https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/issue/view/191>](https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/issue/view/191) (дата звернення: 12.10.2024)
3. [Демченко І. І. Роль мистецтва у творчому розвитку молодшого школяра. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*: збірник наукових праць УДПУ ім. Павла Тичини. Київ: Науковий світ, 2002. Вип. 3. С. 88-93.](#)
4. [Демченко І. І., Пічкур М. О., Близнюк Т. О. Творчий розвиток учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва: монографія. Київ: Оміда, 2009. 218 с.](#)
5. [Державний стандарт початкової освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#n12> \(дата звернення: 10.11.2024\)](#)
6. Комарівська Н. Комплексне використання мистецтв як умова естетичного розвитку молодших школярів на уроках літературного читання. *Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій*: Збірник матеріалів науково-практичної конференції. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. Вип. 4. С. 274-277.
7. [Лобова О., Сидорська А. Педагогічні умови творчого розвитку молодших школярів засобами мистецтва. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2023. № 4 \(128\). С. 206-216.](#)

8. [Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19) (дата звернення: 10.11.2024)

9. [Пропедевтика художнього сприймання молодших школярів. Проблеми естетичного виховання учнівської молоді: зб. наук. ст. / Упор. Л. Масол. Київ. Вип.1. 1996, С. 41-48.](#)

Граб Оксана,
провідний концертмейстер
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ МУЗИКИ

Grab Oksana,
leading accompanist
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University (Ukraine)

AESTHETIC DEVELOPMENT OF CHILDREN THROUGH MUSIC

***Анотація.** В статті розглянуто особливості естетичного виховання дітей в процесі музичної діяльності. Автор презентує творчі підходи в естетичному вихованні дітей в процесі сприймання, оцінювання та виконання музики. Проаналізовано творчий потенціал музичного мистецтва та його роль у формуванні мистецької компетентності дітей старшого дошкільного віку.*

***Ключові слова:** естетичне виховання дітей, естетичний розвиток, музичне мистецтво.*

***Abstract.** The article presents the peculiarities of the aesthetic development of preschoolers in the process of musical activity. The author presents creative approaches to the aesthetic development of children in the process of music classes with preschool children.*

***Key words:** aesthetic development, musical art, preschool age.*

Постановка проблеми. Реформування національної освіти та виховання має на меті забезпечити можливості для духовного самовдосконалення та розвитку інтелектуального та культурного потенціалу кожної людини. Розвиток сучасних концепцій освіти в умовах гуманізації та демократизації суспільства посилює соціальну роль всебічно розвиненої особистості, яка має високий рівень культури та духовності.

Так, «мистецтво – творча художня діяльність у сферах: літератури, поезії, музики, образотворчого мистецтва; активна творча діяльність» [1, с. 145] згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти. Естетичний розвиток передбачає в першу чергу розвиток позитивних почуттів у дитини, які потім перетворюються на риси її особистості. Художня діяльність ґрунтується на законах добра та справедливості, тоді як естетична творчість ґрунтується на законах краси. «Формування духовно багатой людини, яка глибоко розуміє твори мистецтва, має високо розвинуті естетичні смаки, відчуває красу навколишнього світу та

прагне до творчого перетворення дійсності за законами прекрасного. Це типowo для дошкільного віку, коли відбувається активний розвиток мислення. [4, с. 242]. Організація мистецького простору в закладі освіти вимагає нових підходів, спрямованих на розкриття алгоритму мистецької взаємодії педагога й дітей. Спрямування усіх зусиль на розвиток інтелекту дитини, не повинно виключати емоційну сферу. Мистецька освіта – галузь теорії і практики людського розвитку, яка знайшла відображення у вагомих наукових розробках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато відомих педагогів та психологів, зокрема В. Гагаріна, Н. Бабіч, Т. Дуткевич, Л. Суботіна, О. Пеклун, Л. Ткаченко та Л. Артемова, Л. Масол, О. Поліщук, О. Рудницька, займалися дослідженням феномену творчих здібностей. І. Бех, І. Зязюн, О. Кононко та О. Сухомлинська розробляють психолого-педагогічний аспект творчого розвитку особистості. Науковці В. Кремень, Л. Лук'янова, Н. Ничкало та О. Щолокова зосереджуються на розкритті та розвитку особистості дитини, а також на виявленні та розвитку творчої активності.

Метою статті є дослідження форм і методів естетичного виховання дітей засобами музики.

Виклад основного матеріалу. Необхідно зазначити, що результатом гуманізації і естетизації педагогічного процесу є формування гуманістичної позиції педагога, яка передбачає здатність брати відповідальність за долю дитини, її життя, духовний і психологічний комфорт; спрямованість на організацію гуманного педагогічного процесу в дошкільній ланці освіти, адекватність мистецьких цінностей, гнучкість професійного мислення, наявність професійної гуманної спрямованості.

Період дитинства – це період активної соціалізації дитини, спілкування з дорослими та однолітками, розвиток естетичних і моральних почуттів і інтеграція в суспільство. Участь у художньо-естетичних іграх, таких як зображення, музика, театр і художня мова, є ефективним засобом гармонійного розвитку особистості дошкільників. Цей тип діяльності не тільки покращує емоції, викликаючи радість, захоплення та натхнення, але й допомагає впоратися з тривогою, напругою та почуттям безпорадності. Художньо-естетична діяльність задовольняє гостру потребу дітей у самовираженні та є однією з найулюбленіших занять дітей. Дошкільники дуже зацікавлені в цій діяльності та не стомлюються від неї. Ця діяльність покращує загальний розвиток дитини та її емоційний стан і психічний розвиток.

Однією з цілей художньо-естетичного розвитку є розвиток у дітей елементів творчості. Мотивація до творчості є першим етапом розвитку творчої діяльності у дітей. На цьому етапі дитина показує, наскільки вона розуміє та цінує своє навколишнє середовище. Це допомагає дітям розкрити свої таланти, інтереси, сприймання та уявлення.

Дошкільні музичні заходи допомагають дітям розвивати творчі здібності. Наскільки сприятливими є умови для прояву їхніх нахилів до певного виду діяльності, залежить від можливості швидкого виявлення та розвитку здібностей дітей і формування елементів творчості. Під час інсценування українського музичного фольклору корисно використовувати предмети прикладного мистецтва, предмети побуту та етнографічний матеріал. Діти можуть розвивати творчі здібності, граючи в рухливі ігри, танці та співи.

Дитяче середовище значною мірою впливає на розвиток творчих здібностей. Картини, друковані посібники, твори прикладного, декоративного мистецтва та фотоальбоми допомагають вихователям покращити музичні враження дітей. Для знайомства дітей з цим набіром матеріалів необхідна присутність дорослого. Навіть учні старшої школи не вміють оцінити художню цінність предметів самостійно. В старшому дошкільному віці, коли діти вже володіють певними навичками художніх дій, в предметне середовище слід включити матеріали, які вони можуть використовувати самостійно. Мозаїка, музичні інструменти, різні форми театру, матеріали для зображувальної діяльності, природний матеріал, маски-наголовники, частини костюмів і декорації – це лише деякі з цих матеріалів.

Якщо вихователі правильно підготуються та нададуть вихователям необхідні матеріали, їм буде легше працювати з дітьми на індивідуальному рівні. Необхідно запитати кожну дитину, що вона хотіла б робити завтра напередодні заходу. Таким чином діти заохочуються створювати прекрасне та відновлюють художні враження в їх пам'яті. Щоб бути зацікавленим у естетичній діяльності, необхідно мати творчий настрій. Це досягається шляхом розташування стимулюючих матеріалів і меблів відповідно. Основною метою художньо-естетичної діяльності є розвиток індивідуальних нахилів і здібностей дитини.

Розвиток творчих здібностей дітей залежить від розвитку позитивного, захопленого ставлення до певної діяльності, наприклад музики. Цей показник можна використовувати для виявлення та розвитку індивідуальних схильностей. Налаштування дітей на якість кінцевого результату та повідомлення про те, де його використовувати, є не менш важливими. Після того, як діти вибрали вид діяльності, яка їм подобається, слід спонукати їх до творчості. Це може бути спів, слухання музики, ритмічна діяльність, гра на музичних інструментах або музично-рухова діяльність. Вихователь підтримує інтерес дітей до музично-естетичної діяльності та їхню здатність оцінювати майстерність, красу та захоплення. Заохочення є важливою складовою індивідуального підходу до дитини. Важливо звертати увагу та демонструвати доброзичливість дітям, щоб вони розвинули почуття самоповаги та впевненості у своїх можливостях.

Зокрема, зростає значення візуального та музичного мистецтва як важливих засобів творчого розвитку та виховання дітей. Це підтверджує те, що мистецька діяльність повинна бути широко застосована в освітньому процесі початкової школи, щоб розвивати творчі здібності дітей і формувати загальну естетичну культуру дошкільників. Крім того, «наступність у навчанні та вихованні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку» є важливим. Діти залучаються до мистецької діяльності та зображувальної діяльності, що призводить до розвитку їхніх естетичних смаків, цілісного світосприймання та ставлення до культурних надбань.

Таким чином, «важливого значення набуває також розгляд питань художньо-естетичного виховання, формування естетичної культури особистості; виховання у молоді національного характеру мислення, патріотизму, моральності, естетичної самосвідомості, духовного розвитку дітей та юнацтва» [2, с. 546]. «Розвиток почуттів і моральних якостей супроводжує

формування уявлень особистості про світ, стосунки між людьми та себе. Основою моральної спрямованості особистості є те, що визначає її подальші дії» [3, с. 134].

Емоційно зорієнтована освіта дає змогу використання технологій художньо-творчого розвитку в освіті дітей дошкільного віку й розробити практичні рекомендації щодо їхнього використання; представити методичні рекомендації до організації мистецького простору в закладі дошкільної освіти; розкрити механізм мистецької взаємодії педагога й дітей під час музичних занять; «означити вектори роботи з педагогами та описати рефлексійний підхід з метою реалізації формування мистецької компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами музики в освітньому процесі закладу дошкільної освіти» [5, с. 63].

Висновки. Отже, естетичний розвиток дітей дошкільників залежить від їхньої здатності розуміти, створювати та сприймати художні цінності. Музичне мистецтво має значний вплив на загальний і творчий розвиток дітей. Важливим елементом цього процесу є створення сприятливого навчального та виховного середовища для естетичної діяльності дошкільників, а також для творчої взаємодії та взаємодії дітей, вихователів і батьків. Це дозволяє дітям дошкільного віку розвивати естетичне сприйняття дійсності. Особливо важливим є дослідження творчих здібностей дітей дошкільного віку, а також способів, за допомогою яких діти можуть розвивати своє творче самовираження. Це пов'язано з тим, що для покращення процесу розвитку творчих здібностей у дітей дошкільного віку необхідно впроваджувати альтернативні методи естетичного виховання в навчальний процес закладу дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Під науковим керівництвом Піроженко Т. О., авт. кол-в: Байер О. М., Безсонова О. К., Брежнева О. К., Гавриш Н. В., Загородня Л. П. та ін. 2021. 38 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Коваль Т.В. Українські народні традиції та звичаї як засіб національного виховання молодших школярів в умовах НУШ. Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Історія», Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка»): журнал. 2022. № 2(2) 2022. С. 546-555.
3. Мальов С. В. Виховання патріотичних почуттів дітей молодшого шкільного віку в процесі формування естетичної компетентності. *Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд* : зб. матер. міжвузівської науково-практичної конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 134-138.
4. Тодосієнко Н. Л. Педагогічне значення українського фольклору у патріотичному вихованні дітей молодшого шкільного віку. *Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд* : зб. матер. міжвузівської науково-практичної конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 242-247.
5. Старовойт Л. В. Художньо-творчий розвиток молодших школярів у процесі трудового навчання. *Scientific Journal «ScienceRise» Pedagogical Education*. Kharkiv, 2016. № 3/5(20). Р. 58-63.
5. Черкасов В. Ф. Теорія і методика музичної освіти: навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія». 2016. 240 с.

Громлюк Юлія,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Кривошея Тетяна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ФОРМУВАННЯ В ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ УЯВЛЕНЬ ПРО ФОРМУ ПРЕДМЕТІВ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Hromliuk Yulia,
master's student
Kryvosheya Tetiana,
Candidate of Pedagogy, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

THE FORMATION OF IDEAS ABOUT THE SHAPE OF OBJECTS IN CHILDREN OF OLDER PRESCHOOL AGE BY THE MEANS OF ARTISTIC ACTIVITIES

***Анотація.** У статті розкриваються особливості формування в дошкільників уявлень про форму предметів засобами художньої діяльності: малювання, ліплення, аплікації, конструювання, театралізованої діяльності.*

***Ключові слова:** формування уявлень про форму предметів, діти старшого дошкільного віку, геометричні фігури, художня діяльність, конструювання, малювання, ліплення, аплікації, конструювання, театралізованої діяльності.*

***Abstract.** The article reveals the peculiarities of the formation of ideas about the shape of objects in preschoolers by means of artistic activity: drawing, sculpting, appliqué, construction, theatrical activity.*

***Key words:** formation of ideas about the shape of objects, children of older preschool age, geometric figures, artistic activity, construction, drawing, sculpting, applications, construction, theatrical activity.*

Навколишній світ, який нас оточує, вирізняється багатством та різноманіттям кольорів і форм, тому перед дошкільною освітою постає проблема ознайомлення дітей раннього і дошкільного віку з формою предметів.

Щоб сформувати в дошкільників уявлення про форму предметів і геометричні фігури, вихователям необхідно залучати дітей до сенсорно-пізнавальної, логіко-математичної та дослідницької діяльності, в процесі яких діти дошкільного віку будуть розглядати і маніпулювати з різними предметами, шукати предмети однакової форми, порівнювати їх, визначати спільні та відмінні риси, величину, колір тощо.

Формуванню в дітей старшого дошкільного віку уявлень про форму предметів сприяє не тільки математична діяльність, але й художня.

Цікаві заняття з елементами мистецтва підвищують інтерес дітей до навчання і творчості, розвивають моторику, збагачують відчуття і координують кольорову палітру всіх когнітивних процесів. Геометричні фігури, фарби, олівці – це пізнавально, нестандартно та креативно для дітей.

Різні види художньої діяльності пропонують багато можливостей для дослідження форми предметів. Зокрема, у процесі малювання діти можуть зображати різні геометричні фігури, розфарбовувати їх та виділяти їхні основні ознаки. Робота з пластиліном, глиною або іншими матеріалами дозволяє дітям відчувати форму предметів руками, створюючи геометричні фігури. Для цього потрібно підготувати шаблони геометричних фігур, можна заламінувати їх для зручності. Потім діти повинні тоненько розкочувати тісто чи пластилін і обклеювати по контуру геометричні фігури.

У процесі конструювання, діти вчаться поєднувати різні геометричні фігури, створюючи складніші форми. Як зазначає Т.Кривошея, конструктивна діяльність також сприяє практичному пізнанню властивостей геометричних тіл та просторових відносин, засвоєнню сенсорних еталонів (колір, величина, форма), що робить її ефективним засобом у формуванні елементарних математичних уявлень. Зокрема, мовлення дітей збагачується новими термінами, поняттями (брусок, цеглинка, куб, піраміда, призма, циліндр тощо), які в інших видах діяльності вживаються рідко; діти вправляються в правильному вживанні просторових понять (високий – низький, довгий – короткий, широкий – вузький, великий – маленький), у точному позначенні напрямків (над – під, праворуч – ліворуч, вниз – угору, ззаду – спереду, ближче – далі та ін.) [3, с.31].

Робота з дітьми дошкільного віку передбачає як технічне, так і художнє конструювання. У технічному конструюванні діти створюють конструкції, які відображають реальність і асоціюються з казковими образами. Вони моделюють основні структурні та функціональні особливості, такі як дахи та будівлі з вікнами тощо. В процесі художнього конструювання діти рефлексують не тільки над структурою, а й над характером свого ставлення до об'єкта та його образами.

Створені в процесі конструювання предмети, можуть бути пласкими або об'ємними. Дошкільникам можна запропонувати такі завдання на побудову пласких об'єктів, в основі яких лежать геометричні фігури:

- продовжити ряди фігур (жовтий трикутник, синій овал, червоний круг, жовтий трикутник, синій овал, ...);
- створити геометричні фігури за допомогою кольорових гумок;
- скласти об'єкти з геометричних фігур за допомогою блоків Дьенеша;
- сконструювати задані фігури з математичних головоломок «Пентаміно», «Піфагор», «Танграм», «Колумбове яйце», «Монгольська гра»;
- скласти геометричні фігури з паличок Кюїзенера, трубочок для коктейлю [5].

Під час конструювання ступінь самостійності дітей необхідно поступово збільшувати:

- відтворити об'єкт і повторити весь процес конструювання, слідуючи за педагогом;

- відтворити об'єкт та повторити процес конструювання по пам'яті, але з можливістю звернутися за допомогою до педагога;
- самостійно відтворити готові об'єкти (наприклад, завдання «зроби так само»);
- виконувати творчі завдання – завдання дається без прикладів і дитина працює за задумом, але повинна дотримуватися заданих умов [5].

Формувати в дошкільників уявлення про форму предметів можна і за допомогою аплікації. Вирізання та наклеювання різних форм розвиває дрібну моторику та вміння порівнювати форми. Аплікація з геометричних фігур (геометрична аплікація) не тільки вчить дітей поняттям форми і розміру, а й розвиває асоціативне мислення, творчі здібності та пам'ять, навчає бачити основні форми в складних фігурах.

Аплікацію з геометричних фігур варто починати разом з дітьми з найпростіших предметів. Спочатку необхідно зробити візерунки з геометричних фігур на довгих аркушах паперу. Лише після цього можна переходити до створення малюнків із зображенням транспорту, різних предметів, тварин, птахів, рослин тощо [1].

Театралізована діяльність та ознайомлення дітей з творами мистецтва також позитивно впливають на формування уявлень про форму предметів. Зокрема, перевтілюючись у різних персонажів, діти вчаться помічати особливості їхньої зовнішності та одягу, які пов'язані з формою, а під час розглядання картин, скульптур, архітектурних споруд дошкільники мають можливість акцентувати свою увагу на різноманітності форм.

На заняттях з логіко-математичного розвитку можна використовувати різні завдання, які пов'язані з формуванням у дітей старшого дошкільного віку уявлень про форму предметів. Наприклад:

- «Чарівний мішок» (діти дістають з мішечка різні предмети і описують їхню форму та на яку геометричну фігуру вони схожі; або дістають геометричні фігури та описують їх ознаки).
- «Створи геометричну країну» (дошкільники ліплять або малюють геометричну країну, використовуючи різні форми предметів та геометричні фігури).
- «Мозаїка» (складають геометричні фігури мозаїки).
- «Театр тіней» (діти створюють тіні за допомогою рук, використовуючи їх для зображення різних форм) [2, с. 135].

Отже, використання різних видів художньої діяльності (малювання, ліплення, аплікації, театралізованої діяльності) під час формування уявлень про форму предметів не тільки сприяє ефективному засвоєнню цих понять, але і є потужним інструментом для всебічного розвитку дітей старшого дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Аплікації з геометричних фігур. URL: <https://qna.com.ua/aplikatsii-z-heometrychnyh-fihur/>
2. Котляр В. П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей: навч. посібник. Київ: Кондор, 2006. 200 с.
3. Кривошея Т.М. Конструювання з будівельного матеріалу як засіб формування у дітей молодшого дошкільного віку сенсорних еталонів та елементарних математичних

уявлень. *Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти* : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 4-5 квітня 2017 р.) /за ред. Голюк О.А.; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної, початкової освіти та мистецтв. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. Вип. 6. С.29-34.

4. Кривошея Тетяна. Розвиток творчого потенціалу дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку у процесі формування уявлень про форму предметів. Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 22-23 квітня 2021 р.) / за ред. О.А.Голюк; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної і початкової освіти імені Валентини. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2021. Вип. 10. С.20 – 25.

5. Організація конструювання з дошкільниками. URL: <http://zhuravlyk.uz.ua/organizaciya-zhittvediyalnosti-ditej-v-dnz/kreativnij-rozvitok/konstruktivna-diyalnist/>

6. Старовойт Л. В. Художньо-естетичне виховання дошкільників засобами ліплення. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Педагогіка і психологія. 2015. № 43. С. 131-135.

Дробаха Лілія,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Тодосієнко Наталія,
кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

РОЗВИТОК ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ЧИТАННЯ

Drobakha Liliya,
master's student
Todosiienko Nataliia,
Candidate of Pedagogy, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)

DEVELOPMENT OF AESTHETIC COMPETENCE OF EARLY SCHOOL-AGED CHILDREN WHILE READING

***Анотація.** У статті розкриваються особливості формування естетичної компетентності молодших школярів під час читання, засобу творчого розвитку особистості дитини, що підтверджує необхідність розвитку навичок читання в освітньому процесі початкової школи. Автор статті презентує прийоми використання розвитку навички читання в процесі вивчення казок задля формування естетичної компетентності молодших школярів.*

***Ключові слова:** мовленнєва компетентність, навички читання, молодший шкільний вік.*

Abstract. *The article reveals the peculiarities of the formation of aesthetic competence of younger schoolchildren during reading, a means of creative development of the child's personality, which confirms the need for the development of reading skills in the educational process of primary school. The author of the article presents methods of using the development of reading skills for the formation of speaking competence of younger schoolchildren.*

Key words: *speech competence, reading skills, primary school age.*

Постановка проблеми. Загальні погляди на розвиток сучасної освіти стверджують, що соціально розвинені особистості з високим рівнем духовності та загальної культури мають вирішальне значення для внесення нових цінностей у розвиток суспільства. Початкова освіта є ключовою в цьому процесі.

У молодшому шкільному віці в учнів формується особисте ставлення до навколишнього середовища, яке включає не тільки природу, культуру та людей, але й їх самих. «Розвивається мова та мислення, а також інтерес до мови, поезії та літератури. Етичні принципи, естетичні смаки, почуття відповідальності за збереження культурних надбань суспільства та загальне світогляд формуються залученістю до мистецтва, літератури та художньої діяльності [7].

Основні концептуальні положення визначають гуманістичні принципи розвитку сучасної педагогічної освіти, зокрема в таких нормативних державних документах, як Закон України «Про освіту», «Концепція розвитку педагогічної освіти», «Нова українська школа», «Стратегія національно-патріотичного виховання» та інших інструктивних документах Міністерства освіти та науки України. Таким чином, початкова школа, зокрема «наступність у навчанні та вихованні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку» [4, с. 99], є життєво важливою для процесу творчого розвитку особистості дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато відомих педагогів, психологів і письменників досліджували вплив розвитку мовлення та навичок читання дітей молодшого шкільного віку на виховання та розвиток. Ця проблема обговорюється як у класичній педагогіці, так і в дослідженнях сучасних вчителів і дослідників. Як показав аналіз науково-методичних джерел, проблема розвитку комунікативно-мовленнєвих навичок у молодших школярів не є новою проблемою. Її розробку значною мірою допомагали такі люди, як В. Бадер, М. Бунаков, Ф. Буслаєв, Л. Варзацька, М. Вашуленко, В. Борецький, І. Гудзик, О. Джежелей, А. Каніщенко, І. Карук, Г. Кіт, К. Колеснік, Н. Комарівська, Г. Коваль, Т. Ладиженська, Н. Лисенко, М. Львов, К. Пономарьова, О. Савченко.

Казка – це духовне багатство народної культури, пізнаючи які дитина пізнає серцем рідним народом. Педагог В. Сухомлинський наголошував на постійному використанні казок у розвитку почуттів дитини, емоційної сфери, її мовленнєвого розвитку, виконанні творчих завдань за змістом народних казок. Ця думка простежується і в сучасних наукових дослідженнях.

Мета статті – дослідження особливості формування естетичної компетентності молодших школярів під час читання, як засобу творчого розвитку особистості дитини.

Виклад основного матеріалу. У початковій школі літературне читання є основним предметом, який допомагає вирішувати завдання з усіх предметів гуманітарного розвитку молодшого школяра, а також з окремих предметів. У молодшому шкільному віці існують особливості становлення особистості, тому педагоги та психологи мають розуміти це значення для розвитку багатьох якостей дітей, у тому числі здатності читати. Одним з основних умов успішності дітей у навчанні є впевнене володіння навичками читання.

Так, читання – правильне, усвідомлене та швидке – є основою всіх діяльностей учнів. Отже, важливим завданням учителя є навчити учнів ефективно читати та підвищити рівень літературного розвитку молодших школярів. Це особливо важливо зараз, коли в сучасному світі телевізор і комп'ютер стали альтернативою книзі. Таким чином, проблема розвитку здібностей і навичок читання у молодших школярів є важливою, сучасною та актуальною в освітньому процесі початкової школи.

Літературне читання є основним предметом у початковій школі, який допомагає вирішувати завдання з усіх предметів гуманітарного та естетичного розвитку молодшого школяра, а також з завдання, пов'язані з окремими предметами. Впевнене володіння навичками читання є важливою умовою успішності дітей у навчанні.

Отже, навчання учнів ефективно читати та підвищити рівень літературного розвитку молодших школярів є важливим завданням учителя. Кожна діяльність учнів залежить від правильного, усвідомленого та швидкого читання. Це особливо важливо в наш час, коли в сучасному світі комп'ютер і телевізор стали альтернативою книгам. Таким чином, проблема розвитку навички читання у молодших школярів є важливою, сучасною та актуальною в освітньому процесі початкової школи.

Розвиток почуттів і моральних якостей корелює з розвитком уявлень особистості про світ, стосунки між людьми та себе в молодшому шкільному віці. Основою моральної спрямованості особистості є те, що визначає її подальші дії» [3, с. 134]. «Формування духовно багатой людини, яка глибоко розуміє твори мистецтва, має високо розвинуті естетичні смаки, відчуває красу навколишнього світу та прагне до творчого перетворення дійсності за законами прекрасного. Це типово для молодшого шкільного віку, коли вони активно мислять» [6, с. 242]. Таким чином, «виховання у молоді національного характеру мислення, патріотизму, моральності, естетичної самосвідомості, духовного розвитку дітей та юнацтва.

Сучасні вчителі повинні прагнути сприяти розвитку навичок читання у молодших школярів через позакласну роботу, спираючись на принципи природовідповідності навчання та виховання. Крім того, вони повинні використовувати системний підхід, щоб розвивати читацькі навички дітей молодшого шкільного віку в позакласній роботі, спираючись на набутий досвід. Крім того, вони повинні залучати молодших школярів до творчих занять з літературного читання, які мають на меті розвивати навички читання за допомогою різних методів, включаючи ігрові та театралізовані діяльності.

Літературне читання є основним предметом у початковій школі, який вирішує загальні завдання щодо гуманітарного розвитку молодшого шкільного віку, а також вузькопредметні проблеми. Крім того, він розробляє стратегії, за

допомогою яких діти молодшого шкільного віку можуть розвивати навички читання під час позакласної роботи.

Одним з основних умов успішності дітей у навчанні є впевнене володіння навичками читання. Читання, рецептивна мовна діяльність, пов'язана з сприйняттям і розумінням письмового тексту, є частиною комунікативно-суспільної діяльності людей і забезпечує одну з форм спілкування, відомих як письмове. Мета читання полягає в отриманні та переробці даних. Підвищення рівня літературного розвитку молодших школярів через діяльність учнів, яка базується на читанні та оволодінні високою технікою читання, є важливим завданням НУШ.

Впевнене володіння навичками читання є однією з умов успішності дітей у навчанні. Читання, рецептивна мовна діяльність, пов'язана з сприйняттям і розумінням письмового тексту, є компонентом комунікативно-суспільної діяльності людей і забезпечує письмову форму спілкування. Мета читання полягає в зборі та переробці інформації. Щоб підвищити літературний розвиток молодших школярів, діяльність, пов'язана з читанням, повинна базуватися на оволодінні учнями ефективними методами читання. Це особливо актуально в сучасній початковій освіті, де «творчий підхід формування навичок читання молодших школярів постає дуже важливою проблемою» [5, с. 144].

Читання є однією з форм мовної діяльності, яка пов'язана з вимовою та розумінням мови. Як українські народні казки, так і твори сучасних письменників навчають дітей, додають, збагачують їхній словниковий запас, покращують знання, уміння та практичні навички, покращують загальне самопочуття, розвивають емпатію, уяву та фантазію, зменшують тривожність, змушують концентруватися на поточному моменті та навіть покращують сон.

Дослідження Інституту майбутнього показало, що 49% людей, які брали участь у опитуванні, вважали, що читання може допомогти їм почуватися краще, особливо під час війни. Лише 4% читають електронні та аудіокниги, 16% читають щодня, 16% читають кілька разів на тиждень. Цього року Український інститут книги організував національний тиждень читання, який зібрав видавців, письменників, читачів і книгарів зі всієї країни та світу. Метою цієї всеукраїнської акції є об'єднання українського суспільства навколо книги та читання, а також популяризація читання в усьому світі. Дослідження Українського інституту книги показало, що серед щоденних дій читання книжок посідає дев'яте місце.

Таким чином, значну роль у вихованні особистості дитини займає дитяча література, яка є органічною і невід'ємною складовою частиною літератури взагалі. Дітям, що тільки починають пізнавати світ природного довкілля, дуже потрібні книги, які готують їх до активного життя в суспільстві, розвивають естетично. Твори дитячої літератури, які проходять крізь уяву і серце юного читача, збуджують у ньому співчуття до доброго і прекрасного у світі, розширюють загальний світогляд, вчать любові й вірності, стійкості й незламності, чесності й наполегливості. В. Сухомлинський був упевнений в тому, що сила художнього слова має потужний вплив на формування особистості дитини: «Нехай дитина відчуває красу і захоплюється нею, нехай в її серці та в пам'яті назавжди збережуться образи, в яких втілюється Батьківщина. Краса – це кров і плоть людяності,

добрих почуттів, сердечних відносин» [5, с.18]. На переконання педагога, казка – невичерпне джерело патріотичного виховання уже тому, що вона створена народом. Створені народом казкові образи, що живуть тисячоліття, доносять до серця і розуму дитини могутній творчий дух трудового народу, його погляди на життя, ідеали, прагнення.

Українська народна казка сприяє ефективному формуванню естетичних і моральних цінностей, патріотичних почуттів, виховних ідеалів. Взірець для дитини – це її прагнення до того, якою хоче бачити себе у майбутньому. Такий взірець дитина зустрічає під час слухання народних казок «Котигорошко», «Котик і Півник», «Кирило Кожум'яка», в яких оспівуються такі цінності, як краса, чесність, хоробрість, волелюбність, вірність тощо. Ідейними принципами українських народних казок є традиційні мотиви: дружба у казці «Рукавичка», відважність, героїзм у казках «Іван – мужичий син», «Як коваль перемиг змія», «Котигорошко», «Про вірного товариша», «Кирило Кожум'яка», «Казка про Івана Богатиря», працьовитість у казці «Півник і двоє мишенят» та інших.

Окремий пласт українського фольклору становлять легенди й перекази, в яких відображуються героїзм і відвага козаків, яких наділяють такими вагомими для українця якостями: сміливість, відважність, хоробрість, із розвиненим почуттям патріотизму, розумінням найвищої цінності – волі, що закріпилися у сфері генетики. З легенд і переказів Батьківщини «Богатирі», «Як Довбуш дістав силу», «Ой, Морозе-Морозенко».

Висновки. Таким чином, з психолого-педагогічної точки зору читання є процесом, що складається з двох компонентів: того, як людина читає, і того, як вона розуміє те, що читає. Розуміння прекрасного відбувається під час читання казок, і є одним із видів розумової діяльності людини; це процес встановлення зв'язків між елементами тексту, щоб зрозуміти його сутність. Українська народна казка сприяє ефективному формуванню естетичних і моральних цінностей дитини. Читач порівнює прочитане з власним досвідом, знаннями, естетичними враженнями і життєвим досвідом.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. 2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compessed.pdf>
2. Концептуальні засади реформування середньої освіти. / Міністерство освіти і науки України. 2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compessed.pdf>
3. Мальов С. В. Виховання патріотичних почуттів дітей молодшого шкільного віку в процесі формування естетичної компетентності. Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд : зб. матер. міжвузівської науково-практичної конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 134-138.
4. Олійник Н. А., Білик Т. С. Гендерні підходи в початковій школі. матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук». (м. Київ, Україна, 4-5 лютого 2022 року). Київ : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2022. С. 99-103.
5. Петришина Т. Ю. Роль вихователя в контексті перспективності й наступності дошкільної освіти та початкової школи. *Актуальні проблеми формування творчої*

особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : зб. матер. VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2022. Вип. 11. С.144 – 146.

6. Тодосієнко Н. Л. Педагогічне значення українського фольклору у патріотичному вихованні дітей молодшого шкільного віку. Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд : зб. матер. міжвузівської науково-практичної конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 242-247.

7. Brovchak L. S., Likhitska, L. M., Starovoit, L. V., Todosiyenko N. L. Pedagogical Potential of the Arts Complex in the Process of Formation of Aesthetic Perception of Junior Pupils. *Rezeknes Tehnologiji Akademija*. Rezekne, Latvijas Republika, 2020. С. 98–108.

8. Lazarenko, N., Kolomiets, A., & Kolesnik, K. (2022). Peculiarities of Organization of Group Interaction of Preschool Children in the Process of Game-Experimentation. *Preschool Education: Global Trends*, 2. Retrieved from <https://preschool-journal.com/index.php/journal/article/view/16>

Дрозд Олександра,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Тодосієнко Наталія,
кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

МОВЛЕННЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Drozdz Oleksandra,
master's student
Todosiienko Natalia,
Candidate of Pedagogy, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

SPEECH ACTIVITY AS A MEANS OF FORMING THE AESTHETIC COMPETENCE OF CHILDREN OF YOUNGER SCHOOL AGE

***Анотація.** В статті розкриваються шляхи і напрями формування естетичної компетентності дітей молодшого шкільного віку засобом мовленнєвої діяльності, що підтверджує необхідність широкого застосування її в освітньому процесі початкової школи. Автор статті презентує прийоми використання різних методів і прийомів формування естетичної компетентності дітей.*

***Ключові слова:** естетична компетентність, комунікативна компетентність, мовленнєва діяльність, молодший шкільний вік, освітній процес початкової школи.*

***Abstract.** The article reveals the ways and directions of forming the communicative competence of children of primary school age by means of speech*

activity, which confirms the need for its wide application in the educational process of primary school. The author of the article presents methods of using various methods and methods of forming children's communicative competence.

Key words: *communicative competence, speech activity, primary school age, educational process of primary school.*

Постановка проблеми. Принципи освіти в Україні змінилися на початку століття, що значно вплинуло на реформування освіти, загальної та мовної культури особистості. Так, мовлення все більше стає важливим засобом спілкування. Це стосується впровадження в освітній процес державної мови визнання стратегічного завдання розвитку мовленнєвої компетентності людини, яка здатна ефективно спілкуватися як вербально, так і невербально. Це навички, які дозволяють спілкуватися в соціально-побутових ситуаціях, орієнтуватися в ситуаціях мовлення, демонструвати активну, ініціативну або стриману поведінку під час спілкування, демонструвати культуру мовленнєвої комунікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відповідні нормативно-правові документи, такі як Закон України «Про освіту», «Концепція розвитку педагогічної освіти», «Нова українська школа», «Стратегія національно-патріотичного виховання», а також відомі освітні програми розвитку дітей молодшого шкільного віку, спрямовані на модернізацію початкової освіти. Вони спрямовані на оновлення змісту та форм, поступове вдосконалення методів і технологій творчого розвитку дітей, а також на навчання рідної мови. Таким чином, в першу чергу початкова школа, особливо «наступність у навчанні та вихованні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку» [4, с. 99], має вирішальне значення для процесу формування гармонійної особистості дитини.

Так, актуальна проблема розвитку комунікативної компетентності дітей молодшого шкільного віку досліджувалася цілою низкою вітчизняних та зарубіжних науковців, класиками світової наукової думки і сучасними вченими в різних напрямках та аспектах: як психологічному (Г. Леушина, Д. Орленко, Т. Піроженко, І. Синиця); психолінгвістичному (І. Зимняя, І. Резніченко); лінгвістичному (Т. Ладиженська, О. Лещенко, Л. Мацько, М. Плющ, Л. Щерба); лінгводидактичному (А. Богущ, М. Вашуленко, Н. Гавриш, Т. Донченко, В. Мельничайко, М. Пентиліук), педагогічному (Е. Короткова, К. Манько, Н. Орланова, В. Стороженко).

Метою статті є шляхи і напрями формування естетичної компетентності дітей молодшого шкільного віку засобом мовленнєвої діяльності.

Виклад основного матеріалу. Для розвитку комунікативних навичок у дітей молодшого шкільного віку важливо використовувати діяльнісний та індивідуальний підхід. У багатьох видах роботи з дітьми використовується можливість спілкування та створення різноманітного динамічного предметно-ігрового середовища. Це включає ігрову та мистецьку діяльність, лінгвістичні завдання, сюжетно-рольові ігри та діалогічне мовлення, а також елементи театралізації, які мають теоретичне та практичне значення для молодшого школяра. Аналіз теоретичних засад і практичного досвіду проблеми

формування комунікативної компетентності молодших школярів показав, що діти часто стикаються з проблемами під час написання оповідань, творчих завдань за малюнком, з кількох малюнків, переказу художніх творів і виконання творчих завдань.

Виховання у молоді чіткого національного характеру мислення, патріотизму, моральності, осмислення проблем спілкування, виховання, формування загальної та мовленнєвої культури особистості, формування естетичної самосвідомості та духовного розвитку підростаючого покоління – дітей та юнацтва – є важливим компонентом освітнього процесу. Розвиток почуттів і моральних якостей співвідноситься з формуванням уявлень особистості про світ, стосунки між людьми та про себе в молодшому шкільному віці. Основою моральної спрямованості особистості є те, що визначає її подальші дії» [3, с. 134]. «Формування духовно багатой людини, яка глибоко розуміє твори мистецтва, має високо розвинуті естетичні смаки, відчуває красу навколишнього світу та прагне до творчого перетворення дійсності за законами прекрасного. Це типово для молодшого шкільного віку, коли вони активно мислять» [6, с. 242]. Слід зазначити, що саме в цей період, в молодшому шкільному віці активно розвивається і мовленнєва компетентність, «підґрунтя розвитку комунікативної компетентності дітей закладається як у дошкільному, так і особливо формується у молодшому шкільному віці» [5, с. 144].

Таким чином, ми вважаємо, що компетентність є певною рисою особистості. Це риса характеру, яка завжди визначає якість засвоєння знань, умінь і навичок, а також здатність використовувати ці знання в конкретних ситуаціях. Саме компетентність пов'язана з особистістю, здібностями та якостями людини, тоді як наведена здатність пов'язана з конкретним видом діяльності. Наприклад, науковці вважають, що компетентність – це набута, постійно мінлива характеристика особистості, яка допомагає дітям, молодим людям, успішно адаптуватися до сучасного світу. Це інтегрований результат, систематична дія, яка передбачає поступовий перехід від накопичення стандартних умінь, знань і навичок до формування та розвитку в особистості здатності практично й усвідомлено діяти, застосовувати попередній досвід успішної позитивної діяльності, яка існує в певній сфері.

Таким чином, термін «комунікація» походить від латинського слова *Communico*, що означає повідомлення, зв'язок або спілкування. У загальному сенсі цей термін описує конструктивну взаємодію між людьми під час процесу отримання нових знань. Комунікативна компетентність – це сукупність умінь, навичок і мовних надбань, які дозволяють людині спілкуватися та підтримувати необхідні зв'язки та контакти з іншими людьми. Основні компоненти комунікативної компетентності, які ми визначили, включають таке: здатність орієнтуватися в різних ситуаціях спілкування, адекватну самооцінку; здатність ефективно взаємодіяти з власним оточенням; готовність і здатність встановлювати зв'язки з іншими у різних сферах життя, навчання, професійної діяльності тощо; знання, навички та навички конструктивного спілкування; наявність внутрішніх ресурсів і ресурсів, необхідних для побудови комунікативної дії. Розвиток комунікативних навичок у молодших школярів може бути оцінений за такими критеріями: розвиток емпатії, соціального та

емоційного інтелекту, розвиток саморегуляції та самостійності, формування навичок і правил взаємодії у спілкуванні з однолітками та дорослими [7]. Мовленнєвий навик дітей молодшого шкільного віку вважається однією з основних характеристик особистості дитини, яка поступово формується протягом їхнього постійного розвитку. Використання мовних засобів (інтонація та міміка) і немовних (міміка та пантоміміка) для виразності свого мовлення в певних ситуаціях індивідуального та групового спілкування є частиною цієї наукової проблеми.

Висновки. Таким чином, можна стверджувати, що комунікативна компетентність – це складна психічна структура, яка визначає, наскільки добре та чітко спілкується людина і має визначальне значення в процесі естетичного виховання. Найпоширенішими структурними компонентами комунікативної компетентності є надбані комунікативні знання, навички, здібності та уміння. Комунікативна компетентність – це здатність досягати мети за допомогою вербальних і невербальних засобів спілкування, яка є важливим чинником у естетичному вихованні дітей. Отже, мовленнєвий розвиток кожної дитини залежить від розвитку її художньо-мовленнєвої та комунікативної компетенцій. Дітям надається можливість повністю спілкуватися в культурному людському суспільстві в молодшому шкільному віці, а дитина з добре розвиненим мовленням легко вступає в спілкування з оточуючими, може зрозуміло, чітко та емоційно висловлювати свої думки, бажання, задавати питання, надавати відповіді, домовитися про спільні діяльності з друзями та швидко переключатися в розмові на різні теми.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. 2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compessed.pdf>
2. Концептуальні засади реформування середньої освіти. / Міністерство освіти і науки України. 2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compessed.pdf>
3. Мальов С. В. Виховання патріотичних почуттів дітей молодшого шкільного віку в процесі формування естетичної компетентності. *Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд* : зб. матер. міжвузівської науково-практичної конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 134-138.
4. Олійник Н. А., Білик Т. С. Гендерні підходи в початковій школі. матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук». (м. Київ, Україна, 4-5 лютого 2022 року). Київ : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2022. С. 99-103.
5. Петришина Т. Ю. Роль вихователя в контексті перспективності й наступності дошкільної освіти та початкової школи. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти* : зб. матер. VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2022. Вип. 11. С.144 – 146.
6. Годосієнко Н. Л. Педагогічне значення українського фольклору у патріотичному вихованні дітей молодшого шкільного віку. *Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд* : зб. матер. міжвузівської науково-практичної

конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 242-247.

7.Lazarenko, N., Kolomiiets, A., & Kolesnik, K. (2022). Peculiarities of Organization of Group Interaction of Preschool Children in the Process of Game-Experimentation. *Preschool Education: Global Trends*, 2. Retrieved from <https://preschool-journal.com/index.php/journal/article/view/16>

Євтєєва Тетяна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Василюк Алла,
доктор педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Tetyana Yevteeva,
master's student
Vasylyuk Alla,
Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

FORMATION OF HUMANISTIC VALUES OF PRIMARY CLASS STUDENTS THROUGH FINE ARTS

У сучасних умовах становлення незалежної держави в Україні постають важливі завдання гуманізації освіти та виховання підростаючого покоління, які вимагають здійснення наукових досліджень та пошуку нових фундаментальних підходів до розробки проблеми формування гуманістичних цінностей школярів. Постає нагальна необхідність чітко визначити роль і місце образотворчого мистецтва та мистецької підготовки у загальній системі виховання учнівської молоді. Останніми роками зростає увага до проблем теорії і практики гуманістичного виховання як найважливішому засобу формування відношення до дійсності, засобу етичного і розумового виховання, тобто як засобу формування всесторонньо розвиненої, духовно багаті особи [3, с. 20].

Залучення молодших школярів до образотворчого мистецтва як до естетичної діяльності, гуманістичного розвитку та виховання учнів – одна із важливих і складних проблем сучасної школи. На сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається тенденція переходу до гуманістичної освіти, основою якої є збереження, трансляція й набуття духовних особистісних цінностей. Метою навчання в такому контексті має бути послідовна реалізація гуманістичного принципу – дбайливе ставлення до внутрішнього світу дитини, її інтересів і потреб, збагачення її духовного потенціалу. Досягненню цієї мети сприяє впровадження в освітньому процесі особистісно-орієнтованого підходу, спрямованого на цілісний розвиток особистості учня. Освітній процес за таких

умов має на меті створення ситуацій для розвитку особистості, в яких вихованець набуває можливостей оволодіти досвідом особистісного ставлення до навколишньої дійсності [1, с. 89].

Аналіз наукових джерел засвідчив, що проблема виховання гуманістичних моральних цінностей в учнів досліджувалася різними авторами. Так, у ряді наукових робіт відображено важливі аспекти означеної проблеми [2, с. 63]:

- загально-теоретичні засади гуманізації виховання молодших школярів у позаурочній діяльності, перетворення школи в «майстерню гуманності» викладені у працях Я. Коменського, А. Макаренка, В. Сухомлинського;

- психологічні аспекти гуманістичного виховання розкриті у працях І. Беха, О. Бодальова, М. Боришевського, О. Киричука, Г. Костюка, Е. Помиткіна;

- сутність та структура етично-моральних цінностей у сучасній вітчизняній системі виховання обґрунтовані в роботах Т. Аболіної, О. Вишневського, Е. Корнієнко, М. Красовицького, О. Сухомлинської.

Концептуальні засади виховання гуманістичних цінностей учнів сформовано І. Бехом, Н. Ганнусенко, К. Черною. Процес формування гуманних відносин у молодших школярів став предметом дослідження В. Коротєєвої, Г. Ясякевич. Є. Докукіна вивчала взаємодію школи і сім'ї у формуванні моральних засад поведінки молодших школярів. М. Трофанова і М. Глущенко з'ясовували особливості виховання молодших школярів у позаурочній діяльності. Проблеми морального виховання молодших школярів у системі початкової школи присвячене дослідження О. Матвієнко. Особливості морального розвитку та механізм формування моральних цінностей розкрито у працях І. Беха, В. Галузка, А. Донцова, В. Тюріної [4, с. 75].

Розкриємо сутність цінностей [4, с. 75]:

- ставлення до себе - ми цінуємо кожную особистість як унікальну сутність, яка є важливою для нас сама по собі і має потенціал духовного, морального, інтелектуального та фізичного розвитку;

- взаємини з іншими людьми — ми цінуємо інших людей як таких, а не зате, що вони мають чи можуть зробити для нас, ми цінуємо ці стосунки як такі, що мають важливе значення для нашого розвитку та для блага суспільства;

- ставлення до суспільства - ми цінуємо правду, права людини, закон, справедливість і колективні зусилля для спільного блага. Особливо ми цінуємо сім'ю як джерело любові і підтримки для всіх її членів, як основу суспільства, в якому люди турбуються одне про одного;

- ставлення до довкілля - ми цінуємо світ природи як вмістилище дива і джерело натхнення, ми визнаємо своїм обов'язком збереження довкілля у належному стані для наступних поколінь.

Серед провідних слід зазначити такі цінності [6, с. 39]:

- милосердя (співчутливе, сердечне ставлення до інших; вияв жалості, помилування);

- увічливість (дотримання правил пристойності, виявлення уважності, люб'язності, чемності);

- відповідальність (взятий на себе обов'язок відповідати за певний об'єм роботи, справу, за чийсь дії, вчинки, слова);

- добротність (створити добро на користь інших).

Гуманні стосунки на будь-якому уроці і поза ним мають утверджувати людську гідність кожного учня, здібного і нездібного, гарного і не зовсім, відвертати страх перед покаранням, залежність від настрою вчителя. Якщо створюються такі стосунки, діти не бояться висловити своє ставлення, яке може не збігатися з думкою більшості й навіть учителя, реалізують своє право бути мислячою особистістю [6, с. 59].

Серед видів мистецтва, здатних ефективно впливати на розвиток гуманістичних цінностей молодших школярів, особливе місце належить образотворчому мистецтву.

Мистецтво, яке ще з періоду середньовіччя було присутнє у житті людини, пронизує усі сфери життєдіяльності і безперечно справляє вплив на її розвиток. Сучасну людину оточують витвори образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва, архітектури і дизайну, музики, танцю, кіно, літератури та здійснюють більший чи менший вплив на формування естетичного смаку. Любов до мистецтва необхідно виховувати в дитини з раннього віку [6, с. 81].

Розвиток художнього смаку дітей є однією із складових загального процесу її виховання. Як тільки дитина бере в руки олівець, починають працювати її зорові, рухові і дотикові аналізатори, уява, а також ті відділи мозку, що відповідають за можливість приймати рішення. Таким чином, малювання розвиває пам'ять, увагу, моторику, привчає дитину думати, аналізувати, порівнювати, уявляти, приймати рішення. Формування лексики і зв'язного мовлення дитини теж залежать від процесу малювання, яке передає різноманітність навколишнього світу [6, с. 110].

Прояви творчих паростків в образотворчому мистецтві приносить задоволення самим дітям. Усі діти посвоєму талановиті, кожна має творчий потенціал, який позитивно впливає на формування особи в цілому та її естетичні уподобання, зокрема. Важливо, що процес залучення дітей до образотворчого мистецтва покращує їхню моторику, позитивно впливає на появу деяких психологічних настанов, які, можливо, стануть цінним багажем у майбутньому. Крім того, знання, здобуті в художніх школах, а саме: оптичні закони, основні правила перспективи, гармонійне поєднання кольорів та інші – не зайвими будуть і в повсякденному житті, оскільки допоможуть дитині бачити світ по-іншому, відчувати відтінки кольорів, звертати увагу на різні явища природи, і врешті, зрозуміти, що трава не тільки зелена, а кора дерева не завжди коричнева – вони навчаться змішувати і поєднувати кольори. Уява дитини розвивається дуже інтенсивно, особливо у віці від 5 до 15 років. Позбавляючи дитину молодшого віку можливості малювати навіть щось незрозуміле, ми позбавляємо її здатності фантазувати і уявляти, знижуємо можливості її творчого розвитку і, як наслідок, гасимо інтерес до мистецтва, творчої діяльності і краси в цілому.

Список використаних джерел

1. Бех І.Д. Особистісно-зорієнтоване виховання: Науково метод. посібник. К.: ІЗМН, 2018. 204с.

2. Василь Сухомлинський: життєвий шлях та педагогічні погляди / В. В. Кузьменко, Н. В. Слюсаренко, Г. М. Кондратенко, О. В. Рідкоус. 3-тє вид. Херсон : Херсонська академія неперервної освіти, 2018. 150 с.
3. Гончаренко А. М. Педагогічні умови становлення гуманних взаємин старших дошкільників: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Дошкільна педагогіка» / А. М. Гончаренко. К., 2015. 23 с.
4. Демченко І. І., Пічкур М. О. Близнюк Т. О. Гуманістичний розвиток учнів початкової школи засобами образотворчого мистецтва: Монографія. К.: Омїда, 2019. 218 с.
5. Закон України «Про освіту» від 01.04.2014 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/про%20освіту2628-14/page>
6. Ладивір С.О., Долинна О.П. Виховання гуманних почуттів у дітей. К., 2016. 168 с.

Загородня Тетяна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Тодосієнко Наталія,
кандидатка педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Zagorodnia Tatyana,
master's student
Todosiienko Nataliia,
Candidate of Pedagogy, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

FORMATION OF ARTISTIC COMPETENCE OF PRESCHOOL CHILDREN IN THE PROCESS OF MUSICAL ACTIVITIES

***Анотація.** Автор статті презентує методи і прийоми використання музичного мистецтва в роботі з дітьми дошкільного віку в процесі музичної діяльності. В статті розкриваються особливості формування мистецької компетентності дітей дошкільного віку в процесі музичної діяльності, використання засобів творчого розвитку особистості дитини, що підтверджує необхідність широкого застосування музичного мистецтва в освітньому процесі дошкільних навчальних закладів з метою формування загальної та естетичної культури дітей дошкільного віку.*

***Ключові слова:** музично-творча діяльність, музичне мистецтво, мистецька компетентність, старший дошкільний вік.*

***Abstract.** The article reveals the features of an innovative approach to the formation of the artistic competence of preschool children in the process of musical and creative activity, the use of means of creative development of the child's personality by means that confirms the need for a wide application of musical art in the educational process of preschool educational institutions in order to form the general and aesthetic culture of preschool children age. The author of the article*

presents the methods and techniques of using musical art in working with children of preschool age in the process of musical and creative activity.

Key words: musical and creative activity, musical art, artistic competence, older preschool age.

Постановка проблеми. Упровадження інноваційної моделі розвитку сучасної системи освіти в Україні вимагає технологій, які постійно сприяють економічному, соціальному та культурному розвитку країни, а також новацій, пріоритетів, стабільності та динамічності. Таким чином, сучасна освіта, її поточні проблеми та перспективи повинні отримати особливу увагу. Інновації в суспільстві забезпечують розвиток ефективної економіки, яка ґрунтується на знаннях і розвиненій освіті. Оскільки впровадження інновацій і інноваційних освітніх систем вимагає системного, послідовного й цілеспрямованого впливу, проблема державного управління інноваційним розвитком освіти набуває особливої актуальності.

Освіта є життєво важливою частиною суспільства та залежить від нього. Інновації в мистецькій освіті – це нормальне, постійно змінюване та розвивальне явище. Коли ці інновації впроваджуються, можна вирішити розбіжності між традиційною системою навчання та навчанням засобами мистецтва, а також вимоги до абсолютно нової освіти. Інновації в мистецькому навчанні мають значний перевагу в тому, що вони можуть вплинути на загальний рівень професійної діяльності вчителів, розширюючи освітнє середовище. «Формування духовно багатой людини, яка глибоко розуміє твори мистецтва, має високо розвинуті естетичні смаки, відчуває красу навколишнього світу і прагне до творчого перетворення дійсності за законами прекрасного — це важливий процес і це характерно у період активного розвитку мислення» [6, с. 242].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Таким чином, дослідники педагогічної інноватики, такі як О. Арламов, І. Бех, М. Бургін, А. Ніколс і О. Пехота, намагалися визначити, чи нова концепція освіти є корисною, позитивною, сучасною та передовою. Важливо відзначити роботу вчених В. Андрущенко, Л. Ващенко, Л. Даниленко, В. Кременя, С. Ніколаєнка, О. Олекса, В. Паламарчука та Б. Хаткевича, як вітчизняних, так і зарубіжних. Крім того, для сучасних вчителів важливим є вивчення ролі мистецтва, музичної діяльності, специфічних методів і прийомів, розвитку естетичної культури, мистецтвознавства та естетичного виховання особистості (А. Коваль, О. Пеклун, Л. Ткаченко, О. Костюк, Л. Масол, О. Поліщук, О. Половіної, О. Рудницької, О. Щолокова та ін.).

Згідно з оглядом сучасних джерел і наукової літератури, велика кількість досліджень, проведених вітчизняними та зарубіжними авторами, стосується цієї теми. Тим не менш, управління інноваційним розвитком мистецької освіти є важливою проблемою, яку ще мало досліджено.

Мета статті полягає в тому, щоб дослідити розвиток мистецьких навичок засобами музики в контексті наступності дошкільної та початкової освіти.

Виклад основного матеріалу. Перехід педагогів на використання інноваційних технологій інтегрованого навчання мистецтва допоможе їм змінити своє розуміння ролі мистецтва в освіті за допомогою дорослих в ЗДО.

Це допоможе їм відмовитися від вузького спеціалізованого розуміння ролі мистецтва в ЗДО та від звички протиставляти різні види мистецтва замість того, щоб шукати схожі якості та характеристики. Щоб повністю реалізувати вимоги Базового компоненту дошкільної освіти [1] та Нової української школи [3], необхідно розвивати на заняттях з мистецтва різноманітні ключові компетентності. Ці компетентності часто виходять за рамки окремої освітньої галузі та вимагають ретельного розробки відповідних міжпредметних методичних засад. Так, успішність реалізації нових творчих ідей значно залежить від постійного підвищення мотивації вчителів і їхніх педагогічних здібностей.

Інновація пов'язана з наступними інтегральними характеристиками, які характеризують системне утворення: інноваційний процес, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал і інноваційне середовище. Отже, «художня діяльність, яка сприяє формуванню здібностей і творчому відтворенню, самовираженню особистості дитини» [9, с. 84], є демонстрацією найвищого рівня творчості. У межах цієї мети є такі основні завдання: вивчити компетентності в мистецькому освітньому секторі відповідно до вимог Базового компоненту дошкільної освіти та Нової української школи; визначити педагогічні напрями, методи та методи формування ключових компетентностей у дітей старшого дошкільного віку на заняттях з мистецької освіти; і формувати у дошкільників комплекс ключових мистецьких компетентностей через власний естетичний досвід.

Таким чином, «важливе значення набуває також осмислення питань музично-естетичного виховання, формування естетичної культури особистості; виховання у молоді національного характеру мислення, патріотизму, моральності, естетичної самосвідомості, духовного розвитку дітей та юнацтва, це є основою моральної спрямованості особистості, яка визначає її подальше життя» [2, с. 134]. «Наступність у навчанні та вихованні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку» також є важливою» [4, с. 99].

Сучасні наукові дослідження не мають спільного визначення «інновації». «Інновація» походить від латинського слова «innovatio», що перекладається як «зміна, оновлення, новизна». Це стосується цілеспрямованих змін, які вносять нові стабільні елементи (нововведення) в освітнє середовище, які викликають перехід інноваційної системи з одного стану до іншого» [5, с. 144]. Інновації в освіті класифікуються як точечні, системні та стратегічні. У цьому випадку перші два параметри відповідають характеристиці обсягу, а параметр «стратегічні нововведення» показує: 1) масштаб нововведення; 2) планомірність введення, яка базується на відповідних прогнозах. І відповідно до «діапазону реалізації освітні інновації також визначаються як дифузні, що впроваджуються в достатньо широких масштабах (від галузі, району, всієї системи, регіону)» [7, с. 242]. Крім того, інновація в освіті означає будь-які зміни в змісті, методах, прийомах, формах, методиках, технологіях для навчання та виховання учнів. Це обговорюється з точки зору змісту, методів і змісту управління освітньою системою, а також організаційної структури навчальних закладів і ресурсів, необхідних для навчання та виховання. Ці методи значно підвищують якість, ефективність і результативність навчання. Існують різні погляди на освітні інновації в мистецтві. Вони можуть бути

представлені як окрема галузь наукового знання, як наукова проблематика змін у філософії мистецтва та освіти сучасного часу, або як нові підходи до естетичного виховання.

Таким чином, освітня інноватика та інноваційний розвиток мистецького виявляють і розкривають глибинні процеси, які дозволяють створити нову, прогресивну систему освіти. Учасники розвивальної взаємодії мають певні риси [8]. Розвиток мистецької освіти, як постійний процес якісних змін у мистецтві та освіті, став предметом управління державою. Основні обов'язки управління повинні спрямовані на ґрунтовний аналіз проблем в освіті. Ці проблеми включають прогнозування майбутнього творчого розвитку дітей; визначення шляхів інноваційного розвитку освітнього процесу; заохочення інновацій у мистецькому освітньому середовищі; і аналіз сучасних методів естетичного виховання дітей.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Під. наук. керівн. Піроженко Т. О., авт. кол-в: Байер О. М., Безсонова О. К., Брежнева О. К., Гавриш Н. В., Загородня Л. П. та ін. 2021. 38 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 14. 07. 2022).
2. Мальов С. В. Виховання патріотичних почуттів дітей молодшого шкільного віку в процесі формування естетичної компетентності. Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд : зб. матер. міжвузівської науково-практичної конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 134-138.
3. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. 2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compessed.pdf>
4. Олійник Н. А., Білик Т. С. Гендерні підходи в початковій школі. матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук». (м. Київ, Україна, 4-5 лютого 2022 року). Київ : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2022. С. 99-103.
5. Петришина Т. Ю. Роль вихователя в контексті перспективності й наступності дошкільної освіти та початкової школи. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти* : зб. матер. VI Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2022. Вип. 11. С.144 – 146.
6. Постанова Кабінету Міністрів від 7 квітня 2010 р. №290 «Про утворення Державного комітету України з питань науково-технічного та інноваційного розвитку» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=290-2010-%EF>
7. Годосієнко Н. Л. Педагогічне значення українського фольклору у патріотичному вихованні дітей молодшого шкільного віку. Патріотичне виховання в освіті та соціальній роботі: уроки минулого та сучасний погляд : зб. матер. міжвузівської науково-практичної конференції Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії 22 лютого 2024 року. Хмельницький, 2024. С. 242-247.
8. Lazarenko, N., Kolomiets, A., & Kolesnik, K. (2022). Peculiarities of Organization of Group Interaction of Preschool Children in the Process of Game-Experimentation. *Preschool Education: Global Trends*, 2. Retrieved from <https://preschool-journal.com/index.php/journal/article/view/16>
9. Starovoit L. Psychological and pedagogical aspects of preschoolers creative development in the process of creative labor training. *Zbior artykułow naukowych. Konferencji*

Замишляєв Дмитро,

викладач

Мозгальова Наталія,

доктор педагогічних наук, професор

Вінницький державний педагогічний

університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Zamyslyayev Dmytro,

teacher

Mozgalyova Natalia,

Doctor of Pedagogysciences, professor,

Vinnitsia Mykhailo Kotsyubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

THEORETICAL FOUNDATIONS OF CONCERTMASTER TRAINING TEACHER OF MUSICAL ART

***Анотація.** У статті розкриваються теоретичні основи концертмейстерської підготовки вчителя музичного мистецтва. Автори розглядають історичний аспект акомпанування, визначають пріоритетність розвитку навичок читання з аркушу, транспортування, ескізного вивчення музичних творів.*

Ключові слова:

Акомпонування, фортепіанний супровід, уміння і навички, концертмейстер.

***Abstract.** The article reveals the theoretical foundations of accompanist training of a teacher of musical art. The authors consider the historical aspect of accompaniment, determine the priority of developing the skills of reading from a sheet, transporting, sketchy study of musical works.*

Key words:

Arrangement, piano accompaniment, skills and abilities, accompanist.

На сьогоднішній день концертмейстерська підготовка у професійному становленні та музично-педагогічній діяльності майбутнього вчителя-музиканта займає провідне місце. Дана проблема в історії музичного виконавства постала надзвичайно давно.

Від початку XVI століття, з виникненням перших узагальнень досвіду акомпанування на різних інструментах у спеціальних трактатах- підручниках (Г.Бухнер, Х.Бермудо, Дж.Деруті), питання концертмейстерської підготовки поступово розроблялись на всіх етапах розвитку теорії і методики інструментального виконавства зокрема у роботах Ф. Баха, Ф. Куперена, А.

Віллуана, Є.Тетцеля, Й. Гофмана, Дж. Мура, І. Бойко, Н. Мозгальова, О. Щолокова та ін..

Мета статті - обґрунтувати теоретичну складову концертмейстерської підготовки вчителя музичного мистецтва.

Не дивлячись на те, що навчання акомпанементу входить до навчальних планів мистецьких факультетів, дана проблема не отримала відповідної локалізації в змісті спеціальних методичних досліджень, а багато випускників є не підготовленими до самостійної практичної концертмейстерської роботи, зокрема з шкільним хоровим колективом, вокалістами та інструменталістами. Як свідчить практика, «підготовка студентів до концертмейстерства може здійснюватися в процесі вивчення дисциплін, які тому чи іншому ступені пов'язані з виконавським мистецтвом. Так, загально гуманітарна підготовка дає розуміння концертмейстерської діяльності в її філософському значенні, мистецтвознавча-відображає осягнення музики як феномена виконавської творчості, загально педагогічна- торкається концертмейстерської проблематики в зв'язку з вивченням змісту освіти, методична-озброює методами навчально-виховної роботи на заняттях з концертмейстерського класу, виконавська- орієнтує студентів на використання набутих виконавських знань і вмінь в професійній діяльності, в тому числі в діяльності, що пов'язана з реалізацією концертмейстерських можливостей».

Зміст концертмейстерської підготовки на музично-педагогічних факультетах повинен:

- відображати професійно- педагогічну направленість процесу навчання, враховуючи особливості музично-педагогічної діяльності;
- здійснювати інтеграцію в рамках мистецтвознавчих, виконавських і методичних дисциплін;
- узагальнювати всі види концертмейстерської діяльності: акомпанування хору, вокалістам, інструменталістам, танцюристам, спів під власний супровід, а також супровід до різних масових заходів.

Для успішного поєднання функцій акомпаніатора і концертмейстера майбутній вчитель повинен бути технічно розвинутий та теоретично ерудований, вміти достатньо швидко, глибоко проникаючи в текст, читати ноти і хорову партитуру, транспортувати, грати по слуху та грати в ансамблі. Розвиток навичок читання з аркушу вимагає:

- максимального наближення до ідеального виконання;
- виконання всіх ключових знаків, темпу, ритму, динамічних та артикуляційних вказівок;
- уважного стеження партії соліста, ансамблю, хору; знання топографії клавіатури;
- вміння швидко аналізувати фактуру [2, с.152]

Одним із різновидів читання з аркушу є транспортування, переважно це на тон, півтон або терцію. Цей процес більш важкий ніж читання з аркуша, тобто до всіх вимог і правил читання з аркуша додаються я ще й зміна тональності. Найбільш поширеними видами транспортування є читання хорової партитури та гармонізація хорових розспівок. Виконувати їх необхідно так, щоб максимально наблизити звучання інструмента до хорової звучності. Звук повинен бути густим і зв'язним, але обов'язково з дотриманням цезур, необхідних щоб взяти дихання.

Проміжною ланкою між читанням з аркуша і ретельним художнім оздобленням

твору є ескізне вивчення музичного матеріалу. Така форма роботи вчить швидко проникати в сутність і конструктивні особливості твору, сприяє удосконаленню технічного апарату, адже виконання на навчальному етапі вивчення твору в належному темпі відіграє значну роль в передачі характеру твору. Твори, що складають репертуар для ескізного вивчення

, повинні бути більш складними, ніж при читанні з аркуша, але не перевищувати технічні можливості студентів, для того, щоб не порушувати баланс між «розумію» і «вмію».

Дуже важливою для роботи в школі є вміння слуху, що передбачає наявність ще

й своєрідних композиторських якостей, які виявляються, коли концертмейстер імпровізує акомпанемент. Набуття досвіду гри по слуху доцільно проводити двома шляхами: гармонічний аналіз значної кількості пісень та аналіз фактур супроводу. Підібраний акомпанемент передбачає знання гармонії, розвиток технічних навичок, зокрема володіння клавіатурою та різноманітними фактурними прийомами. Вміння акомпанувати по слуху знімає боязнь естради, стимулює артистичну свободу концертмейстера.

В шкільній практиці часто зустрічається фортепіанний супровід, який є перекладення партії оркестру. Це зустрічається в хорових сценах із опер та ораторій, в супроводі кантат (наприклад: хор «Русалок» з опери М.Лисенко «Утоплена», кантата «Червона калина» Л. Дичко та ін.) При виконанні такого акомпанементу бажано враховувати його авторське початкове звучання, а для цього необхідно знати оркестровку цього твору і специфіку гри оркестрових творів на фортепіано, яка полягає в підкреслюванні тембрової окраски різних інструментів партії супроводу за рахунок відповідного звуковидобування.

Концертмейстерська підготовка вчителів музичного мистецтва передбачає включення в репертуар творів різних жанрів та епох, стилів, що не тільки розширює музичний кругозір студентів, але й сприяє розвитку художньо-образного мислення, творчої фантазії майбутнього педагога-музиканта [1, с.65]

Підсумовуючи вищесказане необхідно зазначити, що використання в практиці концертмейстерської підготовки вчителів музики великої кількості творів різних стильових напрямків дозволить студентам: усвідомити сутність і специфіку концертмейстерської діяльності вчителя музики; визначити необхідні здібності, уміння і навички, що забезпечують її якість; визначити шляхи удосконалення концертмейстерських умінь.

Список використаних джерел

1. Бойко І. Формування концертмейстерських умінь і навичок у здобувачів вищої освіти international science journal of education & linguistic. 2022 1(3) с. 64-69. <https://isg-journal.com/isj>
2. Щолокова О.П. Мозгальова Н.Г. Барановська І.Г. Інтерпретація музичних творів-методичний аспект. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2019. № 3 (128). С. 151-159.

Івасик Ангеліна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Старовойт Леся,
кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

РЕАЛІЗАЦІЯ ХУДОЖНЬОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПИСУ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Ivasyk Anhelina,
master's student
Starovoit Lesia,
Candidate of Pedagogy, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

REALIZATION OF THE ARTISTIC POTENTIAL OF PETRYKIVKA PAINTING IN THE LESSONS OF FINE ARTS

***Анотація.** У статті висвітлюються методичні підходи до використання художнього потенціалу петриківського розпису в освітньому процесі. Автор досліджує, як народне мистецтво впливає на формування творчих здібностей учнів та сприяє розвитку їхньої національної ідентичності.*

***Ключові слова:** Петриківський розпис, образотворче мистецтво, творча діяльність, художній розвиток.*

***Abstract.** The article highlights the methodological strategic approaches to the use of the artistic potential of Petrykivka painting in the educational process of fine arts. The authors investigate how this folk art influences the formation of students' creative abilities and contributes to the development of their national identity.*

***Keywords:** Petrykivka painting, fine arts, creative activity, artistic development.*

Постановка проблеми. Петриківський розпис є одним із найяскравіших видів українського народного мистецтва, в якому втілено унікальне поєднання естетичної краси та культурної символіки. Це мистецтво зародилося в селі Петриківка на Дніпропетровщині і протягом століть увійшло в традиційний побут українців і розвивалося як вираження їхньої духовності. Сьогодні петриківський розпис широко відомий у всьому світі, особливо завдяки внесенню його до списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО у 2013 році. У цьому стилі використовуються специфічні техніки малювання, яскраві поєднання кольорів та мотиви зі світу флори та фауни та передається символ щедрості, щастя та зв'язку з природою.

У контексті сучасного навчального процесу вивчення петриківського розпису на уроках образотворчого мистецтва не тільки знайомить учнів з

національною культурою, а й виразно виявляє їхній творчий потенціал, власні почуття та думки, сприяє розвитку здібностей, формує естетичне та патріотичне почуття. Цей вид народної творчості може бути потужним засобом розвитку творчості, образного мислення та залучення дітей до народних традицій [1].

Петриківський розпис знайомить учнів із багатим світом декоративного мистецтва, легкого для пізнання і водночас дуже глибокого за змістом. Він вчить розуміти та поважати природу, відображену в композиції з квітів, листя та плодів, що утворюють гармонійні візерунки. Завдяки своїй декоративності та простоті ця картина підходить для учнів різних вікових груп, особливо для початкових класів, де учні знайомляться з основними прийомами малювання та створення композицій. Розписи в петриківському стилі мають особливий виховний потенціал, оскільки дозволяють дітям відчутти зв'язок з національними традиціями та розпізнати власну ідентичність. За допомогою символіки кольорів і елементів учні можуть навчитися виражати свій настрій, думки та емоції. Наприклад, червоний традиційно символізує любов і енергію, зелений символізує природу і життя, а синій символізує духовність і спокій. Вивчаючи ці символи, учні розвивають емоційну чутливість та естетичне сприйняття світу.

Мета статті – розкрити художній потенціал петриківського розпису у процесі образотворчої діяльності.

Виклад основного матеріалу. Для ефективного вивчення петриківського розпису на уроках образотворчого мистецтва необхідно застосовувати комплексний підхід, який включає як теоретичне розуміння історії та техніки, так і практичні заняття, які сприяють розвитку художніх навичок [3]. До основних етапів реалізації методики навчання петриківського розпису можна віднести такі компоненти:

1) Вивчати історію та особливості петриківського розпису. На перших етапах важливо зацікавити учнів розповіддю про історію та культурне значення петриківського розпису а також про великих майстрів, таких як Тетяна Пата, Марфа Тимченко та Василь Соколенко. Цей розділ може включати перегляд відео, презентацій або зразків малюнків. Учні дізнаються, як виникло це мистецтво, які елементи традиційно використовуються та що вони символізують, а також значення кольорів [2].

2) Проведення практичних занять з оволодіння основними елементами живопису. Після теоретичного вступу варто переходити до практичної частини, де учні можуть відтворити характерні елементи петриківського розпису. Основними компонентами є так звані «зернятка», «горішки», «гребінчики» та «перехідні мазки». Це сприятиме у дітей розвитку дрібної моторики, відчуття ритму та композиційної структури.

3) Створення індивідуальних та колективних робіт. На цьому етапі учні можуть проявити свою творчість, створивши власні розписи за традиційними мотивами петриківського розпису. Так діти можуть знайти свій власний стиль, експериментуючи з розташуванням елементів і поєднуючи кольори і форми. Також дітям буде цікаво попрацювати над спільними проектами, наприклад, створення панно.

4) **Інтеграція петриківського розпису в інші освітні галузі.** Уроки петриківського розпису можна включати в інші предмети. Наприклад, на уроці ЯДС учні можуть дізнатися про створення та розвиток цього мистецтва, а на уроці української літератури — про символіку, яка часто згадується в народній творчості та літературі. Це сприятиме глибшому розумінню значення петриківського розпису та його місця в українській культурі.

Крім удосконалення художньої майстерності, петриківський розпис має велике виховне значення. Цей вид мистецтва сприяє патріотичному вихованню, оскільки сприяє дітям до поваги культури та традицій своєї країни. Учні, які вивчають і створюють роботи в стилі петриківського розпису, відчують причетність до багатовікових національних традицій, що зміцнює їхній патріотизм [2].

Незважаючи на великий потенціал, впровадження петриківського розпису в шкільні програми створюється багато проблем. Однією з них є відсутність відповідних методичних матеріалів, які б дозволили вчителям легко впроваджувати цю методику у свій навчальний процес [5]. Вчителям часто доводиться створювати власні матеріали або шукати загальнодоступні ресурси. Для вирішення цієї проблеми можна розробити електронні посібники, відеоуроки, навчальні презентації, які зможуть використовувати широке коло вчителів [4].

Інше питання це технічна підтримка. Відмінною рисою петриківського розпису є використання спеціальних пензлів і фарб, які не завжди доступні в звичайних школах. Як варіант, можна використовувати підручні інструменти та матеріали, такі як гуаш або звичайні пензлики. З їх допомогою також можна створювати яскраві і насичені композиції.

Також перспективами впровадження петриківського розпису в освітній процес є проведення виставок дитячих робіт, участь у конкурсах та майстер-класах. Подібні заходи не лише сприяють зацікавленню учнів народним мистецтвом, а й сприяють поширенню культури петриківського розпису серед різних поколінь [4].

Висновки. Отже, реалізація художнього потенціалу петриківського розпису на уроках образотворчого мистецтва є важливою складовою розвитку творчого мислення та національної свідомості учнів. Це мистецтво не тільки навчає навичкам технічного малювання, але й допомагає дітям зрозуміти культурні цінності власного народу. У результаті в учнів формується почуття прекрасного, патріотизм, повага до рідної культури. Тому використання петриківського розпису в освіті є дієвим засобом збереження національної спадщини та виховання нового покоління, готового вивчати свою культуру в сучасному світі.

Список використаних джерел

1. Барановська І., Бровчак Л., Вацьо М., Дабіжа Л., Добровольська Р., Коваль Т., Колодяжна В., Ліхницька Л., Маринчук Т., Старовойт Л., Тодосієнко Н., Черноус Т., Шикирінська О., Якименко Ю. Підготовка майбутнього учителя початкової школи до інтегрованого викладання мистецьких дисциплін: Колективна монографія. Вінниця, 2021. 246 с.

2. Коваль Т.В. Українські народні традиції та звичаї як засіб національного виховання молодших школярів в умовах НУШ. Київ, 2022. 546-554 с.

3. Комарівська Н. О. Розвиток творчого потенціалу дітей дошкільного та молодшого шкільного віку засобами фольклору. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2016. Вип. 46. С. 30-33.

4. Старовойт, Л. В. Гра як засіб розвитку творчої індивідуальності учнів. *Учитель початкової школи*. № 3–4. Ніжин. 2020. С. 38-39.

5. Brovchak Liudmyla, Starovoit Lesia, Likhitska Larysa, Todosienko Nataliia. Pedagogical potential of the arts complex in the process of the formation of aesthetic perception of junior pupils. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION Proceedings of the International Scientific Conference*. Volume III, May 22th-23th, 2020. 97-108.

Ільчук Тетяна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Старовойт Леся,
кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Ilichuk Tetiana,
master's student
Starovoit Lesia,
Candidate of Pedagogy, Associate Professor
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PREREQUISITES FOR THE DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITIES OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN IN THE FINE ARTS LESSONS

***Анотація.** У статті розглянуто психолого-педагогічні аспекти розвитку творчих здібностей молодших школярів на уроках образотворчого мистецтва. Визначено важливість індивідуального підходу та створення сприятливого емоційного середовища для розвитку креативності учнів. Стаття підкреслює значущість уроків образотворчого мистецтва у початковій школі для розвитку особистісних якостей учнів, які є основою для їхньої креативності та гармонійного розвитку.*

***Ключові слова:** творчі здібності, образотворче мистецтво, молодші школярі*

***Abstract.** The article deals with the psychological and pedagogical aspects of the development of creative abilities of junior schoolchildren in the classroom of fine arts. The importance of an individual approach and creation of a favourable emotional environment for the development of pupils' creativity is determined. The article emphasises the importance of visual arts lessons in primary school for the*

development of pupils' personal qualities, which are the basis for their creativity and harmonious development.

Key words: *creative abilities, fine arts, younger students*

Постановка проблеми. Розвиток творчих здібностей є важливим аспектом сучасної освіти, адже саме вони допомагають учням не тільки засвоювати знання, а й глибше розуміти світ і краще адаптуватися до швидких змін. Включення мистецтва в освітній процес розширює світогляд і сприяє розвитку емоційної та естетичної чутливості.

Сучасна освіта поступово переходить від жорсткого плану до гнучких програм, що дозволяє вчителям імпровізувати, а учням – обирати теми, які їх цікавлять. Це підсилює мотивацію та вільне мислення. Розвиток творчих здібностей не тільки сприяє всебічному розвитку особистості, а й готує до викликів майбутнього, де креативність та гнучкість мислення стають ключовими компетенціями [6].

Аналіз останніх наукових публікацій. Науковці надають особливу увагу питанню розвитку творчих здібностей молодших школярів, адже саме в цей період формуються основи для креативного мислення, яке буде важливим у подальшому навчанні та житті. Н.Гурець, Д.Кучерюк, Т.Мішина наголошують на необхідності індивідуалізованого підходу в навчанні, щоб враховувати унікальні здібності та схильності кожного учня. Такий підхід дозволяє дітям реалізовувати свої творчі здібності на власному рівні, не побоюючись оцінювання за єдиними стандартами. Н.Дічек, Л.Калмикова, К.Мнишенко вказують на важливість гри як природного способу розвитку творчого потенціалу в молодших школярів. Гра дозволяє дітям розвивати уяву, експериментувати з ідеями та знаходити нестандартні рішення у дружньому середовищі, без страху помилок. Ю.Коптіла, Л.Шелестова зазначають, що створення підтримувального середовища у класі є надзвичайно важливим для розвитку творчих здібностей. Відчуття психологічного комфорту, підтримка з боку вчителя та однокласників сприяють тому, що дитина почувається впевнено та має змогу висловлювати нестандартні ідеї. О.Рибалко, Л.Ліхіцька, Н.Тодосієнко вважає, що інтегроване навчання та проєктна діяльність допомагають дітям дивитися на завдання ширше, поєднуючи знання з різних предметів. Такі підходи стимулюють креативність, адже школярі вчаться використовувати власний досвід і фантазію для створення чогось нового. О.Савченко, Л.Старовойт підкреслюють важливість творчих завдань у початковій школі. Вони вважають, що завдання, які стимулюють до аналізу, порівняння, фантазування та пошуку альтернатив, допомагають дітям розвивати креативне мислення, самостійність і допитливість.

Науковці згодні, що розвиток творчих здібностей молодших школярів є не лише підготовкою до подальших академічних успіхів, а й необхідною складовою для формування цілісної особистості. Вони підкреслюють, що сучасна система освіти має забезпечувати умови, за яких кожна дитина зможе розвивати свій креативний потенціал у власному темпі та напрямі.

Мета статті – розкрити психолого-педагогічні аспекти розвитку творчих здібностей молодших школярів на уроках образотворчого мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Розвиток творчих здібностей молодших школярів на уроках образотворчого мистецтва має важливі психолого-педагогічні передумови, що сприяють формуванню у дітей здатності до креативного мислення, уяви та естетичного сприйняття світу. Ці передумови можна поділити на психологічні, що враховують вікові та індивідуальні особливості учнів, і педагогічні, що визначають методи та прийоми, які допомагають розвивати творчі здібності.

Молодший шкільний вік – це період, коли діти активно пізнають навколишній світ і мають природну цікавість, що є основою для розвитку творчості. У цей час важливо підтримувати їхню допитливість, надавати можливість експериментувати з матеріалами та техніками, які дозволяють самовиражатися [5].

Психологи зазначають, що молодший шкільний вік є критичним для розвитку уяви та фантазії. Заняття образотворчим мистецтвом сприяють розвитку здатності до вільного мислення та уявлення нових образів, адже під час малювання та ліплення діти вчаться перетворювати свої ідеї в реальні візуальні форми. Психологи підкреслюють, що для творчого розвитку важливим є розвиток емоційної сфери, а саме вміння відчувати, співпереживати та висловлювати свої емоції через образи та кольори [3]. Це допомагає дітям краще розуміти свої почуття та створює основу для креативного самовираження.

Розвиток творчих здібностей сприяє формуванню у молодших школярів самостійності та впевненості у своїх можливостях, що важливо для розвитку ініціативності та новаторства. Уроки образотворчого мистецтва допомагають дітям відчути себе творцями, навчаючи їх долати страх помилок [1]. Уроки образотворчого мистецтва мають проходити в доброзичливій атмосфері, де кожна дитина відчуває себе комфортно і не боїться висловлювати свої ідеї. Вчитель має підтримувати ініціативу, а також заохочувати спроби дітей експериментувати.

Актуально, щоб у процесі образотворчої діяльності завдання були цікавими, захоплюючими та відповідати віковим можливостям дітей. Використання інтегрованих тем, наприклад, «Подорож у космос» або «Фантастичний світ», допомагає розширити уявлення дитини про світ та стимулює її творче мислення [7].

Важливим є ознайомлення дітей з різними матеріалами (аквареллю, гуашшю, восковими олівцями, глиною) та техніками (відбиток, колаж, ліплення). Це стимулює бажання експериментувати та сприяє розвитку дрібної моторики, що є важливим для формування художніх навичок.

Учителю варто враховувати, що кожен учень має свій рівень розвитку творчих здібностей, тому важливо розпізнати індивідуальні особливості кожного і допомагати розвивати сильні сторони. Підтримка індивідуального стилю та підхід до кожного як до унікального творця допомагає дітям не втратити інтерес до творчості.

Уроки образотворчого мистецтва можуть включати ігрові елементи, що робить процес навчання більш захоплюючим та невимушеним. Ігрові завдання, наприклад, створення вигаданих персонажів або малювання з зав'язаними

очима, сприяють розвитку творчої уяви і дозволяють дітям розкриватися емоційно [4].

Важливо, щоб учитель не лише давав знання, а й виступав натхненником та підтримкою для дітей. Від нього залежить, наскільки діти будуть відкриті до експериментів, самовираження та самостійного мислення. Важливо, щоб учитель використовував різноманітні методи навчання, стимулював інтерес до образотворчої діяльності, заохочував дітей шукати власні рішення та формулювати ідеї, допомагаючи кожному відчути свою унікальність і таланти [2].

Психолого-педагогічні передумови створюють основу для розвитку творчих здібностей молодших школярів на уроках образотворчого мистецтва, сприяючи не тільки збагаченню їх художніх навичок, але й формуванню креативності та емоційної чутливості, необхідних для повноцінного розвитку особистості.

Висновки. Розвиток творчих здібностей молодших школярів на уроках образотворчого мистецтва є важливим аспектом сучасної початкової освіти, який сприяє формуванню гармонійно розвиненої особистості. Розвиток творчих здібностей через образотворче мистецтво сприяє розширенню уявлення про світ, підвищенню емоційної чутливості та зміцненню віри в себе. Це допомагає дитині краще зрозуміти свої емоції, розвинути самостійність і навчитися творчо мислити. Роль учителя як натхненника є вирішальною для розвитку творчих здібностей. Учитель має створювати підтримувальне середовище, мотивувати дітей до самовираження, забезпечувати індивідуальний підхід та заохочувати творчі експерименти. Загалом, уроки образотворчого мистецтва сприяють всебічному розвитку, вихованню емоційної культури та формуванню креативного підходу до життя у молодших школярів.

Список використаних джерел

1. Бровчак Л., Старовойт Л., Ліхіцька Л. Інноваційні тенденції фахової підготовки викладачів мистецьких дисциплін. *Психолого-педагогічні засади впровадження сучасних інформаційних технологій і методик*. Випуск 50, 2018. С.233-239
2. Ліхіцька Л., Старовойт Л. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до інтегрованого викладання мистецьких дисциплін. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2021. Випуск 67. С.85-93
3. Старовойт Л.В. Методика творчого розвитку молодших школярів у процесі трудового навчання та художньої праці: Дис... канд. наук: 13.00.02. 2009.
4. Старовойт, Л. В. Гра як засіб розвитку творчої індивідуальності учнів. Учитель початкової школи. № 3–4. Ніжин. 2020. С. 38-39.
5. Тодосієнко Н.Л. Методика формування естетичного сприймання у молодших школярів засобами комплексу мистецтв у позакласній виховній роботі: методичні рекомендації. Вінниця, 2019. 86 с.
6. Brovchak Liudmyla, Starovoit Lesia, Likhitska Larysa, Todosienko Nataliia. Pedagogical potential of the arts complex in the process of the formation of aesthetic perception of junior pupils. *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION Proceedings of the International Scientific Conference*. Volume III, May 22th-23th, 2020. 97-108
7. Starovoit, L. V. *Khudozhnye konstruyuvannya z paperu ta kartonu* [The artistic design of paper and paperboard]. Vinnytsya: FOP Korzyn D. Ju., 2015. 168p.

Кабанюк Катерина,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МИТЦІВ: МОТИВАЦІЯ, КРЕАТИВНІСТЬ ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

Kabaniuk Kateryna,
master's student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF TRAINING FUTURE ARTISTS: MOTIVATION, CREATIVITY AND PERSONAL DEVELOPMENT

***Анотація.** У статті розглядаються психологічні аспекти підготовки майбутніх митців, зокрема мотивація, креативність та розвиток особистості. Особлива увага приділяється дослідженню психологічних чинників, які впливають на ефективність навчання мистецтву, таких як мотивація, стимулювання творчого мислення та формування емоційної стійкості студентів.*

***Ключові слова:** психологічні аспекти, мотивація, креативність, розвиток особистості, емоційна стійкість.*

***Abstract.** The article examines the psychological aspects of preparing future artists, including motivation, creativity, and personality development. Special attention is given to psychological factors that affect the effectiveness of art education, such as motivation, stimulation of creative thinking, and the formation of emotional resilience in students.*

***Key words:** psychological aspects, motivation, creativity, personality development, emotional resilience.*

Мотивація у навчанні мистецтву є ключовим елементом у підготовці майбутніх митців, адже від неї залежать зусилля, які студенти спрямовують на розвиток власного таланту, інтерес до самовдосконалення та здатність до експериментів у творчості. З наукової точки зору мотивація може бути різною за типами та рівнями інтенсивності, а її вплив багатогранний та залежить від індивідуальних психологічних особливостей особистості. У процесі навчання мистецтву можна виокремити дві основні форми мотивації: внутрішню та зовнішню, які не просто зумовлюють силу прагнення досягати нових висот, але й визначають напрям і характер цієї активності. Важливість розуміння природи цих видів мотивації полягає у здатності навчальних інституцій і викладачів розробляти більш ефективні підходи до стимулювання інтересу студентів до творчості та підвищення їхньої продуктивності у мистецькій діяльності.

Внутрішня мотивація у сфері навчання мистецтву має особливе значення, адже пов'язана з природною потребою людини творити і самовиражатися. Вона ґрунтується на особистому інтересі, емоційному задоволенні від процесу та кінцевого результату творчої діяльності. У випадку студентів, що вивчають мистецтво, внутрішня мотивація часто формується як захоплення процесом створення, яке може включати малювання, скульптурування, фотографію, музику чи інші мистецькі форми. Така мотивація зазвичай пов'язана з самоідентифікацією, відчуттям належності до певної професійної спільноти, особистими досягненнями та пошуком творчого самовираження. Внутрішня мотивація дозволяє студентам відчувати задоволення від виконання навіть складних завдань, знижує рівень стресу та сприяє більш глибокому зануренню у мистецьку діяльність. Проте формування внутрішньої мотивації є тривалим і багатоплановим процесом, що вимагає залучення студентів у пізнання сенсу творчості, емоційних і естетичних аспектів мистецтва та соціальних функцій художніх творів [3, с. 23].

Зовнішня мотивація, своєю чергою, має більш прагматичну природу і формується завдяки зовнішнім чинникам, які стимулюють студента до навчання, незважаючи на відсутність внутрішнього інтересу до мистецтва як такого. Така мотивація часто виникає у результаті впливу соціальних і матеріальних факторів, таких як підтримка сім'ї, прагнення досягти успіху в кар'єрі, отримати певний соціальний статус або фінансову винагороду. Викладачі також можуть використовувати зовнішню мотивацію, надаючи студентам можливість брати участь у виставках, конкурсах, програмах обміну або інших професійних заходах, що стимулюють прагнення до успіху і визнання. Наукові дослідження свідчать, що зовнішня мотивація є ефективною на початкових етапах навчання, коли студенти ще не в повній мірі усвідомлюють власну прихильність до мистецтва та не сформували глибокої внутрішньої мотивації.

Одним із найбільш ефективних методів стимулювання мотивації студентів є позитивне підкріплення. Воно полягає у визнанні успіхів, навіть якщо вони здаються незначними на фоні глобальних досягнень у мистецтві, і допомагає студентам відчувати підтримку та зацікавленість у їхній діяльності з боку викладачів. Це підкріплення може приймати різні форми, від індивідуальних коментарів і похвали до публічних виступів і виставок. Наукові дослідження демонструють, що позитивне підкріплення сприяє формуванню у студентів відчуття впевненості у своїх силах, знижує рівень тривожності та сприяє розвитку стійкої внутрішньої мотивації. Такий підхід стимулює студентів до подальшого самовдосконалення і створює атмосферу психологічного комфорту, де кожна спроба самовираження є прийнятною і цінною. Іншим методом стимулювання мотивації є персоналізовані завдання, які викладачі розробляють, враховуючи індивідуальні здібності, інтереси та стиль навчання кожного студента. Цей підхід ґрунтується на принципах індивідуалізації навчання, які дозволяють студентам відчувати, що їхні зусилля та інтереси мають значення, а їхні унікальні таланти і перспективи цінуються. Викладачі, котрі використовують персоналізовані завдання, допомагають студентам відчути зв'язок між своїми особистими інтересами та освітньою програмою, що, у свою чергу, сприяє розвитку внутрішньої мотивації. Важливість такого підходу

підтверджується науковими дослідженнями, які показують, що індивідуалізовані завдання підвищують інтерес до навчання, сприяють кращому засвоєнню знань і навичок та допомагають студентам більш повно розкривати свої творчі можливості [4, с. 178].

Креативність є основоположною характеристикою, що визначає здатність майбутніх митців до створення інноваційного, самобутнього мистецтва. У контексті підготовки студентів художніх закладів, креативність розглядається не лише як вроджена здатність до створення нового, але й як результат цілеспрямованого навчального процесу, який сприяє розвитку оригінального мислення, зміцненню унікального стилю та вдосконаленню здатності до самовираження. Творче мислення є результатом складної інтеграції когнітивних, емоційних і соціальних процесів, що формують уявлення про естетичні категорії, індивідуальну стилістику та здатність митця адаптуватися до вимог сучасного мистецтва. Під впливом формалізованих навчальних процесів, які передбачають оволодіння не тільки технічними навичками, а й розвиток здатності критично осмислювати дійсність і надавати сенс своїм витворам, студенти набувають навичок, необхідних для генерації унікальних мистецьких ідей.

У процесі підготовки митців, формування творчого мислення відбувається шляхом розвитку здатності до відкритості та гнучкості мислення, що дозволяє студентам успішно експериментувати з новими формами та стилями. Креативність у мистецтві часто стає результатом порушення традиційних правил і шаблонів, що вимагає від студентів готовності до ризику і відмови від звичних рішень на користь нових, експериментальних підходів. Це, у свою чергу, сприяє розвитку індивідуального художнього стилю, в якому проявляється унікальна інтерпретація естетичних, культурних і суспільних аспектів. У контексті навчання це означає, що креативність підтримується через постійну стимуляцію самостійного мислення, пошук нових поглядів на звичні речі і заохочення студентів до виходу за рамки загальноприйнятих норм. Такий підхід до освіти майбутніх митців дозволяє розвинути здатність до самовираження, коли мистецтво стає не лише засобом демонстрації технічних навичок, але й потужним способом комунікації та передачі особистого світогляду.

Для стимулювання креативного мислення використовуються різноманітні техніки, які допомагають студентам активізувати уяву та розширити межі мислення. Однією з таких технік є мозковий штурм, що базується на колективному генеруванні ідей без попереднього оцінювання їхньої цінності або реалізованості. Мозковий штурм дозволяє студентам працювати в команді, обмінюватися думками та отримувати зворотний зв'язок у реальному часі, що стимулює виникнення нових ідей і можливостей їх комбінування. Такий метод також допомагає подолати страх перед оцінюванням, сприяє формуванню відкритого ставлення до критики та стимулює колективний процес творчого мислення. Крім того, мозковий штурм розвиває навички швидкої адаптації до нових ідей, що є ключовим для формування гнучкого мислення, здатного адаптуватися до змін і миттєво реагувати на нові вимоги у мистецькому середовищі [5, с. 90].

Іншою технікою, що ефективно стимулює креативність, є візуалізація, яка дозволяє студентам створювати образи майбутніх робіт, використовуючи уяву для генерації нестандартних ідей та рішень. Візуалізація особливо корисна для митців, оскільки вона дозволяє уявляти кінцевий результат ще до початку роботи над проектом, що сприяє формуванню структури і стратегії виконання. Візуалізація розвиває у студентів здатність до абстрактного мислення та спрощує процес перетворення ідей в конкретні образи і форми. Наукові дослідження підтверджують, що візуалізація сприяє не лише підвищенню креативності, але й покращенню когнітивної гнучкості, оскільки студенти вчаться опрацьовувати та трансформувати свої ідеї на різних етапах творчого процесу.

Імпровізація, своєю чергою, також є потужною технікою для розвитку креативного мислення, оскільки дозволяє студентам експериментувати з елементами мистецької роботи, не зосереджуючись на дотриманні чітких структур та правил. Вона дозволяє вийти за межі звичного стилю, вводячи у творчість спонтанність і невизначеність, що підвищує здатність до адаптації та формування нового контексту для ідей. Імпровізація розвиває у студентів здатність швидко приймати рішення, активізує інтуїцію і допомагає подолати психологічні бар'єри, пов'язані з самокритикою та страхом помилитися. Використання імпровізації дозволяє майбутнім митцям вільніше виражати себе і створювати роботи, які демонструють високий рівень творчої унікальності. Ця техніка також ефективно розвиває емоційну стійкість, що є важливим аспектом професійної підготовки, адже дозволяє студентам з легкістю адаптуватися до непередбачуваних умов і вимог мистецького ринку.

Розвиток особистості майбутніх митців та формування їхньої емоційної стійкості є складним і багатовимірним процесом, який відіграє суттєву роль у підготовці до професійної діяльності. Емоційна стійкість в мистецькій сфері означає здатність митця протистояти викликам та невдачам, з якими неминуче стикаються професіонали, що прагнуть творчої самореалізації. На відміну від представників інших професій, митці піддаються не тільки звичайним робочим труднощам, але й інтенсивній критиці, нерідко суб'єктивній, що торкається їхніх творів, стилю, техніки та індивідуального підходу. Навчання методів подолання труднощів і розвитку емоційної стійкості є важливим компонентом професійної підготовки, оскільки здатність працювати над собою, незважаючи на негативні оцінки та самокритику, є фундаментальною умовою для довготривалої продуктивності у мистецькій діяльності.

Формування емоційної стійкості пов'язане з розвитком навичок самоаналізу та рефлексії, що дозволяє митцям об'єктивно оцінювати свої досягнення, визнавати недоліки та не сприймати негативні коментарі як персональну поразку. Цей підхід до особистісного розвитку вимагає від майбутніх митців систематичної роботи над контролем емоцій, формування навичок адаптації до ситуацій невизначеності, гнучкості у вирішенні творчих завдань і здатності швидко відновлюватися після поразок. Важливо також зазначити, що емоційна стійкість допомагає уникати професійного вигорання, яке є характерним для митців, особливо в умовах постійної конкуренції та нестабільного ринку праці. Крім того, здатність протистояти стресу забезпечує психологічний комфорт і сприяє формуванню більш здорової робочої

атмосфери, що знижує ризик емоційного перенавантаження та підвищує здатність митців до тривалої роботи над великими проектами [1, с. 22].

Важливою складовою емоційної стійкості є розвиток здорової самооцінки, яка дозволяє митцям об'єктивно оцінювати свої досягнення, не втрачаючи при цьому впевненості у власних силах. У сучасній психології прийнято вважати, що позитивна самооцінка є невід'ємною умовою для формування стійкого професійного «Я», яке забезпечує внутрішню мотивацію і здатність протистояти зовнішнім чинникам, що впливають на продуктивність і психологічне здоров'я. У випадку митців самооцінка має глибоко суб'єктивний характер, оскільки художній процес нерозривно пов'язаний з особистими емоціями, світоглядом і цінностями митця. Здатність адекватно оцінювати свою роботу сприяє розширенню творчого потенціалу, знижує рівень самокритичності, що може паралізувати розвиток, та дозволяє більш об'єктивно ставитися до оцінок з боку колег і критиків. Методологія розвитку здорової самооцінки у навчальних закладах мистецького профілю включає систему конструктивного зворотного зв'язку, орієнтовану на виявлення сильних сторін студента, а також визнання його досягнень навіть на ранніх етапах навчання.

Підтримка здорової самооцінки забезпечується також через заохочення досягнень, які студенти сприймають як особисті перемоги, незалежно від масштабу чи значущості. Особисті досягнення, такі як участь у виставках, конкурсах або отримання нагород, підсилюють відчуття власної цінності, що є стимулом до подальшого розвитку. При цьому конструктивний зворотний зв'язок від викладачів, який підкреслює не тільки успіхи, але й надає рекомендації для вдосконалення, допомагає формувати більш об'єктивне ставлення до власних робіт і підвищує рівень впевненості у власних силах. Наукові дослідження підтверджують, що особисті досягнення в умовах підтримуючого середовища є ефективним інструментом у подоланні почуття невпевненості та допомагають студентам розвинути стійке, позитивне ставлення до власної творчості.

Індивідуальність та самовираження є ще однією складовою особистісного розвитку, яка визначає унікальність митця та підвищує його професійну конкурентоспроможність. Індивідуальність у мистецтві проявляється у здатності митця створювати роботи, які відображають його особистий світогляд, стиль та емоційне сприйняття реальності. В умовах, коли сучасне мистецтво охоплює широкий спектр форм та технік, формування унікального стилю стає основою для диференціації митця на ринку і створення власного бренду. У процесі навчання викладачі можуть сприяти розвитку індивідуальності, надаючи студентам можливість самостійно обирати напрямки та методи творчості, експериментувати з різними художніми підходами і матеріалами, а також створювати роботи, які відображають їхній власний життєвий досвід і емоційний стан. Це дозволяє студентам розвивати почуття власної ідентичності, яке є основою для самовираження та творчої незалежності [2, с. 42].

Самовираження є не лише способом комунікації митця з глядачем, але й засобом особистісного розвитку, який сприяє формуванню стійкої психоемоційної структури. В процесі творчого самовираження митець отримує можливість більш глибоко розуміти свої емоції, інтерпретувати власний досвід і

знаходити відповіді на питання, що мають значення для його особистісного зростання. Навчання самовираженню у мистецьких закладах передбачає створення умов, в яких студенти можуть відчувати свободу від соціальних і професійних обмежень, що допомагає формувати впевненість у своїх творчих здібностях та звільнитися від страху осуду. Самовираження також дозволяє майбутнім митцям отримати задоволення від процесу творчості, що підвищує мотивацію до самовдосконалення і сприяє гармонійному поєднанню внутрішньої та зовнішньої мотивації у професійній діяльності.

Отже, розвиток особистості майбутнього митця базується на формуванні емоційної стійкості, підтримці здорової самооцінки та розвитку індивідуальності як невід'ємних компонентів його творчої підготовки. Емоційна стійкість забезпечує здатність до подолання труднощів і відновлення після невдач, сприяє психологічному комфорту та знижує ризик професійного вигорання. Здорова самооцінка дозволяє об'єктивно ставитися до власних досягнень і критики, сприяє формуванню стійкого професійного «Я» і підтримує мотивацію до подальшого розвитку. Індивідуальність та здатність до самовираження надають митцеві унікальність, що підвищує його конкурентоспроможність і дозволяє створювати роботи, які мають глибокий особистий зміст.

Список використаних джерел

1. Артемова О. І. Творчий потенціал та креативність педагога як запорука професіоналізму. *Психологія: реальність і перспективи*. 2018. (11). С. 17-22.
2. Дереча А. Чинники розвитку креативності особистості: теоретичний аналіз проблеми. *Humanitarium*. 2018. (40, Вип. 1). С. 39-46.
3. Мельник М. Ю., Бельська Н. А., Новгородська М. М. Діагностика креативності у профорієнтаційній роботі. 2021. С. 23.
4. Якимчук Д. Особливості розвитку креативності майбутнього дизайнера. *Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства: збірн. Наук. праць*. 2020. 2. С. 173-178.
5. Skains R. L. Creative practice as research: Discourse on methodology. *Media practice and education*. 2018. 19(1). С. 82-97.

Капуста Дар'я,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Карук Інна,
доктор філософії, старший викладач кафедри дошкільної освіти
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)

**ІНТЕГРАЦІЯ МИСТЕЦТВ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РОЗВИТКУ
ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Kapusta Daria,
master's student

Karuk Inna,
Doctor of Philosophy, senior teacher

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

INTEGRATION OF THE ARTS AS AN EFFECTIVE MEANS OF DEVELOPING CREATIVE SKILLS AND SOCIAL SKILLS IN PRESCHOOL CHILDREN

***Анотація.** Стаття присвячена обґрунтуванню сучасних інноваційних підходів щодо ефективності розвитку творчих здібностей та соціальних навичок засобами інтеграції мистецтва. Висвітлено роль мистецької освіти в розвитку творчих здібностей, емоційного інтелекту та соціальних навичок у дітей. Розглянуто сучасні технології, арт-терапія та підходи STREAM-освіти як ефективні інструменти навчання. Визначено роль вихователів у реалізації інноваційних підходів.*

***Ключові слова:** інтеграція мистецтва, дошкільна освіта, творчий розвиток, арт-терапія, STREAM-освіта.*

***Annotation.** The article is devoted to the substantiation of modern innovative approaches to the effectiveness of the development of creative abilities and social skills by means of arts integration. The role of art education in the development of creative abilities, emotional intelligence and social skills in children is highlighted. Modern technologies, art therapy and STREAM education approaches are considered as effective teaching tools. The role of educators in the implementation of innovative approaches is defined.*

***Keywords:** art integration, preschool education, creative development, art therapy, STREAM education.*

В умовах швидких змін у суспільстві, освіта стає важливим інструментом формування гармонійно розвиненої особистості. Інтеграція мистецтва в освітній процес закладів дошкільної освіти є особливо актуальною, адже вона сприяє розвитку творчих здібностей, емоційного інтелекту та критичного мислення у дітей. Сучасні підходи до навчання акцентують увагу на формуванні компетентностей, які допоможуть дітям адаптуватися до змінного світу. Впровадження інноваційних мистецьких практик у навчання дозволяє створити динамічне та інтерактивне середовище, яке стимулює пізнавальну активність дітей.

Метою даної статті є аналіз інноваційних підходів до інтеграції мистецтва в освітній процес ЗДО, а також вивчення їх впливу на розвиток дітей. Наше дослідження спрямоване на визначені ефективних практик, які сприяють творчій самореалізації дошкільників, формують позитивне ставлення до мистецтва та виховують любов до навчання.

Аналіз останніх наукових досліджень Л. Бровчак, Л. Ліхницької, Л. Старовойт [8, с.206] свідчить про значення мистецької освіти в дошкільній педагогіці. Зокрема, дослідження І. Кіндрат [1, с.20] підкреслюють важливість

інтеграції мистецтва в освітній процес для розвитку особистості дітей. Науковець Л. Попович [6, с.77] акцентує на художньо-продуктивній компетентності як науковій проблемі, що потребує уваги в контексті сучасних викликів.

Інтеграція мистецтва стає дедалі більш актуальною у сучасній освіті. Вона передбачає поєднання різних мистецьких форм, таких як візуальне мистецтво, музика, театр та танець, з іншими предметами та видами діяльності. Цей підхід не лише збагачує навчальний досвід дітей, але й сприяє їхньому всебічному розвитку. Інтеграція мистецтва дозволяє дітям усвідомити взаємозв'язок між різними аспектами знань і розвивати цілісне сприйняття світу, в якому мистецтво стає засобом самовираження та пізнання [1, с.7].

Інтеграція мистецтва як засіб розвитку творчих здібностей вирішує важливі завдання: розвиває креативність, емоційну стійкість, соціальну взаємодію та критичне мислення у дітей. Це є необхідним для підготовки дітей до активної участі в суспільстві, де вони повинні вміти адаптуватися до сучасного світу.

Задля успішної реалізації інтеграції мистецтва важливо враховувати психологічні та педагогічні основи мистецької освіти. Психологічні аспекти формування емоційної інтелігентності дітей грають ключову роль у цьому процесі. Мистецтво допомагає дітям усвідомлювати та виражати свої емоції, а також розуміти емоції інших, що є важливим елементом соціалізації. Педагогічні основи акцентують увагу на активному навчанні, де діти стають не лише спостерігачами, а й учасниками [5, с.76]. Використання інтерактивних методик, таких як проекти, рольові ігри та арт-терапія, стимулюють розвиток критичного мислення та творчих навичок.

Мистецтво сприяє творчому розвитку дошкільників, а також формуванню дослідницької компетентності дозволяючи експериментувати, створювати та висловлювати свої ідеї. Дослідники І. Карук, К. Колеснік у своїх наукових розвідках стверджують, що саме дитяче експериментування дозволяє дітям дошкільного віку відчувати мистецтво на дотик [2, с.20] Крім того, мистецька діяльність допомагає дітям розвивати емоційну стійкість та самооцінку, оскільки вони вчаться управляти своїми почуттями. Через спільні мистецькі активності діти засвоюють важливі соціальні навички, такі як співпраця і повага до думок інших. Мистецтво також стимулює когнітивний розвиток, адже сприяє формуванню навичок вирішення проблем і розвитку уяви.

Залучення дітей до художньої діяльності, такої як малювання чи танці, не лише розвиває їхню дрібну моторику і координацію рухів, але й формує вміння критично мислити та підходити до вирішення завдань творчо. Таким чином, інтеграція мистецтва є ключовим фактором, що забезпечує всебічний розвиток дітей і готує їх до майбутнього в динамічному та змінному світі.

В сучасному освітньому процесі закладу дошкільної освіти все більше уваги приділяється використанню сучасних технологій, які значно розширюють можливості інтеграції мистецтва в навчання. Цифрові інструменти та мультимедіа стають невід'ємною частиною освітнього процесу, пропонуючи дітям нові способи самовираження та творчої діяльності. Наприклад, за допомогою планшетів та комп'ютерних програм діти можуть створювати цифрові малюнки, а також використовувати анімацію та відео для втілення

своїх ідей [3, с.45]. Такі технології не лише стимулюють творчий потенціал, але й розвивають у дітей комп'ютерні навички, що є важливими в умовах цифровізації суспільства. Крім того, проекти на основі арт-терапії та креативних методик відіграють важливу роль у розвитку дітей. Арт-терапія, яка включає використання мистецьких форм для вираження емоцій і подолання стресу, дозволяє дітям досліджувати свої почуття в безпечному середовищі. Це може бути реалізовано через різноманітні види діяльності, такі як малювання, ліплення або музична імпровізація [6, с.20]. Інноваційні методи та прийоми, такі як театралізовані вистави або інтерактивні ігри, також сприяють розвитку комунікативних навичок і соціальної взаємодії, що є необхідними для гармонійного розвитку дошкільників.

Важливим аспектом інтеграції мистецтва у навчальний процес є впровадження STREAM- підходів, які поєднують науки, технології, інженерію, мистецтво та математику. В контексті мистецької освіти ці підходи дозволяють дітям не лише вивчати основи технічних наук, а й розвивати креативне мислення та інноваційність. Наприклад, діти можуть створювати проекти, які поєднують мистецтво та науку, такі як експерименти з кольорами, створення механічних іграшок або навіть розробка простих комп'ютерних ігор. Це формує у них мислення і вміння працювати в команді, готуючи до подальшого навчання в школі [9, с.54].

Успішні проекти та освітні програми в закладах дошкільної освіти, які інтегрують мистецтво в освітній процес, демонструють позитивні результати в розвитку дітей. Одним з таких проєктів є програма «Мистецький сад», яка включає регулярні заняття з живопису, музики та театру. Діти мають можливість досліджувати різні мистецькі напрямки, що сприяє розвитку їхньої креативності та емоційної виразності. Проєкт «Театр для малюків» передбачає проведення театральних вистав, у яких беруть участь як діти, так і вихователі. Це не тільки розвиває акторські здібності, а й покращує комунікаційні навички та командну роботу.

Методи та техніки інтеграції мистецтва в освітній процес ЗДО можуть бути різноманітними. Одним із ефективних методів є проєктне навчання, яке дозволяє дітям працювати над творчими завданнями, поєднуючи мистецтво з іншими предметами [4, с.43]. Наприклад, під час вивчення об'єктів природи діти можуть створювати колажі з природних матеріалів, що сприяє розвитку спостережливості та уяви. Іншою технікою є використання рольових ігор, що дозволяє дітям вживатися у різні персонажі, розвивати емоційний інтелект і соціальні навички. Також, важливими є інтерактивні методи, які залучають дітей до активного навчання, такі як майстер-класи, художні воркшопи та імпровізації.

Роль вихователів у реалізації інноваційних підходів є надзвичайно важливою. Вони не лише координують освітній процес, а й стають наставниками для дітей. Вихователі повинні бути готові впроваджувати нові методики та адаптувати їх до потреб своїх вихованців. Вони також виконують роль модераторів, які підтримують творчість дітей, забезпечуючи безпечне середовище для експериментів і самовираження. Важливо, щоб вихователі мали базові знання у мистецькій освіті та були відкритими до нових ідей і

технологій, адже їхня здатність заохочувати дітей до творчої діяльності є ключовою для успішної інтеграції мистецтва.

Оцінка впливу інтеграції мистецтва на розвиток дітей є важливим аспектом, що дозволяє зрозуміти ефективність даних підходів у освітньому процесі. Дослідження показують, що діти, які беруть участь у мистецьких програмах, демонструють значні покращення в розвитку креативності, критичного мислення та емоційної стійкості. Мистецька діяльність сприяє не лише естетичному сприйняттю, але й розвиває навички вирішення проблем, соціальні взаємодії та комунікаційні здібності [7, с.209]. Наприклад, діти, які самостійно розігрують театральні вистави, будуть впевнені в собі та здатні до співпраці в команді.

Порівняння результатів інтеграції мистецтва з традиційними методами навчання вказує на те, що діти, які навчаються за інтегрованими програмами, досягають кращих результатів у розвитку ключових компетенцій. У традиційних методах навчання акцент часто робиться на теоретичних знаннях і рутинних завданнях, тоді як інтеграція мистецтва сприяє більш активному та практичному підходу. Діти, які залучені до мистецьких проєктів, мають кращі результати в оцінках, розвивають навички командної роботи та вміння адаптуватися до змін. Такі порівняння підтверджують важливість мистецької освіти як невід'ємної складової сучасного навчального процесу, яка сприяє формуванню всебічно розвинених особистостей.

Подальші дослідження в сфері інтеграції мистецтва в дошкільній освіті можуть зосередитися на кількох ключових напрямках. По-перше, необхідно вивчати довгостроковий вплив мистецької освіти на розвиток дітей, зокрема в аспектах їхньої академічної успішності та соціальної адаптації. По-друге, дослідження можуть включати аналіз ефективності різних методів інтеграції мистецтва, зокрема порівняння цифрових технологій з традиційними формами мистецької діяльності.

Крім того, важливим напрямком є підготовка вихователів та педагогів до роботи з інтегрованими програмами. Розробка тренінгів і курсів підвищення кваліфікації може значно підвищити ефективність впровадження мистецької освіти в навчальний процес. Також перспективним є вивчення можливостей співпраці закладів дошкільної освіти з культурними установами, такими як театри, музеї та художні школи, для створення більш насичених і різноманітних мистецьких програм.

Таким чином, інтеграція мистецтв є ефективним засобом розвитку творчих здібностей та соціальних навичок у дітей дошкільного віку. Подальші дослідження і практичні впровадження допоможуть реалізувати потенціал мистецької освіти на користь майбутніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Кіндрат І.Р. Управління освітнім процесом у дошкільному навчальному закладі на засадах інтеграції: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06 / І. Р. Кіндрат; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка» Луганськ, 2013. - 20 с.
2. Колеснік К.А., Карук І.В. (2021). Реалізація освітнього напрямку «Дитина у світі мистецтв» у процесі експериментування та групової діяльності дошкільників. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін. Запоріжжя: КПУ, Вип. 74. Т. 1. С. 19-23.

3. Котляр В.П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей. Навчальний посібник. Київ: Кондор. 2005. 200 с.
4. Кривошея Т.М., Колеснік К.А., Карук І.В., Похила С.С. Мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку засобами художньої картини: інтеграція мовленнєвої та образотворчої діяльностей. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2024. Вип. 71. С. 82-90.
5. Половіна О. Емоційно-зорієнтована модель мистецької освіти як складник освітнього процесу дитячого садка. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/868347> (дата звернення: 15.03.2023).
6. Попович Л. Ф. Художньо-продуктивна компетенція як наукова педагогічна проблема сучасної дошкільної мистецької освіти. Актуальні проблеми оптимізації освітнього процесу національної школи в умовах воєнного часу: інклюзивне навчання, інновації освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти : зб. тез вист. учас. Регіонал. наук.-метод. семінару (м. Рівне, 19 трав. 2022 р.) / за ред. О. О. Красовської, О. А. Хом'як : ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука». - Рівне : МЕНУ, 2022. - С. 75-79.
7. Шевчук А. Мистецька освіта дітей. Традиції та інновації в оновленому БКДО. Дошкільне виховання. Всеукраїнський щомісячний науково-методичний журнал для педагогів і батьків. Київ : Видавництво «Світич». 2021. № 4 (956). С. 20–23.
8. Liudmyla Brovchak, Lesia Starovoit, Larysa Likhitska. Pedagogical Conditions for Creative and Artistic Development of Children of Senior Preschool Age by Means of Art // New Educational Review.- 2018. – Vol. 52. – No. 2. – P. 206-217. DOI: 10.15804/ner.2018.52.2.16
9. STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт : альтернативна програма формування культури інженерного мислення в дошкільників / автор. колектив ; наук. керівник К. Л. Кругій. Запоріжжя : ЛПС, 2018. 166 с.

Качуринець Сергій,
заслужений артист України, доцент
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія (Україна)

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ХОРЕОГРАФІЯ В МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ XXI СТОЛІТТЯ

Kachurynets Serhii,
Honored Artist of Ukraine, assistant professor
Khmelnyskyi Humanitarian-Pedagogical Academy (Ukraine)

UKRAINIAN FOLK CHOREOGRAPHY IN ARTS EDUCATION OF THE 21ST CENTURY

Анотація. У статті розглядається роль української народної хореографії в контексті мистецької освіти XXI століття, акцентуючи увагу на її значущості для збереження традицій та формування національної ідентичності. Аналізуються історичні, культурні та соціальні аспекти, які сприяють інтеграції народної хореографії в освітній процес, а також її вплив на формування національної свідомості молоді. Автор приділяє увагу методам викладання народної хореографії, що можуть сприяти розвитку мистецьких навичок студентів та їхньому глибшому усвідомленню культурної спадщини.